

KULTÚRA, VÁLTOZÁS, TÁRSADALOM

Elemzések, értékelések és értekezések a kultúra
hagyományos világából

Készítette a
Magyar Tudományos Akadémia Szociológiai Kutatóintézete
a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával

2011. augusztus

KULTÚRA, VÁLTOZÁS, TÁRSADALOM
(KUTATÁSI ÖSSZEFOGLALÓ)

MTA Szociológiai Kutatóintézet

2011.

A kutatásban résztvevők: *Csizmady Andrienne, Kapitány Ágnes, Kapitány Gábor, Laki Ildikó Ságvári Bence, Tibori Tímea*

A kutatási anyagot készítették: *Alföldi Vilma, Csizmady Adrienne, Egressy Gergely, Kapitány Ágnes, Kapitány Gábor, Laki Ildikó, Lukács Miklós, Nagy Károly, Ságvári Bence, Tibori Tímea*

A kiadvány összeállította és szerkesztette: *Laki Ildikó, Ságvári Bence*

Szakmai lektorok: *Kapitány Ágnes, Kapitány Gábor*

Szöveggondozó: *Hricó Gabriella*

ISBN 978-963-8302-38-0

A kutatást és a szakmai anyag elkészítését támogatta: **az Nemzeti Kulturális Alap**

Nemzeti
Kulturális
Alap

BEVEZETŐ

A Kultúra, változás, társadalom című kutatásunk 2010. tavaszán indult azzal a céllal, hogy feltérképezzük azokat a „kulturális értékeket, kezdeményezéseket, (intézményeket és településeket, illetve az ott megvalósuló kulturális törekvéseket) amelyek az elmúlt 10 évben valósultak meg az ország különböző területein, és intézményeiben, és a különféle szakmai területeken. Emellett további feladatunk volt az is, hogy összefoglalást adjunk arról, milyen szerepe van manapság a kultúrának, a kulturális értékeknek, a helyi kezdeményezéseknek úgy hogy a kultúra fogalma és tartalma jelentősen átértelmeződött, illetve egyre kevesebb pénz fordítódik a helyi, valamint országos rendezvényekre, programokra.

A vizsgálat során különös hangsúlyt helyeztünk egyfelől a vidék-város viszonyára, azokra a törekvésekre, amelyek a városok és a kistelepülések körében szerveződtek, ebből adódóan elemeztük az itt tapasztalható sajátosságokat, tapasztalatokat és szakmai kérdéseket. A kutatás elemei között az egyik, szakmailag kiemelt fontosságú területet Eger és környékének kulturális feltérképezése jelentette. A terület vizsgálata során a vidék egy olyan kulturális bástyájának körülményeit vállaltuk, amely területi egység évtizedek óta az Észak-Magyarországi terület sajátos értékét testesíti meg. Mindebben a város segítségére volt és van történelme, természeti és épített környezete, valamint kulturális és idegenforgalmi programjai, rendezvényei. A kutatás másik kiemelt területét a városi kulturális intézmények működésének, NKA-s támogatású programjainak értékelése adta. Ennek az elemnek a vizsgálata során széleskörűen megtekintettük azokat az intézményi, illetve program sajátosságokat, amelyek az elmúlt években jellemzőek voltak a városi kulturális szervezetek életében, a helyi lakosság szolgálatában. Itt különösen érdekes szakmai kérdéseket vetett fel a változás, átalakulás igényének szükségessége, a helyi társadalom által megfogalmazott problémák és hiányosságok csoportja, oka.

A kutatás során tapasztaltak értelmében komoly dilemmát okozott a hagyományos kultúra fogalmának értelmezése, ebből adódóan a kultúra kutatása is új aspektusba helyeződött, sokrétű, többoldalú területté vált. A megfogalmazásunk és eredményeink azt eredményezték, hogy megállapítsuk a hagyományos kultúrakutatások az ezredforduló küszöbére igencsak háttérbe szorultak. Amíg az 1970-es, 1980-as években számos érdekes, a kultúrakutatók, kultúra iránt érdeklődők számára használható elemzések, dokumentumok, szakmai anyagok láttak napvilágot, addig az 1990-es éveket követően azt tapasztalhatjuk, hogy egyre kevesebb intézményi, szakmapolitikai és területi kultúrakutatás valósul meg. Az intézményi vizsgálatokat felváltja a komplex területi és társadalmi vizsgálatok köre, a hazai kutatások mellett egyre erőteljesebb hangsúly helyeződik a hazai és nemzetközi összehasonlító, több területtel összefüggő

vizsgálatokra. A kultúra kutatásának gyökeres átalakulása, a kultúra támogatásának kérdésörét sem hagyhatta/hagyhatja figyelmen kívül, ezért azt egyértelműen kijelenthetjük; a kultúra finanszírozásának újragondolása sürgős, elengedhetetlen, de legfőképpen nem működhet a hagyományos, megszokott keretek között.

MÓDSZERTAN

Kutatásunk során – lévén a művelődés- és kultúra szociológia területét érinti – többféle módszertani elemet alkalmaztunk. A három kutatási egység mindegyike szakirodalmak áttekintésén, terepmunkán, illetve személyes interjúkon, beszélgetéseken alapult. Az **1000 fős település kulturális térképe** részkutatási elem esetében a település személyes megismerését alapvetően magába foglalta, illetve a településeken készített interjúk, beszélgetések, megfigyelések adták a szakmai összefoglalás alapját. A településekre több alkalommal látogattunk el, melynek további előnyét jelentette az is, hogy a településeken élők bizalommal voltak a kutatás megvalósításának elősegítésében. A földrajzi-társadalmi rész megismerésében további segítséget a különféle statisztikai kiadványok, szakmai dokumentumok adták, amelyek inkább kiegészítői mint alapjait jelentették a települések megismerésének.

A **közművelődési intézményi pályázatok** elem vizsgálat megvalósításának módszertani sajátosságát hasonlóan a terepmunkán tapasztaltak, illetve a rendelkezésünkre álló szakmai dokumentumok, statisztikai adatok adták. Ezt egészítette ki a pályázati anyagok köre, amely egyben kiindulást is jelentett az egyes településeken megvalósult, vagy éppen nem megvalósult programok esetében. A terepmunka során szakemberekkel, intézményvezetőkkel, önkormányzati munkatársakkal folytattunk beszélgetéseket, amelyek során a hallottakat az elemzésekbe ágyazva hasznosítottuk.

Mind az 1000 fő alatti települések, mind pedig a közművelődési intézményi pályázatok adatainak megismeréséhez ezúton köszönjük az NKA munkatársainak (dr. Óvári László osztályvezető úrnak és Tóth Zsófia referensnek) közreműködését, segítségét.

Az **Eger városa kultúraközvetítő** szerepének megismerése című kutatási egységünk tartalmi anyaga két pilléren alapult. Egyfelől a szakmai dokumentumok feldolgozásán, a különböző fejlesztési és pályázati anyagok megismerésén, másfelől néhány fókuszcsoportos beszélgetéseken, személyes találkozásokon, amelyeket a kultúra tárgykörében folytattunk a helyi kulturális szakemberekkel, kulturális igazgatásban résztvevőkkel.

Kutatásunkban a vállaltuk továbbá azt is, hogy online kérdezés formájában (kérdőív e-mail címekre történő kiküldésével) megnézzük a települések kulturális intézmény-ellátottságát,

programkínálatát, illetve megismerjük a kulturális pályázati rendszerrel kapcsolatos tapasztalatokat, véleményeket. A közművelődési pályázatok szakmai anyagainak elemzéséhez a személyes megkeresés során tettünk fel kérdéseket, Itt kimondottan az NKA által támogatott programokkal, pályázatokkal összefüggésben vizsgáltunk. Az online vizsgálatot nehezítette, hogy az első kiküldés során igen alacsony számban érkeztek be a kitöltött kérdőívek. Ezt követően további alkalommal ismételtük meg a kiküldést, ekkor már nagyobb számú kitöltött kérdőívvel számolhattunk. Az online kérdőív elemzésével és értékelésével összefüggésben tapasztaltakról ***az NKA pályázati tevékenységével kapcsolatos tapasztalatok, települések kulturális ellátottsága. Az online kérdőíves kutatás eredményei*** című kutatási zárókötet ad részletesebb ismertetést.

A jelen kutatás három egységének alapvető kérdése volt tehát, hogy **milyen változást látunk és tapasztalunk a kultúrakutatás területén az elmúlt években, évtizedben, illetve az is kérdés volt, vajon az egyes településtípusok, intézmények miként vélekednek a hazai kultúrafinanszírozás kérdéseiről, az intézményi támogatottság formáiról és a programok megvalósításának lehetőségeiről.**

A kérdésekre végül részben vagy egészében választ kaptunk, s amely válaszoknak akkor lehet relevanciája, ha mindez szélesebb közönség számára megismerhető, láthatóvá válik.

1000 LAKOSÚ TELEPÜLÉS KULTURÁLIS TÉRKÉPE

ESZTÁR¹

A TELEPÜLÉSRŐL

Esztár az Észak-alföldi régióban, Hajdú-Bihar megyében, a berettyóújfalui kistérségben helyezkedik el Debrecentől 30 km-re délkeletre, Berettyóújfalutól kb. 20 km-re északkeletre. Lakosainak száma 1374 fő.

Esztár és környéke ősidők óta lakott település, neves kőkori lelőhely. Tőle nyugatra halad a szarmaták által épített, az Alföldet körbefutó Csörsz-árok, vagy más néven az Ördög-árok nyomvonala. A település neve már 1215-ben szerepelt a Várad Regestrumban. Esztár a Sztári család ősi fészke volt. Későbbi tulajdonosai a Boldvay, Bethlen, Erdődy, Radványi, Dobozy, Hódosy és Szúnyogh családok. A 2001-es népszámláláson a településen élők közel 100%-a magyar nemzetiségűnek vallotta magát.

Esztár kulturális életét a művelődési ház szervezi, az önkormányzat, a helyi alapítványok, egyesületek, a teleház és a református egyház közreműködésével.

Civil kezdeményezés	Név
Alapítványok	<i>Esztár Fejlődéséért Alapítvány</i>
	<i>Esztári Református Egyház Templomfelújítási és -fenntartási Alapítvány</i>
Egyesület	<i>Bihari Kézfogó Közhasznú Egyesület</i>
Kulturális csoportok	<i>ESZTI, Esztári Ifjúsági Klub</i>
	<i>FAN, Fiatal Amatőr Néptánc Csoport</i>
	<i>Esztári Pávakör</i>
	<i>„Őszi Alkony” Nyugdíjasklub</i>
	<i>Citera szakkör</i>

Az alapítványok és az egyesület, amelyeknek tevékenysége nem szorítkozik csupán a kultúra támogatására, részben anyagiakkal, részben szereplési lehetőségekkel segítik a kulturális csoportokat, rendezvényeket. Az egyesületek közül külön ki kell emelni a **Bihari Kézfogó**

¹ Az interjút 2011. január 31-én Nagy Gyulával, a Művelődési Ház vezetőjével készítettem.

A nyertes pályázat címe: Népművészeti csoportok majálison történő bemutatkozására. A pályázat kihirdetésének időpontja: 2004. 04.05. Az elnyert összeg 177.000 Ft.

Közhasznú Egyesületet, Esztár székhellyel. Az egyesületnek jelenleg 25 aktív és 20-25 pártoló tagja van.

Az egyesület célja a hátrányos helyzetben élők felzárkóztatása. Munkájuk során szorosan együttműködnek különböző segítő intézményekkel, civil szervezetekkel, önkormányzatokkal a hatékonyabb segítségnyújtás érdekében. Kiemelten kezelik a bihari térség népességmegtartó erejének megteremtését, növelését. Tisztában vannak vele, hogy a fiatalok helyben maradásához elengedhetetlen – többek között – a kulturális hagyományok felélesztése, ápolása. Ennek érdekében együttműködnek és támogatnak minden olyan kulturális, ifjúsági és nyugdíjasszervezetet, amely ezt a célt szintén fontosnak tartja. Felkarolták az egészséges életmódra nevelést, a sport- és szabadidő-tevékenységet. Hasonló célokat valósít meg az egykori Bihar vármegyére kiterjedő, határon átnyúló **Bihar-Bihor program** is.

A TELEPÜLÉS KULTURÁLIS CSOPORTJAI

Az Esztári Pávakör a település legnagyobb múltú, legjelentősebb kulturális csoportja. Az 1980-as évek óta rendszeres szereplője a helyi és a megyei rendezvényeknek. Legnagyobb eredményük a XIV. Országos Népzenei Minősítő Versenyen elért ezüst fokozat.

Zsupán Zoltán néprajztudós 1987-ben megírta Esztár néprajzát, ez a tanulmány fogódzót nyújt a hagyományok hiteles újjáélesztéséhez. Az **Őszi Alkony Nyugdíjasklub** 1998 óta működik, a taglétszáma változó, 40 fő körüli. A klubot az önkormányzat támogatja. A klubnapokat hetente egyszer a művelődési házban tartják, annak szolgáltatásait ingyen vehetik igénybe. Népdalokkal fellépő énekkaruk részt vesz a helyi és a környékbeli rendezvényeken. Bemutatkoztak Püspökladányban is, ahol elismerő oklevelet nyertek. Sikeresen szerepeltek a debreceni „Katonadalok” fesztiválján, ahol régi katonanótákat adtak elő. Jelenleg a berekfürdői népdalfesztiválra készülnek. Testvéri kapcsolatot építettek ki a szomszédos Pocsaj nyugdíjasklubjával, kölcsönösen részt vesznek és műsort adnak egymás rendezvényein.

2009-ben alakult az aktív közösségi életet építő **ESZTI Klub**, az **Esztári Ifjúsági Klub**. A középiskolás és főiskolás fiatalok – taglétszámuk jelenleg 27 fő – összejöveteleiket hetente tartják. Jelentősebb megmozdulásaik az utóbbi időben a következők voltak. Egész napos számítógépes versenyt, LAN party-t tartottak gyermekek és fiatalok részére. Részt vettek a községi majálison a Bihari Kézfogó Egyesülettel közösen. Segítenek a helyi óvodások, iskolások részére szervezett programokon, például a húsvéti játszóházon a tojásfestés, az arcfestés és a vetélkedő lebonyolításában. Megszervezték az Esztár Póker Opent. Jelen vannak a községi ünnepeken, a március 15-i fáklyás felvonuláson a millenniumi kopjafához vonultak az ünnephez kapcsolódó dalokat énekelve. Csatlakoztak a **KÖZÖD! Önkéntes Fiatalok Napja** országos programhoz. Esti

day néven sikeres önálló koncertestet szerveztek két amatőr együttes fellépésével. Az esztári és a kismarjai diákönkormányzattal „vig-kend” partit szerveztek. Terveik között szerepel egy honfoglalással kapcsolatos program, illetve az Esztár Póker Open újrendezése.

A szintén 2009-ben alakult **FAN (Fiatal Amatőr Néptáncsoport)** bihari és dél-alföldi táncokat tanul és mutat be főként Esztár és a környező települések rendezvényein.

A művelődési ház ad helyet a kezdő és haladó szinten működő **citeraszakkörnek**. Próbáikat hetente tartják. A hagyományok őrzésében fontos szerepet tölt be az 2008-ban megnyílt **Tájház**, amely a paraszti gazdálkodás helyben fellelt berendezési és használati tárgyait mutatja be. A falu idősebb lakói lelkesen segédkeztek a tárgyi emlékek összegyűjtését. A tájházat háromosztatú, nádfedeles, faoszlopos tornácú, deszkakerítésű középparaszti házban helyezték el, amelynek első szobáját és konyháját korhűen rendezték be, hátsó szobájában pedig a kenderfeldolgozás eszközeit állították ki. A kamrában a háztartás, a pincében a házi borászkodás és gazdálkodás eszközeit láthatjuk. Az udvaron szabadtéri színpadot és rendezvénytermet alakítottak ki.

A népszokások felélesztését célozza a már nyolcadik alkalommal megrendezett vándor **Csigacsináló Fesztivál is**. A rendezvény mottója „közösség, hagyomány, szórakozás”. A fesztiválnak, amelyet általában a márciusi nőnaphoz kapcsolódva tartanak, 2008-ban Esztár adott otthont. A pávakör és az esztári iskolások néptáncsoportja köszöntötte a résztvevőket. A versenynek határon túli vendége is volt, Nagyszalonta. A hagyomány szerint a győztes csapat egy évig őrzi a vándorkötényt. A helyi **református egyház** – együttműködve a település alapfokú művészeti iskolájával – szintén aktív szereplője a falu kulturális életének. A művészeti iskola tanárnőjének vezetésével működő 8-10 fős **gyülekezeti énekkar** rendszeresen fellép esküvőkön, keresztlőkön, ünnepségeken, temetéseken. A hittanos gyermekeket felkészítik bibliaismereti, tanulmányi és rajzversenyekre, illetve ifjúsági és sporttalálkozókra. Az év egyik fontos eseménye az augusztusi egyhetes **holland-magyar gyermek bibliatábor**. A hollandiai Veendaal városából évente 6-10 fős ifjúsági csoport érkezik a hozzávetőlegesen 80-100 fős gyermektábor vezetésére. A holland fiatalok kapcsolatot építettek ki az esztári fiatalokkal is, közös kirándulásokat, találkozókat szerveznek.

A közösségi ünnepekbe a lakosság nagy többségét sikerül bevonni, amit elsősorban a gyermekek szerepeltetésével érnek el. Ebben elvülhetetlen érdeme van az alapfokú művészeti oktatásnak. A gyermekek fellépését megnézik a szülők, testvérek, nagyszülők, rokonok. Az általános iskolát végzett gyermek a művészeti iskolában megszerzett tudását az esetek nagy részében ifjúsági, majd felnőtt csoportban gyarapítja tovább. A gyermekek többsége továbbtanul, mivel azonban jelentős részük bejáró, nem szakad ki a falu közösségéből.

Az **alapfokú művészeti iskolában** 2010-ben 168 esztári és kismarjai gyermek tanult három művészeti ágon:

Művészeti ág	Részvevők száma (fő)
Táncművészet, néptánc tanszak	80
Zeneművészet:zongora	11
gitár	8
furulya, fuvola	12
Képző- és iparművészet, grafikatanzak	57
<i>A képzésben egy főállású és hét rész munkaidős művésztanár vesz részt.</i>	

Érdeemes bemutatni a falu 2005 óta immár hagyományosnak tekinthető karácsonyi ünneppsorozatát, amely már novemberben elkezdődik. A központi ünnepség színtere a feldíszített főtér, ahol advent első vasárnapjától hetenként meggyújtják az adventi koszorú gyertyáját és felállítják a betlehemi élőképet. Az ünnepségen a falu apraja-nagyja részt vesz. A gyertyagyújtásnál és a betlehemnél a polgármester és a református lelkész mond ünnepi beszédet. A központi karácsonyi ünnepséget december 20. körül szokták tartani, ami a polgármester köszöntőjével kezdődik és a művészeti iskola, a fiatalok néptánc- és a pávakör műsorával folytatódik. A 2010-es ünnepségen óvodás és iskolás mazsorettcsoportok léptek fel, illetve a fiatalok Andersen: A kis gyufaárus lány című árnyjátékát mutatták be. Az ünnepséget a református lelkész beszéde zárta. A tájház kemencéjében az asszonyok – felajánlott hozzávalókból – diós, mákos és kakaós kalácsot sütöttek, teát főztek – ezzel vendégelték meg az ünnepség résztvevőit. Külön készültek az általános iskola tanulói saját ünnepségükre, ahol műsorral és saját készítésű ajándékokkal örvendeztették meg szüleiket, hozzátartozóikat. Ők köszöntötték karácsonyi műsorral a nyugdíjasotthon lakóit is. Az iskolában december elején műsorral egybekötött Mikulás-ünnepséget tartanak, s ezt Mikulás-bál zárja. Február végén szokták megrendezni a farsangi karnevált a művelődési házban. A mulatságot műsor előzi meg, ahol vállalkozó szellemű helyi urak és hölgyek modern táncot, hastáncot, kánkánt mutatnak be. Esztáron a helybeliek fellépését mindig nagyobb érdeklődéssel várják, mint a hivatásos előadók programját.

A majálison a helyieken kívül a környező települések amatőr kulturális csoportjai is rendszeresen fellépnek. Hasonló rendezvény a szüreti felvonulás, melynek jelentőségét kiemeli az a tény, hogy a település korábbi számottevő szőlőtermesztése majdnem eltűnt, csak 10-12 éve indult újra. A szüreti program délelőtt kezdődik, 8-10 feldíszített fogat viszi körbe a szereplőket, 4-5 helyen megállnak, hogy a gyermek és felnőtt néptánc csoportok, mazsorettcsoportok bemutassák

műsorukat. A legutóbbi mulatságon este a mezőszegi táncok után a helybeli amatőrök humoros jeleneteket adtak elő, majd a hölgyek hastáncoltak. Mind a majálist, mind szüreti felvonulást bál zárja. A kistérségi kapcsolatokat erősíti az egymás rendezvényein való részvétel.

A közösség összekovácsolásában jelentős szerepe van az évente négyszer megjelenő **Esztári Hírmondónak**, amely kiadvány beszámol, tájékoztat a településen történekről.

Esztár egy Berettyó menti alföldi település, ahol a munkanélküliség szerencsére alacsonyabb az országos átlagnál. Van helybeli munkalehetőség is: a bútörüzem 50-60, a pékség 40-50, a mezőgazdasági rt. szintén 40-50 főt foglalkoztat. A lakosság egy része saját földjét művelési fő- vagy kiegészítő foglalkozásként. A helyben munkát nem találók Debrecenbe, illetve Berettyóújfaluba járnak dolgozni. A településen a roma és a magyar lakosság harmonikus kapcsolatban él.

Az önkormányzat évente biztosít költségkeretet a kulturális rendezvényekre. Ez az összeg 2010-ben 600 ezer Ft volt, 2011-re 1,5 millió Ft-ra tervezik növelni.

A közösségi összefogás, a közösségi tudat kialakulásának és a jól működő **polgárőr egyesületnek** köszönhetően a faluban elenyésző a bűnözés.

A falu él, mert élni akar, kutatja és őrizni igyekszik igazi hagyományait. Zsupán Zoltán fentebb már említett tanulmánya is segít abban, hogy ne menjenek el a kommersz irányába. „Csak tiszta forrásból.”

A közeljövőben tervezik a falu történetének kiadását. A település múltját és jelenét feldolgozó kötet összeállításához kérik a lakosság támogatását is. Jó alkalom ez arra, hogy a padlásokon, lomtárakban felejtett régi használati eszközöket, berendezési tárgyakat, régi fotókat, iratokat újra átnézzék, s a tájház, illetve a könyv íróinak rendelkezésére bocsássák.

A pályázatok 2004-től napjainkig

Esztár az elmúlt 5 évben 3 pályázatot nyújtott be az Nemzeti Kulturális Alap különböző kollégiumaihoz, melyből sajnos mind a hármat elutasították. Egyéb pályázatokon azonban sikeresen szerepeltek.

A pályázat témája	Nyertes összeg (Ft)
Ifjúsági Referens foglalkoztatására (RIT-ESZA)	156 800
Érdekltségnevelő támogatás (MÁK)	522 700
Egészségterv- Egészségalapítvány	152 000
Tánc tábor- MSZA	100 000
Érdekltségnevelő támogatás- MÁK	52 000
Tájékoztatóra – HBM önkormányzat	350 000

Még 2004-ben 177 ezer Ft támogatás sikerült nyerni a Nemzeti Kulturális Alap közművelődési pályázatán „Népművészeti csoportok majálison történő bemutatkozására” című anyagukkal.

Mint korábban említettük, a gyermek és a felnőtt korú lakosság igényli a rendezvényeket, a legnagyobb sikere, közönsége a helyi csoportok fellépésének van. A rendszeres próbák során a csoportok résztvevői között a kapcsolatok elmélyülnek, barátságok szövődnek, erősödik a közösségi tudatuk. Kialakulóban van az egészséges lokálpatriotizmus. Ebben jelentős szerepe van a művészeti alapiskola tevékenységének is. Erős identitásképző hatással rendelkezik ugyanakkor a tájház felépítése, berendezése. Nőtt a helyi lakosság saját hagyományai, néptáncai, népdalai, népszokásai, illetve az egyetemes kultúra iránti érdeklődése is. A kultúrán keresztül új kapcsolatok formálódtak a környező településekkel, a kistérséggel, sőt azon túl is. Rendszeresen (sikerrel) szerepelnek megyei rendezvényeken is. A településen a református egyház is hozzájárul a kultúra és a hagyományok megerősítéséhez. Esztáron a kulturális intézmények technikai ellátottsága megfelelő, de folyamatos korszerűsítésre, felújításra szorul. Gondot jelent a szakemberhiány, az ifjúsági referens bérének kigazdálkodása évről évre nagy feladat. A pályázati pénzekből fedezik a technikai fejlesztéseket, valamint a meghívott előadók tiszteletdíját, illetve a vendégcsoportok fogadását. A pályázatokkal kapcsolatos javaslatuk: kevesebb adminisztráció, gyorsabb pályázatkezelés. Az NKA kérdőívének 20. pontjára adott válasz jól tükrözi a kultúrával foglalkozó művelődési ház vezetőjének világszemléletét, s remélhetőleg ez érvényes a lakosság többségére is.

A 20. kérdés: Mi az öt legfontosabb érték az Ön számára az életben?

A válasz: Család, közösség, haza, kultúra, biztonság.

Esztár a nehézségek ellenére is élő, összefogó, saját értékeivel tisztában lévő erős közösség.

REZI²

A TELEPÜLÉSRŐL

A Rezi Vár(rom) a helybeliek büszkesége. A vár a Meleg-hegy dolomit gerincén áll 418 méter magasan. Helyén a vaskorban egy erődített telep volt. A legkorábbi okleveles említése 1333-ból való, akkor királyi várként jelzik. Később többször cserélt gazdát, hosszabb ideig a Lackffyak, majd a Gersei Pethő család, végül 1729-1945-ig a Festetichek birtokolták. Nem számított végvárnak, de fontos védelmi szerepet töltött be. A török nem tudta elfoglalni, így egy időre menedéket nyújtott a környék lakóinak. A község a vár körül alakult ki.

A falunak jelenleg 1085 lakosa van. A település az erdővel borított Keszthelyi-hegység és a szőlővel betelepített dombok, a Meleg-hegy, a Púpos-hegy, a Kümel és az Almástető által körül ölelt völgyben, Keszthelytől és Hévíztől egyaránt 8 kilométerre fekszik. Reziben a szőlőművelésnek évszázados hagyománya van, az itt termelt bor minőségét meghatározza, hogy e terület a Balaton-felvidékhez tartozik. A települést körülvevő nagy kiterjedésű erdőség kiváló vadászterület. A szőlőművelés mellett növénytermesztéssel és állattenyésztéssel is foglalkoznak. Az 1960-as években jelentős kőipar alakult ki, ami meggyorsította a falu fejlődését, a kibányászott és megformázott homokkő „rezi kő” néven országszerte ismert és keresett volt. A kőipar az 1980-as évek elejére lehanyatlott, ami némileg visszavetette a fejlődést.

Rezi ma a turizmus fejlesztésében látja a kitörési pontot, ezt földrajzi fekvése, épített öröksége és a még ma is élő gazdag népi kultúrája lehetővé is teszi. A település igen szerteágazó kulturális életének szervezését az önkormányzat kulturális referense végzi civil szervezetek bevonásával. A rendezvények többségének színtere a közösségi ház, az általános iskola, valamint a római katolikus egyházközség épületei.

² A Nemzeti Kulturális Alap 2004. 04. 05-én elbíralt, nyertes, közművelődési pályázatának után követése.

A pályázat tárgya: „Helyi művelődési közösségek szakmai tevékenységére.” A pályázat kihirdetésének időpontja 2004.04.05. Az elnyert összeg 170e Ft. Az interjú: 2011. 02. 14-én Tafota Istvánné kulturális referenssel készült

Kulturális egyesületek

A **Várbarátok Köre** bejegyzett egyesület 30 taggal rendelkezik, s meghatározó szerepet tölt be a település kulturális életében.

Évente egyhetes **gyermek vártábort** szerveznek a vár tövében a Meleg-hegyen. A romantikus sáttortáborban 60 – helybeli és vendég – gyermeket fogadnak első osztályostól a nyolcadikosokig. Programokat, túrákat szerveznek, megismertetik a vár és a környék nevezetességeit, történelmét, hagyományait. 2010-ben a tábor a millennium jegyében szerveződött: a sátrakat és az erdőt a „hét magyar törzs” vette birtokába. A nomád tábor élelmézéséről az önkormányzat gondoskodik a szülők közreműködésével.

Szintén a Várbarátok Köre szervezi az egyhetes **alkotótábort**, ahol kézművesek tanítják a korongozást, szövést-fonást, fafaragást az érdeklődőknek. 2009-ben a tábort „Kelták Reziben” címmel szervezték. A tábor résztvevőinek a keszthelyi Balaton Múzeum igazgatója tartott vetítéssel egybekötött előadást a keltákról és művészetükről. Az így elméletileg is felkészített gyermekek hozzáértő tanárok segítségével kelta formájú és motívumú kerámiákat, textildíszeket, fafaragásokat és tűzzománcokat készítettek. A település és környéke híres kelta régészeti lelőhely, ennek a reziek is tudatában vannak, büszkék rá. Az alkotótáborban született művekből kiállítást szerveztek a faluban, majd a környező településeken is.

A táborozás során a túraútvonalak közé tartozik a falu műemlékeinek megtekintése is, kedvelt pihenőhely a Zalaszántó felé vezető út mentén, a község határában álló 1728-ban épült Gyöngyösi csárda. Az épület előbb vadászházként szolgált, majd hamarosan fogadóvá alakították át, ma pedig vendéglőként működik. A zsúpfedeles csárda Savanyú Jóska bakonyi betyár kedvelt tartózkodási helye volt. A csárda mellett találjuk a két híres betyár, Sobri Jóska és Savanyú Jóska sírja.

A bátrabb táborozóknak Sikalikja-barlanghoz is szerveznek túrát, a vár öregtornyából a sziklás hegyoldalon leereszkedve ötpercnyi sétával elérhető a hegy gyomrában megbúvó barlang, amelybe egy sziklateraszról léphetünk be. A barlangot már az ősember is használta, ezt régészeti leletek bizonyítják.

Évente 4-500 fő részvételével megrendezik a „**Holdfény túrát**” a település központjától a mintegy 6 kilométerre fekvő várig. Útközben énekelnek, mókáznak, felelevenítik a vár legendáját, amit 150 szereplős táncjátékban terveznek bemutatni, s amelynek szöveggönyve is elkészült. A legenda Rezi Sándor, a vár ura és szerelmese, Szántó Mancika történetét dolgozza fel. A szegény sorsú, gyönyörű lány nem tudott járni. A fiatalokat, különösen Mancikát nagyon elszomorította, majdnem a halálba kergette szörnyű betegsége. A hegy szelleme megszánta az ifjú párt, megsúgta nekik, hogy a közös hévízi fürdőzés meggyógyítja a beteg leányzót és a szerelmük beteljesedhet. A szellem próféciája valóra is vált, és ők boldogan éltek, míg meg nem haltak.

Az egyesület jelenlegi nagy munkája a katolikus egyház által átadott XVII. századi leromlott állapotú paplak felújítása, s benne ifjúsági szálláshelyek kialakítása. Itt szeretnék elszállásolni a nyári táborba érkezők egy részét.

A hagyományok felélesztésében szerepe van az általában januárban megtartott **disznóvágásnak és a hurkatöltő versenynek** is, melyet a paplakban tartanak, ezek szervezésében-rendezésében a Várbarátok Körét itt az önkormányzat és a nyugdíjasklub is támogatja.

Este a faluházban tartják a „szponzori” vacsorát, ahol mindazokat vendégül látják, akik az évfolyamán támogatták a falu kulturális tevékenységét. A disznóvágáson a fiatalok megismerik a disznóvágáshoz kapcsolódó helyi hagyományokat, ily módon is erősítve a helyi társadalom kapcsolatrendszerét, aktivizálva a közösségi életet.

Hegyközség

A **rezi borosgazdák közössége**, mely a Nyugat-dunántúli Hegyközségek Egyesületének része, – a Várbarátok köréhez hasonlóan – meghatározó szerepet tölt be a falu életében.

A községben a szőlőművelésnek és a borászatnak több évszázados hagyománya van. A szőlőhegyen már 1785-ben kápolna állt. A mai **Szent Donát kápolnát** a szőlősgazdák építették 1886-ban neoromán stílusban. Alacsony tornyának minden oldalán egy-egy hangrész található, a tető bal oldalán Szent Donátot ábrázoló szobor látható. A kápolna belsejét is az ő képe díszíti. Szent Donát a hitéért vértanúságot szenvedett ókeresztény püspök, a szőlősgazdák védőszentje. Különösen a villámcsapás és a jégeső ellen szoktak hozzá imádkozni. A kápolnában a szőlősgazdák fogadalmi napján, Szent György és Szent Donát ünnepén, illetve augusztus 7-én tartanak szentmisét. A kápolnához vezető hegyi út mentén több kőkereszt áll, melyek nagy részét helyi mesterek faragták a határban fellelhető homokkőből. A helyiek környezettudatos kultúrájához tartozik, hogy védik, felújítják ezeket a falu határain kívül eső emlékeket is.

Főként jó minőségű rizlinget termesztnek. A települést a turistacsalogatókban „Rizling-országgént” hirdetik.

A szőlőtermesztés itt megélhetési forrás nemcsak a tulajdonosnak, de az alkalmazottaknak is. A borosgazdák a kultúra szponzorálását is vállalják, nemcsak természetben, de készpénzben is. Évente több rendezvényt tartanak, ahova – a helyiek mellett – más településekről is érkeznek vendégek.

Szerveznek **borversenyt**, melynek ünnepélyes eredményhirdetésére Szent György napján kerül sor. Tavasszal megtartják a hagyományos **Vince-járást**, ahol a római katolikus pap megáldja a szőlővesszőket.

2009-ben szeptember 6-án tartották az éves **szüreti mulatságot**, mely 11 órakor főzőversennyel kezdődött, ahol a rezi civil szervezetek mérték össze főzési tudományukat. Délután 1 órakor indult a vidám szüreti felvonulás, amely fesztivállal folytatódott az általános iskola udvarán. A Rezi Ifjúsági Egyesület táncsoportja után felléptek a helyi óvodások, a Nagyváthy Néptáncgyűttes, a Rezi Nyugdíjasklub népdalköre népdalokkal, a Rezi Baráti Kör Kamarakórusa bordalokkal, a Rezi Család Általános Iskola népzenei bemutatóval, a Kinizsi Néptáncgyűttes cigánytáncokkal, a Kék Balaton Citerazenekar borosnóta-csokorral és a ReziDance Táncsoport. Elhangzottak operett-, film- és musicalslágerek.

Nyáron **Rezi borok hétvégéje** néven 3 napos borfesztivált tartanak, gazdag kulturális programmal kiegészítve. Az esemény misével kezdődik a Szent Donát kápolnánál, majd a megnyitó után az óvodásoktól az ifjúsági egyesületen keresztül a nyugdíjasokig minden generáció bemutatja programját. Az ünnepség zárónapján népzenei és néptáncbemutatókat tartanak a helybéliek és vendégek részvételével. Célja Rezi, a rezi bor és a kulturált borfogyasztás népszerűsítése. A település határain túl is ismertek és népszerűek a szeptember-októberben tartott szüreti mulatságok. A bejegyzett ifjúsági egyesület táncsoportjában modern táncokat tanulnak, hetente próbálnak a főként 18-25 év közötti fiatalok. Rendszeres szereplői a helyi rendezvényeknek, de felléptek már a környező települések mellett Zalaegerszegen és Veszprémben is.

A **ReziDance** táncsoport sikeresen szerepel megyei megmérettetéseken is. 2010 októberében a keszthelyi musicaltársulattal közösen hatalmas sikerrel adták elő a Romeo és Júliát. Szerveznek kirándulásokat, túrákat, valamint részt vesznek a település egyéb rendezvényein. Működik a sakkklub, amely rendszeresen hirdeti sakkversenyeket. Évente megrendezik a Balatinecz Oszkár asztalitenisz-kupát.

A **nyugdíjasklub** rendezvényeit a közösségi házban tartják. Van önálló kórusuk. Kézimunkaszakkörükön főként az egyház számára készítenek terítőket. 2009-ben hagyományteremtő céllal dalos találkozót szerveztek Reziben. Három kistelepülés nyugdíjasdalkörét hívták meg vendégszereplésre a faluházba. A fellépők helyi, balatoni és közismert népdalokat adtak elő. Fellépett a cserszegtomaji Aranykorúak Nyugdíjasklubja és a Tátika Népdalkör, az alsópáhoki Nefelejcs Nyugdíjasklub, a debreceni Canto Armonico Kórus és a Rezi Nyugdíjasklub. A jó hangulatú találkozót a későbbiekben több meghívás, fellépés követte. Emellett a rendezvényeken sütnek-főznek, erre a közösségi ház konyhája alkalmas. Az őszy folyamán a határban összegyűjtötték a dűlőutak mentéről a „bio” csipkebogyót, s ebből a közösségi házban lekvárt főztek. A lekvárból gyakorlatilag az egész falut ellátták, s még az önkormányzat is kapott protokoll ajándék céljára.

Meg kell említeni a **Rezi Baráti Kör Kamarakórust**. Karnagya a keszthelyi főtéri templom orgonistája. Programjukon az egyházi művek mellett népi énekek is szerepelnek. Tagjainak száma 16-18 fő. 2009 júniusában tartották az V. Rezi Kórustalálkozót a helyi katolikus templomban, melynek fő támogatója Rezi község önkormányzata volt. A találkozón a környék jelentősebb kórusai vettek részt: „Apáti Capella Kórus” (Zalaapáti), „Salve Regina Kórus” (Keszthely), „Amabilis Kórus” (Karmacs), „Éneklő Szülők Kara” (Pápa) és a Rezi Baráti Kör Kamarakórus. Jelentős szerepet tölt be a település életében az önszerveződésű **Rezi Községi Polgárőr-egyesület** is, amely a szilárdabb közrend és közbiztonság érdekében bűn- és baleset-megelőzési, gyermek- és ifjúságvédelmi, környezet-, katasztrófa- és tűzvédelmi céllal alakult 1997-ben. Létszáma 48 fő, valamennyien helybeliek. Naponta 2-3 fővel figyelőszolgálatot tartanak. A rendszeres járőrözés mellett biztosítják a falu valamennyi rendezvényét és a nyári táborok biztonságát. Évente az Országos Polgárőr Szövetség támogatásával közbiztonsági és bakancsos túratábort hirdetnek általános iskolás korú gyermekeknek. A táborban közlekedésbiztonsági ismereteket oktatnak játékos formában, túrákat, vetélkedőket szerveznek.

A **sportegyesület** futball-szakosztállyal működik 16-30 éves korú fiatalok részvételével. Általában eredményesen szerepelnek a környékbeli bajnokságokon.

Két éve vált újra önállóvá a rezi általános iskola „**Család Általános Iskola**” néven. Az iskola egyházi fenntartású, érdekes módon az ortodox görög katolikus egyház finanszírozza, bár a településen egyetlen ortodox hívő sem él. A fenntartó egyetlen kívánsága a heti 2 hittanóra, amit a római katolikus lelkész tart római rítus szerint. Az iskola elnevezésében a család szó arra utal, hogy minden tevékenységet a szülőkkel előzetesen egyeztetve, egyetértésben alakítanak ki.

Fontos szerepe van a művészeti oktatásnak, ennek keretében nemezelést, grafikát, festészetet, furulyát és néptáncot tanítanak. Iskolai farsangi ünnepséget szerveznek a szülői munkaközösség és az ifjúsági egyesület közreműködésével, valamint vers- és prózamondó versenyt az ifjúsági egyesület és a nyugdíjasklub segítségével. A **katolikus egyház** is részt vesz saját eszközeivel a falu kulturális életében. A Doni Hősök Napján szentmisén emlékeznek a II. világháború rezi hőseire, illetve a temetőben koszorúznak a Hősök emlékművénél. Cél a hősök emlékének felidézése, megőrzése, megismertetése a fiatalabb korosztályokkal. Ezen rendezvényen a falu többsége megjelenik, sőt a hősi halottak elszármazott hozzátartozói is hazalátogatnak. A világháború rezi hősi halottairól egy díszes kiadványt állítottak össze a Hadtörténeti Intézet hiteles adatai alapján. Ennek egy nyomdai példányát a település valamennyi lakója megkapta. A lelkész vezetésével zajlik a **Vince-napi Pincejárás** és a **Szent György-napi ünnepség**. A vasárnapi szentmisék mellett nagy érdeklődéssel látogatják az újabban beindított kedd délutáni bibliaórákat is.

A településen valamennyi nemzeti ünnepet kulturális rendezvényekkel ünnepelnek meg, melyen a falu gyermek- és felnőtt egyesületei adnak műsort. Természetesen rendeznek gyermeknapot, anyák napját, idősök napját, Mikulás- és karácsonyi ünnepséget.

Az önkormányzat kiválóan működik, fenntartja intézményeit és nincs adóssága. Külön elismerést érdemel a kulturális referens, aki összefogja a rendezvények jó részét. A település magáénak érzi hagyományait, a programok többségét civil szervezetek rendezik. Eljutottak ahhoz a kívánatos célhoz, hogy a falu tehetősebb vállalkozói, gazdái anyagilag is támogatják a kultúrát. A településen a munkanélküliség alacsonyabb az országos átlagnál. Nincs éhező gyermek. A kitörést a turizmus fejlesztésében látják, ezt jól szolgálja a helyi hagyományok felélesztése, ápolása, bemutatása a település határain túl is.

A PÁLYÁZATOK 2005-TŐL NAPJAINKIG

Az NKA-hoz 2005-2010 között két pályázatot nyújtottak be, az első nem nyert, a második elbírálás alatt áll. Pályázatokat általában egyedül, illetve a hévízi kistérséggel, esetleg más civil szervezetekkel közösen adnak be.

A vizsgált időszakban öt nyertes pályázatuk volt:

Időszak/év	A pályázat témája	Nyertes összeg (Ft)
2007	Miniszterelnöki Hivatal – KIOP (Közösségi Internet-hozzáférési pontok)	1 000 000
2007	Zala Megyei Közgyűlés Hivatala Térségfejlesztési Bizottság Templomok, műemlékek felújításának, állagmegóvásának támogatására	250 000
2008	E-Magyarország Centrum Az információs társadalom és a tudásalapú gazdaság fejlesztése, az európai integrációs célkitűzések megvalósítása	280 000
2008	ÖTM és a BFT A balatoni turisztikai régióban 2008-ban megvalósuló turisztikai vonzerővel bíró regionális rendezvények támogatása, a magyar borok ünnepnapjai Hévízen és a kistérségben	200 000
2010	ÚMVP III. Vidéki örökség megóvása című pályázaton - A római katolikus templom külső felújítására	5 187 830

Valamennyi pályázatukkal a helyi lakosság minden korcsoportját megcélozzák. A programok megvalósításához rendelkeznek megfelelő szaktudással, a műszaki eszközök korszerűsítését azonban csak pályázati pénzből tudják megoldani. *A nyertes pályázatok megvalósítása során a*

legnagyobb probléma a túlbonyolított elszámolás, ami jelentős adminisztrációs terhet jelent. A pályáztatási rendszer hatékonyabb lehetne, ha a pályázatokat időre előkészítenék, így az elbírálási idő rövidülne, illetve az adminisztráció csökkenne és átláthatóbbá válna. A nyertes összegeket leginkább a meghívott előadók, személyek tiszteletdíjának kifizetésére fordítják. A pályázatok valódi segítséget nyújtottak, például a Zala megyei közgyűlés pályázatán elnyert 250 ezer forintból újítták fel a kökeresztet, illetve az ÖTM-pályázaton nyert 200 ezer forintot használták fel a hagyományos Rezi Szüreti Derű rendezvényre. Az NKA támogatására leginkább közművelődési, műemléki, régészeti programok megvalósításához lenne szükségük. Az interjúalany a legfőbb kulturális célnak a hagyományok ápolását, a sport- és a művészeti élet támogatását, illetve az örökségvédelmet tekinti. A rezi emberek számára a program sikeres megvalósítása – az interjú adó szavaival – azt jelenti, hogy „egy helyi hagyományokhoz kötődő kulturális műsor felhívja a figyelmet a településre és a rendezvény szereplőire. A sikeres rendezvény arculatformáló, s karaktert ad a település által nyújtható programkínálatnak is. Ez a külső célcsoportok, a vendégek megnyerése érdekében kiemelt jelentőségű, de nem becsülhető le belső hatásai sem, mivel egy jól sikerült program megerősíti a helybeliek identitását, a közös siker javítja a belső kohéziót. A helybeliek együttműködése gyakorlattá válik, a szervezők és a közreműködők elismertséget, megbecsülést szereznek a település lakói és a vezetői előtt. A siker mozgósítóerő a településfejlesztés irányában is.” Reziben tettek és tesznek azért, hogy műemlékeik ne pusztuljanak el. Az utóbbi években sok minden történt, ami egyben elősegítheti a falu idegenforgalmának fellendülését is, felújítták a Szent Lukács templomot, a Szent Donát kápolnát, konzerválták a rezi vár romjait. Az eredeti, XVIII. századi állapotában őrzik meg Gyöngyösi betyár csárdát.

Ezt a munkát a település folytatni kívánja, a műemlékek, az épített örökség megóvása is a prioritásaik közé tartozik.

Reziről elmondható, hogy a településen pezsgő a közösségi és a kulturális élet. A falu nem esett apátiába: él, mert élni akar.

SOMBEREK, SCHOMBERG³

A TELEPÜLÉSRŐL

Somberek 1697 lakosú több nemzetiségű falu Baranya megyében Mohács vonzáskörzetében. Az eredetileg magyar település lakosságának zöme a török hódoltság idején szétszóródott. A törökök tudatosan görögkeleti vallású szerbeket telepítettek be, remélve, hogy az etnikai és a felekezeti különbség vizályt szít a két népcsoport között. A település a török kiűzetése után előbb a korona, majd a Sauska család birtokába került. A falu kapcsolata a Sauska család leszármazottaival ma is élő, tervezik egy Sauska-emlékszoba kialakítását. A török elleni háború idején a község újra elnéptelenedett, a lakosság pótlására Németországból Fulda-Pfalz és Schwarzwald környékéről németeket telepítettek be. A betelepítés 1745-ben indult. A nagyrészt németek lakta település neve Schomberg lett. A főként mezőgazdaságból élő faluban elkülönülve, de jól megfértek egymással a szerbek, magyarok és a svábok. Minden népcsoport saját iskolával és templommal rendelkezett és szigorúan őrizte hagyományait.

Az I. világháború után a szerbek többsége elhagyta a falut, ma mindössze egy család él itt. A II. világháború után a német lakosság közel felét kitelepítették, s helyükre 1945-ben Hadikfalváról bukovinai székelyeket, majd 1947-48-ban felvidéki magyarokat hoztak be. A történelmi helyzetből következő kezdeti, etnikai feszültségek az évek során oldódtak. Ma a lakosság etnikai megoszlása hozzávetőlegesen 52% német, 48% magyar és – százalékban ki sem fejezhető – 3 fő szerb és 3 fő roma. A község kulturális életét meghatározza az önkormányzat pozitív, támogató hozzáállása. Jól tükrözi ezt, hogy Somberek község önkormányzatának képviselő-testülete 2002-ben rendeletet alkotott a közművelődésről. *A rendelet 1.§ kimondja, hogy a közművelődéshez való jog gyakorlását közérdeknek, a közművelődés támogatását közcélnak tartja. A közművelődést olyan értékhozó közösségi tevékenységnek tekinti, amely a lakosság életminőségét javíthatja, ezért fontosnak tartja az önkormányzati feladatvállalást és azok megvalósításában részt vevő intézmények és szervezetek támogatását.(...) A kulturális élethez kötődő önkormányzati célok: a község sajátos kulturális értékei jellegzetességének megőrzése, ezen értékek kutatása és közkinccsé tétele, figyelmet fordítva a még meglévő vagy feleleveníthető nemzetiségi hagyományokra (...) a közösség népességmegtartó erejének megőrzése, illetve növelése, a lakosság közösségi és képességfejlesztő erőinek szolgálata, támogatása, a közösség kulturális arculatának kialakítása. a lakosság polgárosodásának elősegítése folyamatos cél...*

³ A Nemzeti Kulturális Alap pályázatának tárgya: „Somberek partnerkapcsolatainak nemzetközi programjai megvalósítása.”

Pályázat eredményhirdetése: 2007. november 13. Az elnyert összeg: 500 000Ft.

Interjú 2011. február 21-én Fenyősi Lászlóné közművelődési előadóval, a művelődési ház vezetőjével készült.

A kulturális életet művelődési ház fogja össze. A ház feladata a különböző ünnepélyek, községi rendezvények, ismeretterjesztő előadások és tanfolyamok szervezése. Amatőr művészeti csoportjai révén nagy gondot fordít a hagyományok megőrzésére, ápolására. A színes kínálatból nem maradnak ki a szórakoztató rendezvények sem. Céljuknak tekintik a lakosság minden rétegére kiterjedő művelődési, rekreációs és szórakoztató programok megszervezését és lebonyolítását. A település kulturális életét az önkormányzat státuszában működő közművelődési előadó fogja össze. Tevékenységét összehangolja a civil szervezetekkel és a német kisebbségi önkormányzattal. Sombereken az utóbbi évtizedekben a korábbi nemzetiségi ellentétek megszűntek, gyakoriak a vegyes házasságok is. Békében őrzik saját hagyományaikat, ezzel színesebbé téve a község kulturális életét.

A községben az alábbi kulturális csoportok működnek
Felvidéki Dalkör,
Székely Pávakör
Német Nemzetiségi Dalkör
Nyugdíjaskórus,
Sólyom Néptáncgyűttes,
Ifjúsági Német Nemzetiségi Táncsoport
Gyermektáncsoport
Somberek–Mohács–Palotabozsok Ifjúsági Fúvószenekar
Schomberger Dorfmusikanten

A nemzetiségi alapon szerveződő dalkörök sikerrel ápolják saját hagyományaikat. Rendszeresen fellépnek a település rendezvényein, a környéken, illetve a nemzetiségi találkozókön.

A **Felvidéki Dalkör** 1992-ben alakult, amikor Szülőföld–Jóka találkozó volt Sombereken. A Jókáról elszármazott idősebbek mellett ma már gyermekeik, unokáik is kapcsolódnak a csoporthoz. A dalkör a népdalkincs és a régi hagyományok felkutatását, felelevenítését tekinti céljának és feladatának. Repertoárjuk nagy részét régi felvidéki dalok alkotják, de énekelnek magyar népdalokat is. Rendszeresen szerepelnek a minden évben megrendezett Határon Túli Magyarok Fesztiválján. Szoros kapcsolatot tartanak fenn egykori lakóhelyükkel, Jókával. Nagy sikerrel dolgozták fel a hagyományos aratási ünnepséget. Legnagyobb eredményük a népzenei együttesek minősítésén elért bronz fokozat.

A **Székely Pávakört** 1972-ben a Repülj Páva mozgalom hívta életre. A bukovinai Hadikfalva – eredeti településük – régi dalait, hagyományait éneklük, őrzük, ápoljuk. A Nívó-díjas együttes gyakran fellép a településen és a környéken, de állandó szereplője az Országos Székelytalálkozó, a Bukovinai Fesztivál és a Székely Mesemondó Verseny rendezvényeinek is. Legjelentősebb külföldi szereplésük az Al-dunai Székely Találkozón való részvétel. Legnagyobb sikerük a Népzenei Együttesek Országos Minősítésén elért arany fokozat.

A **Német Nemzetiségi Dalkör** a hazai szerepléseken túl rendszeres meghívást kap Németországba Somberek testvértelepüléseire, Langenauba, Dossenheimbe. Hagyományos német népdalaik mellett magyar népdalok is szerepelnek repertoárjukon.

A **Nyugdíjasklub Dalköre** külön figyelmet érdemel, itt ugyanis együtt énekelnek a székely és a német nyugdíjasok. A klub tagjai és a kórus részt vesz a település rendezvényein. A dalkör rendszeresen szerepel a környező településeken, s ők is meghívják vendégszereplésre az őket korábban vendégül látókat. 2003-ban az Aratóünnepség keretében a klub kapta meg a Rosa Schmich Alapítvány különdíját. A klubtagok sikeresen szerepelnek az igen népszerű, főzőversenyeken, 2010 júniusában Ecsényben a Különleges Asztali Öröme Főzőversenyén első díjat nyertek. A nyugdíjasok nagy szeretettel és hozzáértéssel segítettek a Hagyományok Házának berendezésében, s ma is ők gondozzák a ház udvarát. A többi kórus nemzetiségi alapon szerveződött, a nyugdíjasok azonban ezen túlléptek.

A **Sólyom Néptáncegyüttes** – a faluban Kis sólyomként emlegetett táncsoport – 2008-ban főként általános iskolás lányokból és fiúkból alakult, somogyi és dél-alföldi táncokkal színesítik a település rendezvényeit.

Ifjúsági Német Nemzetiségi Táncsoport 2002-ben jött létre, célja a magyarországi németiség táncainak gyűjtése, feldolgozása és bemutatása. Műsoruk hagyományőrző és feldolgozott színpadi táncokból és népdalokból áll.

Rendszeresen szerepelnek a település és a környék rendezvényein. Nagy sikerrel vettek részt németországi partnertelepülésük, Langenau 1000 éves fennállásának alkalmából rendezett ünnepségen.

A **Gyermektáncsoportot** 2004 februárjában azzal a céllal indították, hogy az általános iskolás gyermekekkel megszerettessék a magyar és német néptáncot.

Igen nagy népszerűségnek örvend a 2002-ben alakult **Somberger Dorfmusikanten**. A fúvósok a helyi és a környező települések rendezvényeinek (nemzetiségi nap, aratási ünnepség szüreti fesztivál) állandó fellépői. A zenekar létszáma 16 fő, 4 szárnykürtösből, 5 tenorosból, 4 klarinétosból, 1 tubásból és 2 dobosból áll. Többször szerepeltek a németországi és ausztriai

testvértelepüléseken. Sikerrel léptek fel Pécsen a „Pécs Európa Kulturális Fővárosa” című program keretében. 2007-ben Németországban Rosa Schmich-díjjal tüntették ki a zenekart. 2009-ben Mázán, a magyarországi németek által szervezett fúvószenekari minősítő versenyen kiemelt első helyezésben részesültek.

A **Somberek–Mohács–Palotabozsok Ifjúsági Fúvózenekar** 1978-ban alakult, tagjai a mohácsi zeneiskola kihelyezett tagozatának tanulói. Jelenlegi létszámuk 70 fő körül mozog. Céljuk a magyar és a német nemzetiségi fúvószenekari hagyományok ápolása és bemutatása. Az együttes az Országos Fúvószenekari Fesztivál és a nemzetiségi találkozók állandó résztvevője. Baranya megye zenekarainak képviselőjeként többször szerepeltek külföldön, a Nerpelti Európa Fesztiválon első helyet, míg a spanyolországi Nemzetközi Fúvós Fesztiválon kiemelt első díjat kaptak.

A községben működő kulturális alapítványok is a kultúra és a hagyományok ápolását tekintik fő céljuknak. A Magyarországi Németek Ifjúsági Egyesülete Somberek (**Gemeinschaft Junger Ungarndeutscher Somberek GJU**) tagja a Magyarországi Német Fiatalok Közössége elnevezésű országos szervezetnek. Így a GJU helyi tagjainak lehetősége nyílik részt venni az országos rendezvényeken. Feladatuk a nemzetiségi hagyományok ápolása, fellépnek a helyi és a német nemzetiség országos kulturális és sportrendezvényein.

A **sombereki székhelyű Rosa Schmich Somberek Községért Magánalapítványt** Rosa Schmich német állampolgár kezdeményezte 2001 júliusában. Az alapítvány jelentős anyagi eszközzel támogatja a települést.

Az alapítvány célja:

- a község kulturális hagyományainak feltárása,
- a kulturális örökség megóvása,
- a főiskolai és egyetemi tanulmányokat végző fiatalok támogatása,
- faluszépítő, környezet- és természetvédelmi programok megvalósításának segítése,
- sport-, kulturális és egyházi tevékenység támogatása,
- az időskorúak segítése,
- az önkormányzat által fenntartott intézmények fejlesztése,
- az alapítvány céljainak megvalósításáért a községben kiemelkedően tevékenykedők elismerése.

Évente díjat adnak a Somberekért legtöbbet tett polgároknak, kultúracsoportoknak, egyházaknak, sportegyesületeknek nemzetiségi hovatartozásra való tekintet nélkül. Az utóbbi évek kitüntetettjei között voltak: a Felvidéki Dalkör, a Székely Pávakör, a Német Nemzetiségi Dalkör, a

sportegyesület, a Schomberger Dorfmusikanten, a Német Nemzetiségi Ifjúsági Tánccsoport és még sokan mások.

1991-ben alakult, s azóta is működik, a **Somberek– Langenau Baráti Kör**. A Somberekről kitelepítettek egy része Langenauba került. A baráti kör ösztönzi a két település polgárai közötti emberi és baráti kapcsolatok elmélyítését, kezdeményezi a települések közötti gazdasági, kulturális, sport- és egyéb kapcsolatok létrejöttét. A két település hivatalosan is partnerkapcsolatot létesített. Ennek keretében több baráti találkozót, kulturális és sportprogramot szerveztek.

A **Dossenheim–Somberek Baráti Kör** 2001 szeptemberében alakult. Célul tűzte ki, hogy a két település minden társadalmi, kulturális, sport- és egyházi szervezetével kapcsolatot tart és szükség szerint támogatja annak törekvéseit. Az anyagi támogatás jelenleg egyirányú, Dossenheimből Somberek felé. A baráti kapcsolatok révén sok adomány érkezik a somberekre intézményekbe és egyesületekbe.

A **Rákóczi Szövetség Sombereki Szervezete** 2001 januárjában alakult 18 fővel, az alapítók a Felvidéki Dalkör tagjaiból kerültek ki.

Célja:

- a magyar közösségek segítése minden területen,
- olyan magyar civil szervezetek támogatása, melyek kapcsolatban állnak a határon túli magyarság szervezeteivel.

A művelődési ház dolgozóival együttműködve több nagy rendezvényt tartottak:

- író–olvasó találkozó felvidéki írókkal, költőkkel,
- a Felvidékről jött színjátszók vendégszereplésének megszervezése,
- a Határon Túli Magyarok Fesztiválja keretében művészeti csoportok fogadása,
- helyi és más kulturális programokon való részvétel.

A magyarországi németek legmagasabb kitüntetését az Arany Dísztű–díjat az idén a palotabozsoki Rittlinger Márton is megkapta, a német zenei életben kifejtett kimagasló tevékenységéért. Rittlinger Márton Sombereken és és tevékenykedik.

Érdeemes részletesebben bemutatni a település egyik rendezvényének programját.

Az aratási és Szent István-napi ünnepséget az egész falu harmonikus együttműködésével szervezték meg. A Hagyományok Háza udvarán a Felvidéki Dalkör múltat megidéző vers- és énekműsorával kezdődött, innen a templomba indultak, ahol valamennyi helyi kórus együtt énekelte a tradicionális Szent István-napi és aratási énekeket. A művelődési ház előtti téren fellépett a Sólyom Gyermektáncgyűttes és a Német Ifjúsági Tánccsoport. Az ünnepség fényét

emelte egy francia táncegyüttes vendégszereplése, melynek érdekessége, hogy egészen fiatalok és idősek együtt táncoltak.

A német kisebbségi önkormányzat tartja fenn a **Hagyományok Házát**, ahol valamennyi nemzetiség, a bukovinai székelyek, a felvidéki magyarok, a németek és a szerbek egy-egy szobában mutatják be tárgyi emlékeit. Itt biztosítanak helyet művelődési ház által szervezett egyhetes nyári élménytábornak is, ahol a gyermekek a helyi hagyományok megismerésén túl kézműves-foglalkozásokon is részt vesznek: nemezelenek, gyöngyöt fűznek, szőnek a múzeum szövőszékén. A húsvéti gyermekkavalkádot és az adventi barkácsdélutánt szintén a Hagyományok Házában és a művelődési házban szervezik. Előzetesen tanítják a gyermekeknek a tojásfestést, illetve az adventi koszorú és karácsonyfadíszek készítését, majd az ünnephez fűződő szokásokkal ismerkednek meg.

A település kegyelettel őrzi az I. és a II. világháború hősi halottainak emlékét. Évente misét mondanak, majd megkoszorúzzák a hősök emléktábláját. Nem felejtkeznek el az 1848-as és az 1956-ös emlékhelyekről sem.

Sombereken évente szponzori támogatással kiadják a helyi kalendáriumot, melyet a település valamennyi lakója megkap karácsonyi ajándékként. A kalendárium beszámol az év helyi és a térségi eseményeiről, rendezvényeiről. Fontos szerepe van a „sombereki közösségi tudat” kialakításában.

2010 januárjában indult a Somberek TV adása. Szombatonként 7–10 óráig sugározza a hét somberek eseményeit. Közben hirdetések és a képűjságot vetítenek.

A PÁLYÁZATOK 2004-TŐL NAPJAINKIG

Somberek kulturális rendezvényeit csak részben finanszírozzák állami támogatásból. A kiadások nagy részét önkormányzati, szponzori és német alapítványi támogatásból fedezik. A somberek önkormányzat azon kevés önkormányzat közé tartozik, melynek nincs adóssága és a kultúrát is tudja – bár egyre csökkenő mértékben – támogatni.

Somberek a Nemzeti Kulturális Alaphoz az elmúlt 5 évben egy alkalommal – 2007-ben – nyújtott be pályázatot, mely nem nyert.

Ellenben sikeres pályázatok között tarthatják nyilván az alábbi két projektet.

Időszak/év	A pályázat témája	Nyertes összeg (Ft)
2007	NKA - Somberek Partnerkapcsolatainak Nemzetközi Programjai	500 000
2008	UMVP- vidéki rendezvények, falunapok szervezésére	500 000

A pályázatok, amelyeket a közművelődési intézmény a fenntartójával, az önkormányzattal közösen adott be, valamennyi korcsoportot megcélolták, területi megoszlás szerint pedig elsősorban a helyi és a kistérségi lakosokat. A programok megvalósításához elegendő szakemberrel rendelkeznek, eszközállományuk csak éppen elégséges, esetenként bérlésre kényszerülnek. A pályázaton nyert összegeket leginkább szállás- és étkezési költségekre fordítják.

Az interjú adó véleménye a pályázatokról: „S helyi kulturális programok színesítéséhez és a külföldi kapcsolatok ápolásához a községnek nagy szüksége van a pályázati forrásokra. Somberek többnemzetiségű település, kapcsolatot alakított ki több, a nemzetiségekhez kötődő német, osztrák, szlovák, horvát és olasz településsel. Ezen kapcsolatok fenntartásának nagy szerepe van a nemzetiségi nyelv és kultúra ápolása terén is. Az emberi kapcsolatok kialakításához személyes találkozásokra van szükség. Rendezvényeik célja a hagyományörzés, továbbá a települések között már kialakult kapcsolatok ápolása, fenntartása...”

A község számára minden program – legyen az kisebb közösséget érintő vagy az egész falut megmozgató rendezvény – nagy jelentőséggel bír. A partnerkapcsolatok ápolására egyre kevesebb saját forrással rendelkezik az önkormányzat, s pályázati támogatás nélkül e kapcsolatok meggyengülése, elhalása várható, hiszen minden program jelentős összegbe kerül. Somberek külföldi partnerkapcsolatait a történelem alakította.

Pályázati támogatással és az önkormányzat segítségével sikerült megvalósítani a községből hajdanán kitelepített, jelenleg a németországi Langenauban élő volt somberekiekkel és leszármazottaikkal a rendszeres kapcsolatot. Részben sikerült a Felvidékről kitelepített és

Somberekbe behozott magyaroknak korábbi lakóhelyüket, Jókát partnernek megnyerni. Sajnos a Hadikfalváról kitelepített székelyek esetében a települések közötti együttműködést nem sikerült rendszeresíteni. Ezek a kapcsolatok emberileg is nagyon fontosak.

Sombereken a lakosság többsége ma már német, akik anyaországuktól jelentős támogatást kapnak. A Rosa Schmich Alapítvány sikerrel törekszik arra, hogy támogatásaival ne szítson ellentétet a német és a magyar lakosok között. Somberek jó példát mutat a kultúrák, hagyományok békés egymás mellett élésére, ennek eléréséhez azonban több évtizedes türelmes, kitartó munkára volt szükség. Az idő azonban lassan begyógyítja a történelem okozta fájó sebeket.

Az interjú alany a legfontosabb kulturális célnak a biztonságot, munkát, családot, hitet, egészséget, valamint a hagyományok ápolását és továbbadását tekinti.

SZENNA

„ÖRÖKSÉG ÉS KÖZÖSSÉG A ZSELIC KAPUJÁBAN”⁴

A TELEPÜLÉSRŐL

Szenna Árpád-kori település, nevének első írásos említése Zana néven 1252-ből maradt ránk. A XV. században Zenna néven a kaposvári várhoz tartozott. 1500-ban II. Ulászló Corvin Jánosnak adományozta, majd a Méreyek, Koroknayak birtokolták, 1715-től a II. világháború végéig Esterházy-birtok volt. A községben a földművelés és az állattenyésztés biztosította a megélhetést. Egy 1695-ös feljegyzésben olvashatjuk: „szőleje és bora jó, szántóföldje, rétje szűk és közepes termésű” A környező erdők makkja kedvező lehetőséget biztosított a sertéstartásra. Komolyabb szarvasmarha-tenyésztés csak a XIX. században indult meg.

A falut – elzártsága miatt – elkerülték a történelem nagy viharai. A település Somogy megyében, a kadarkúti kistérségben található, lakosainak száma: 762 fő. A Zselicben Szenna őrizte meg legtovább ősi viseletét. Az I. világháborúig a népviselet hordása általános volt.

Szennán 17 alapítvány, közalapítvány, egyesület, közhasznú egyesület működik. Ezek közül a kulturális élet szempontjából legjelentősebbek a Lázi-dombi Kulturális Egyesület, Rozmaring Nyugdíjasegyesület, Zselic Tehetséggondozó Közalapítvány, Szennai Zöldek Alapítvány, Szennai Faluturizmus Egyesület.

A község kulturális életében a 2002-ben alakult **Lázi-dombi Kulturális Egyesületnek** kiemelt jelentősége van.

Az egyesület célja:

- a kultúra, a környezet- és természetvédelem, valamint az egészséges életmódhoz kapcsolódó ügyek képviselete és támogatása,
- megyei, országos és határokon túli kulturális és sportprogramokba való bekapcsolódás, sport- és kulturális programok, találkozók, táborok szervezése,
- kulturális, önképző, fejlesztő tevékenységi formák, programok szervezése, támogatása,
- hivatásos és amatőr előadóművészek számára, közös bemutatkozási, fellépési lehetőség biztosítása,
- közreműködés a térség környezeti és természeti értékeinek megóvásában, a közvetlen lakóköznyezet egységes településképének kialakításában, a kulturális örökség megóvásában,

⁴ Az interjú ideje: 2011. február 11. Az interjút Karácsonyné Bajzik Éva művésztanárral, a Lázi-dombi Egyesület vezetőségi tagjával készítettem.

A nyertes NKA pályázat: „Lázi-dombi Szüret Országos Ifjúsági Néptáncfesztivál megvalósítására.” A pályázat kihirdetésének időpontja 2004. 04.05. A támogatás összege 250 000 Ft.

- a környezettudatos gondolkodás és a lokálpatrióta szemlélet fejlesztése, a fenntartható fejlődés és az egészséges életmód normáinak megismertetése, iskolán kívüli környezeti nevelés,
- közreműködés az egészséges életmódra nevelésben, családi és tömegsport-rendezvények szervezése.

A Lázi-dombi Egyesületnek együttműködési megállapodása van az önkormányzattal, az általános és művészeti iskolával, a református és a katolikus egyházzal, a nyugdíjasklubbal és a szabadtéri néprajzi gyűjteménnyel. E megállapodás alapján az önkormányzat ingyen bocsátja a művelődési házat az egyesület rendelkezésére különböző programok megtartásához. A rendezvényeket az együttműködésben részt vevők alkalmi társulásokban közösen szervezik.

A falu kulturális életében meghatározó jelentőségű a havonta megrendezésre kerülő „Lázi-dombi mesék” táncművészeti program, amely játszóházat és gyermektáncművészeti foglalkozásokat, játékokat, meséket, daltanulást, ismeretterjesztő előadásokat és felnőtt-táncművészeti foglalkozásokat foglal magában. A programokat igyekeznek összehangolni az Általános Művészeti Iskola tantervével, s azon hazai és határon túli tájegység együtteseit meghívni, melynek táncait, népzenejét éppen tanulják. A helyi kultúra ápolása mellett tehát a határon túli magyarok, illetve a Magyarországon élő kisebbségek kultúrájának bemutatására is figyelmet fordítanak. E törekvésük keretében fogadtak hagyományörző csoportokat főként Erdélyből és Moldvából: Magyarországról, Csíkszentdomokosról, Kalotaszegről, Vajdaszentiványról, Palakáról és Gyimesből. A hazai nemzetiségek hagyományaival a horvát és a sváb esteken ismerkedhettek. Igény van a távolabbi kultúrák megismerésére is, szerveztek már ír, dél-amerikai, görög, macedón és héber műsort is. Előadóik a hazai és határon túli táncművészet élvonalába tartozó művészek, együttesek és zenekarok közül kerülnek ki. A programok helyszíne az igényeknek megfelelően a Falumúzeum, a kultúrház vagy a református templom.

Évente két, a megye határain is túlmutató országos tábort szerveznek: az **Országos Dudaiskolát** (a Lázi-dombi Kulturális Egyesület rendezvénye) és a **Katolikus RISKÁ gyermek- és ifjúsági tábor** (a katolikus egyház rendezvénye).

2005 óta nyaranta megszervezik az **Országos Dudaiskolát**, ahová az ország minden részéről érkeznek résztvevők, hogy somogyi népdalokat és néptáncokat tanuljanak kiemelkedően tehetséges tanároktól és azoktól az idős emberektől, akik Somogyban, illetve a környező megyékben még élő hagyományként őrzik a népi kultúrát. Céljuk, hogy felhívják a figyelmet a somogyi népzene, néptánc, néphagyomány még fellelhető archaikus rétegére. Ennek érdekében megpróbálnak felkutatni még élő énekeseket, zenészeket, táncosokat, akik a leghitelesebben

tolmácsolják az egykori Somogyország művészetét. A tábor programjába napi kétszeri 2-3 órás tánc- és zeneoktatás mellett közös daltanulás is tartozik. A résztvevők 7 népi hangszer (furulya, hosszú furulya, duda, Dráva menti horvát duda, hegedű, brácsa, bőgő, citera) és 5 hagyományos kézművesmesterség (pásztorfaragás, szövés, nemezelés, bőrozés, vesszőfonás) közül választhatnak. A helyi hagyományokat színvonalas előadásokon népszerűsítik. A tábor ideje alatt a református templomban koncerteket tartanak, a gyülekezeti teremben pedig népzenei oktatnak. A nyugdíjasegyesület nemcsak gyűjteményét mutatja be a táborozóknak, hanem a házi kenyérdagasztás és -sütés, illetve a húsvéti tojásfestés fortélyait is. Az elfogadottságot még inkább erősíti a helyi gyermek-, ifjúsági és nyugdíjascsoportok fellépése. Esténként táncház, játszóház, tábortűz zárja a napot. A programon 120-150 fő, ebből körülbelül 50 gyermek szokott részt venni. A dudaiskola már külföldön is ismert, volt résztvevőjük Ausztráliából, Japánból, Ausztriából, Bulgáriából, Horvátországból és Németországból is. A vendégeket igyekeznek a falu panzióiban, illetve vendégfogadó házaiban elhelyezni, ezzel az a céljuk, hogy a település minél szélesebb rétege érezze magáénak a rendezvényt.

A Lázi-dombi Kulturális Egyesület a Norvég Alap támogatásával a lebonyolító Ökotárs Alapítványon keresztül az **Örökség és közösség a Zselic kapujában** című pályázaton 9410 EURO-t nyert. A projekt célja az ember és a természet hagyományos viszonyát bemutató tanösvény kialakítása, amely bemutatja a zselici tájat, a Szenna határában lévő Mihály-hegyet, Nyúl-hegyet, Zóka-hegyet, Derék-hegyet, a Lázi-dombot, az erdőket, gyepes területeket, zártkerteket, példát hoz a múltból az ember és a természet harmonikus együttélésére. A tanösvény útvonalát a korábbi természetrajzi, néprajzi kirándulások ismertetői, tapasztalatai alapján jelölték ki. Az öt kilométeres sétaút mentén hét megállóhelyet alakítottak ki, az itt elhelyezett többszattatú táblák egyik része a természetet, a másik része az adott helyszínhez kapcsolódó hagyományos gazdálkodás legfontosabb helyi jellemzőit, a zártkertes „hegy”-gazdálkodást, a legeltető állattartást bemutatja utalásokkal a szennai ruházatkodás, táplálkozás és építkezés legfontosabb elemeire. A patak mentén, példának okáért, a kenderáztatást és a szövés-fonást ismertetik. A megállóhelyeken pihenőpadokat állítottak fel, lehetőséget biztosítva a békés szemlélődésre. A tanösvényen túl a szőlőhegyekbe vezető utakat is feltüntették, hogy az idelátogatók betekintést nyerhessenek a szőlősgazdák életébe is. Szlogenjük: **Örökség a múltból, tanösvény a tiszta tudáshoz**. A szervezett tanösvényi túrákon, ha az időjárás engedi, egy kijelölt földterületen az évszaknak megfelelő mezőgazdasági munkákba vezetnek be a hagyományokat jól ismerő nyugdíjasok, így többek között a kézi szántás, boronálás és vetés alapjaiba, illetve nyáron a kézi aratás, a marokszedés és a cséplés munkafázisaiba. A programba bevonják a Falumúzeum látogatóit is.

A tanösvény célja a községbe érkező turisták tájékoztatásán túl elsősorban az, hogy a szennaiak is többet tudjanak meg a környék természeti és társadalmi értékeiről. Bemutatják és oktatják – a múltbéli autentikus eszközök felhasználásával –, a természetes alapanyagok hagyományos előkészítését és megmunkálását mint például birkanyírás, gyapjufeldolgozás, kenderrel kapcsolatos munkák: áztatás, fonás, szövés. A programok során szó esik a hagyományos életmódhoz elválaszthatatlanul kapcsolódó kulturális értékekről, a népzene és a néptánc világáról, a népviseletről, illetve a jeles napokhoz, nevezetesen a húsvéhoz, a pünkösdhöz és a karácsonyhoz kapcsolódó népszokásokról. A rendezvényeket a Falumúzeumban és a 160 éves eredeti helyén álló „Zóka Peti Lidi néni” tájházban tartják. Ezeken a helyszíneken a paraszti világ kiállított tárgyi emlékei eredeti használatukban tekinthetők meg.

A programhoz kapcsolódóan kialakítottak egy évszakokhoz kapcsolódó modellt:

A pályázat témája, időszaka	Program
Tavasszal	<ul style="list-style-type: none"> • tavaszi búza vetése, húsvéti tojásfestés, komabál, komatálkészítés • vesszőfonás, pünkösdi multság.
Nyáron	<ul style="list-style-type: none"> • a Dudatáborral együttműködve: kézműves-foglalkozások, somogyi népzene- és néptánc tanítás, népviselet-bemutató
Ősszel	<ul style="list-style-type: none"> • szüret • szalmafonás • Márton-napi hagyományok
Télen	<ul style="list-style-type: none"> • mézeskalács sütés • a karácsonyi ünnepkör rendezvényei: betlehemezés, éneklés, a karácsonyi asztal megterítése • hagyományos karácsonyfa-díszítés, díszek készítése

A programokban az elmúlt időszakban¹³ helyi hagyományokat jól ismerő idős ember dolgozott. Sikerült bevonni 30-40 nagycsaládot is, akik rendszeresen részt vettek a rendezvényeken. Ez igen nagy eredmény, mivel ezek a fiatal családok többnyire pár éve költöztek be a településre, nem ismerték a helyi hagyományokat. A programok révén megismerték a település múltját, és sikerült személyes kapcsolatot is teremteni a generációk óta itt élő idősebbekkel.

A Szennai Rozmaring Nyugdíjasegyesület 1998 őszén indult 40 taggal, ma már 70 taggal működnek. Télen hetente, nyáron – „dologidőben” – kéthetente jönnek össze. Aktív szerepet játszanak a falu kulturális életében. Őrzik és átadják a hagyományokat a kicsiknek, nagyoknak. Ők tanítják a tojásfestést, az adventi koszorú készítését, dagasztják és sütik a kenyeret és a peracet a rendezvényekre a múzeum kemencéjében. Saját viselet- és tárgygyűjteményüket rendszeresen bemutatják a község rendezvényein. Kórusuk az országos minősítőversenyeken is eredményesen szerepelt, elnyerték az Arany Páva-díjat. Az egyesület tevékenységét az önkormányzat és a helyi vállalkozók segítik.

A kaposzterdahelyi római katolikus plébánia szervezi Szennán nyaranta az ötnapos, ingyenes 160 fős **Riska gyermektábort**, ahol önkéntes pedagógusok, lelkészek, szülők foglalkoznak a vendégekkel. Az egyházi énekek mellett népzene, néptáncot is tanítanak, kézműves-foglalkozásokat, kirándulásokat is rendeznek. A gyermekek és a szülők elszállásolását és ellátását a rendezvényt magukénak érző szennaiak vállalják.

Külön említést érdemel a 2007-ben alakult felnőtt **Tótágas Táncegyüttes**, amelyet a szennai Zselic Tehetséggondozó Alapítvány támogat. Lehetőség szerint együtt dolgoznak a Rozmaring Nyugdíjasegyesület Arany Páva-díjas népdalkörével és a Zselic Művészeti Iskola gyermekcsoportjaival. 2009-ben a Néptáncosok Országos Bemutató Színpadán Kaposváron „jól minősült” címet, 2009 őszén Nagykállóban a Kállai Kettős Néptáncfesztiválon együttesi nívódíjat és a Martin György Néptáncszövetség különdíját nyerték el a „Somogyban a Lélek” című darabjukért. A nívódíjas előadás Somogy megye táncaiba, szokásaiba, régmúlt életébe enged betekintést egy szerelmespár és az őket körülvevő emberek lelkiállapotán keresztül. Az együttes tagjai elhivatottan őrzik szűkebb hazájuk, Somogy megye népi kultúráját, de más tájegységek világával is szívesen ismerkednek.

Természetesen a Falumúzeum is aktívan bekapcsolódik a település életébe, együttműködve a nyugdíjasokkal. Felelevenítették a komatál adásához fűződő hagyományokat „Örök barátságot rejtett a komatál” címmel. Megtanították a gyerekeket a komatál összeállítására és az ehhez kapcsolódó mondókákra. „Komatálat hoztam, be is aranyoztam...” – énekelték a szennai gyermekek, akiknek nagy öröme a kemencés perecsütésről sem feledkeztek meg az idősebbek.

A falumúzeum és az egyesület kapcsolata virágzik, együtt szervezik a pünkösdi mulatságot, a szüreti és a Márton-napi vigadalmat.

2000 óta működik a Művészeti Iskola. Fenntartója a Zselic Tehetséggondozó Közalapítvány, melyet Szenna, Zselickisfalud és Szilvásszentmárton önkormányzata hozott létre. A művészeti iskola zenei és néptánc szakkal működik. A zenei tanszakon zongora-, furulya- és citeraoktatás folyik, 25-30 gyermek részvételével. A néptánc szakon 3 korcsoportban 50-55 gyermek tanul. A művészeti iskola 20 gyermekkel erdélyi népzenei táborba utazott. Természetesen szoros az együttműködés a cigány kisebbségi önkormányzattal is. A rendezvényeknek a romák is rendszeres szereplői.

A kistérségi leader közösség „Zselici Lámpások” pályázatán 2001-ben 1.3 millió forintot nyertek, melyből népi hangszereket hegedűket, brácsákat, ütőgordont, citerákat, valamint a kézműves-foglalkozásokra szövőszéket, szövőállványt, illetve a táncosok részére ruhákat, csizmákat vásároltak. Az önkormányzat szervezésében évente falunapot szerveznek. A 2010-es rendezvény helyszíne az Europa Nostra-díjjal kitüntetett Szabadtéri Néprajzi Gyűjtemény volt. A falunap zenés reggeli ébresztővel kezdődött, a délelőtti folyamán ökumenikus istentiszteletet tartottak, majd megáldották a frissen átadott Tulipános Parkot. A délutáni kulturális program színes forgatagában színpadra léptek helyi néptáncgyűttesek, a fűvőzenekar, a szennai és a kaposszerdahelyi asszonykórus, de volt operettműsor, láthatták a Roxinház lovasbemutatóját, valamint a helyi fiatalok előadásában bemutatott „A lónak vélt menyasszony” című darabnak tapsolhattak. Az esti órákban fellépett a VOX és a We-kinds együttes. Szüreti mulatsággal, batyusbállal és táncházzal zárták a rendezvényt.

1975-ben a falu kezdeményezésére kezdtek építeni a **Szabadtéri Néprajzi Múzeumot**. A múzeum egyedülállóan egy élő faluban jött létre. Célja a somogyi faépítkezés napjainkig megmaradt értékes emlékeinek megmentése a szabadtéri múzeumba történő áttelepítéssel. Az épületek helyszíni felállítása hitelesen, az eredeti elemek és a hagyományos technikák felhasználásával történt. A gyűjtemény Szennába hozását a falu népi építészetére és a még ma is eredeti helyén álló, fentebb már említett, 1848-ban épült „Zóka Peti Lidi néni-féle ház” és a festett kazettás mennyezetű, népi barokk stílusban épült református templom indokolta. A múzeum területén is gyakran tartanak hagyományőrző rendezvényeket.

A PÁLYÁZATOK 2005-TŐL 2011-IG

Az elmúlt öt évben a Lázi-dombi Kulturális Egyesület 9 kulturális pályázatot adott be az NKA-hoz, s valamennyi nyert. A pályázatokat egyrészt az önkormányzattal, másfelől a zselici kistérséggel, illetve alkalmanként önállóan készítik.

Időszak/év	A pályázat témája	Nyertes összeg (Ft)
2005	NKA – Lázi-dombi mesék táncházsorozat	200 000
2005	NKA - Dudaiskola	200 000
2006	NKA - Dudaiskola	300 000
2006	NKA – Lázi-dombi mesék	200 000
2007	NKA - Dudaiskola	350 000
2008	NKA - Dudaiskola	300 000
2008	Lázi-dombi mesék	150 000
2008	Oktatási Minisztérium, Tengertánc program Lázi-dombi mesék	400 000
2008	Oktatási Minisztérium, Tengertánc program Dudaiskola	400 000
2009	Ökotárs Alapítvány Örökség és közösség	9 410 EUR
2010	NKA - Dudaiskola	200 000
2010	NKA – Lázi-dombi mesék	200 000
2010	LEADER - Zselici lámpások	1 300 000

Az NKA-pályázatok rendszerének hatékonyabbá tételéhez javasolják a korábbi kiírást és gyors elbírálást, hogy a pályázó bizton számíthasson az elnyert összegre. Az utófinanszírozás időnként gondot okoz. Az egyesület a programok megvalósításához elegendő szakemberrel rendelkezik. Műszaki ellátottságuk is megfelelő, de felújításra, korszerűsítésre csak pályázati pénzből van lehetőségük. A határon túli kapcsolatok fejlesztése érdekében szükségesnek látnák, hogy az NKA-tól nyert pályázati összegből a külföldről érkező, fellépő magyarok útiköltségét a magyar határ előtti részre is kifizethessék. A pályázati összegekre feltétlenül szükségük van, a fellépők tiszteletdíját, utazási és szállásköltségét csak ebből tudják fedezni.

Az NKA-pályázatok segítségével megvalósított programoknál életkor szerint nem differenciálnak. Igyekeznek az óvodásoktól a nyugdíjasokig valamennyi korcsoportot megszólító rendezvényeket szervezni, sőt a különböző generációkat ugyanazon programokba bevonni. A Lázi-dombi mesék sorozatban gyermekeknek szóló báb- és táncház mellett nyugdíjasokat csalogató lehetőségek is találhatóak. Kitűzött céljuk az „üzenet” minél több emberhez való eljuttatása. A programok vonzereje a település határán jóval túlterjed, a kistérségre, a megyére, sőt az országra és a határon túli területekre is kisugárzik. Az üzenet („**csak tiszta forrásból**”) átadását könnyítik a még élő

tradíciók, egy önzetlen, mindent társadalmi munkában felvállaló civil szervezet, a Lázi-dombi Egyesület, elméleti alapként felüthető Lajta László 1934-ben kiadott Szenna néprajzi gyűjteménye. A községben a programok szervesen beépültek a helyi társadalomba. Havonta több, a falu érdeklődésére számot tartó rendezvény van, melyet az itt élők nemcsak várnak, hanem amelyekben aktívan közre is működnek. Ide nem hozni és megismertetni kell a népi kultúrát, itt megélik, gyakorolják. Szenna 760 fős kis település, az itt folyó hagyomány- és kultúraápolás azonban példa lehet nemcsak a szűkebb régió, de az egész ország számára.

Szena példamutató kulturális életére bizonyíték a Somogyi Naplóban megjelent megállapítás is, miszerint Szennán mindig történik „valami”.

VIZSOLY⁵

A TELEPÜLÉSRŐL

Vizsoly környéke az őskor óta lakott. Első írásos említése 1215-ből származik, ekkor Vislu, majd Visili néven említik. A Hernád völgyében fekvő település királynéi ispánság székhelye volt, főként német telepesek lakták. A középkorban királyi birtokként jelentős településsé vált, itt vezetett a Kassára, Lengyelországba és Oroszországba menő legfontosabb útvonal. A XVI. században Vizsoly földesura Rákóczi Zsigmond, majd a Mágóchy, Keglevich, a Semsey és a Hagen családok birtokolták. A XVIII. században két vízimalom, iskola, serfőző ház, postahivatal, több vendégfogadó és kocsmák működött a faluban. Megjegyzendő: jelenleg sem szállás, sem étkezési lehetőség, de egy kávé vagy üdítő kulturált elfogyasztására sincs lehetőség.

Vizsoly kulturális élete két, több szálon összekapcsolódó területen zajlik, egyik a Bibliához és a református egyházhoz, a másik a település Faluházához kötődik.

Vizsoly országos, illetve határon túli ismertségét az 1590-ben itt kiadott első teljes magyar nyelvű bibliafordításnak köszönheti. **A Bibliát a nagykárolyi születésű Károli Gáspár gönci református lelkész, a Kassavölgyi Egyházmegye szuperintendása és segítői 1589-ben kezdték fordítani, és 1590-ben fejezték be munkájukat.** A Vizsolyi Biblia néven emlegetett művet Mantskovit Bálint vizsolyi nyomdájában nyomtatták, református főúri pártfogók támogatásával. A nagyívű vállalkozáshoz Németalföldről új betűkészletet, Lengyelországból pedig papírt hoztak be. A Biblia 2412 oldalon, 800 példányban, másfél év alatt készült el. Az első magyar nyelvű biblia a magyar nyelv és irodalom kiemelkedő mérföldköve, megalapozója az irodalmi stílus fejlődésének és az irodalmi nyelvnek.

2000-ben Nagykároly, Gönc, Vizsoly és a református egyházak megállapodtak, hogy minden esztendőben változó színhellyel megrendezik a **Károli Napokat** Károli Gáspár emlékére. A rendezvényeken valamennyi település küldöttsége részt vesz. **A NORDA program pályázati kiírásán 2005-ben 100 000** forintot nyertek a jeles eseményre.

2010-ben a Károli-féle Biblia megjelenésének 420. évfordulóján Vizsolyban tartották az ünnepséget. A kétnapos rendezvényen Sólyom László akkori köztársasági elnök is megjelent. A település több száz meghívott vendéget fogadott Erdélyből, Kárpátaljáról, Debrecenből és a környező településekről. Az egyházi programok mellett fellépett a Nagykároly-Belvárosi Károli

⁵ Az interjút 2011 január 26-án készítettem Bihi Miklós polgármester és Vizaknai Sipos Gergely református lelkész urakkal. A nyertes NKA pályázat címe: Az abaúji kistérségben élő emberek identitásának erősítésére, a reformáció történelmi emlékeinek felelevenítésére, bemutatására. Az elnyert összeg 500.000Ft.

Gáspár Vegyes Kar, a Gönczi Református Vegyes Kar, a kárpátaljai Péterfalvai Református Líceum együttese és a helyi kórus.

Vizsolyban a Kelet-Európai Misszió Alapítvány és a református egyházközség 2001 óta évente **evangelizációs hétvégét** szervezett, amely az idők folyamán ötnapos találkozóvá nőtte ki magát. A családos rendezvényen a helyieken kívül a környékbeli és a távolabbi, főként református gyülekezeti csoportok is részt vesznek. 2007-ben az akkor még csak kétnapos rendezvény gyermekeknek szóló programokkal indult az iskola tornatermében, ahol bibliai történeteket hallgathattak, énekeltek, játékos vetélkedőt tartottak. Ezt követően vallásos témájú filmet vetítették valamennyi korosztálynak. Délután kötetlen beszélgetést folytattak az élet számos fontos kérdéséről gitár- és énekszó mellett. 2010-ben már 5 napos, csütörtöktől-vasárnapig tartó evangelizációs hetet rendeztek „Meghívás és választás” címmel. Az alkalmakon a gyülekezeti énekkar dalolt.

2007-ben a vizsolyi református gyülekezet és a Vasárnapi Iskola Szövetség 5 napos gyermek evangelizációs hetet szervezett. A rendezvényen mintegy 90 gyermek vett részt. A programon éneklés, bibliai történetek, vetélkedők, játékok szerepeltek.

A vizsolyi református egyházközség amerikai testvérgyülekezete – az Missouri állambeli Fultoni Presbiteriánus Gyülekezet – 2007-ben 10 fős delegációval ide látogatott. A vendégeket a református templomban fogadták a gyülekezeti tagok, a lelkipásztorok és a község vezetői ünnepi istentisztelet keretében.

Évente rendezik meg a „**Vizsoly, a Biblia Bölcsője**” című többnapos rendezvényt, amely az „**Emlékfutás Göncről Vizsolyba**” programmal kezdődik, melyen arra emlékeznek, hogy 1589-ben a görögből és héberből fordított szövegeket ívenként futva vitték a gönci kispapok a nyomdába, hogy a Biblia mielőbb elkészülhessen. Ilyen gönci „futár” volt a későbbi szoltárszerző **Szenczi Molnár Albert** is. Az emlékfutáson ma a gönci, a vizsolyi és környező települések iskolásai, fiataljai állnak rajthoz.

A programokba szervezőként a református egyházon kívül a római és a görög katolikus egyház, a faluház, valamint a szabadidőpark is bekapcsolódott. A római és a görög katolikus templomok miséje felkerült a műsorlapra. 2009-ben bemutatták a XVI. századi korhűen rekonstruált nyomdagépet, ami ma is megtekinthető a templomban, s amelyen – valószínűleg – 1589–1590-ben a Vizsolyi Bibliát nyomtatták.

A Faluházban képzőművészeti kiállítás várta a látogatókat, a BPA Színházi Társulat Messiás Thriller című darabját mutatta be. A Szabadidőparkban a Fialok Estjén a Részletkérdés és a Tűzveszély zenekar szórakoztatta az egybegyűlteket. A református templomban a Debreceni Csokonai Színház művésze az „Én, Károli Gáspár” című monodrámát adta elő. Az Egri Gárdonyi

Géza Színház egy interaktív gyerekdarabot, a Vizsolyi Színjátszókör pedig egy mesejátékot mutatott be. A rendezvény nem volt híján színvonalas gyermekműsoroknak: a református tábortban arcfestést, gyöngyfűzést, papírmerítést, bibliaismereti versenyt, a szabadidőparkban mesterségek bemutatóját rendezték, ahol agyagozással, nemezeléssel szövessel-fonással, gyöngyfűzéssel, batikolással ismerkedhettek az érdeklődők. Nagy sikere volt a reneszánsz tánc- és korhű viselet bemutatójának is. A zárónap a katolikus misével és református istentisztelettel kezdődött. A római katolikus templomban a Crescendo Nemzetközi Zeneművészeti Akadémia koncertjét élvezhették a résztvevők, majd a Fráter és a BPA Gospel Kórus, valamint a „Vizsolyi Tini Sztárok” fellépésével zárult a rendezvény.

A református templomban rendszeresen tartanak neves művészek, együttesek fellépésével hangversenyeket, például a VII. Abaúji Művészeti Fesztivál keretében Virágh András Liszt-díjas orgonaművész, az Encsi Nemzetközi Gitárfesztivál keretében pedig egy lengyel gitárduó adott itt koncertet. A falu kulturális életének másik fontos színtere a 2007-ben átadott **Faluház**, mely intézmény célul tűzte ki a felnőtt lakosság bevonását a közművelődési tevékenységbe, a térség hagyományainak felélesztését, illetve hagyományőrző csoportok alakítását.

2008 szeptemberében alakult meg **Vizsolyi Énekkar** 10 fővel, tagjai főként fiatal pedagógusok és szülők. Próbáikat a Faluházban tartják. Fellépnek helyben és a környező településeken főként abaúji népdalokkal. Az iskolai és falusi rendezvényeken karácsonyi dalokkal kedveskedtek. Március 15-én természetesen Kossuth-, a Rákóczi-ünnepségen kuruc nóták, a Biblia-fesztiválon keresztény énekek szerepelnek a műsorokon.

A Faluházban rendszeresen szerveznek gyermekprogramokat, például a **„Gyermekek vasárnapját”** ahol a játszóház mellett a népi kézművesség hagyományaival ismerkedhettek meg a gyermekek, gyöngyfűző, bábkészítő, nemezelő, kosárfonó, barkácsoló- és tűzzománckészítő műhelyeket állítottak fel.

Nyáron egyhetes **művészeti tábort** rendeznek, itt citera- és furulyaoktatást, daltanulást és kézműves-foglalkozásokat tartanak. A művészeti táborral egyidőben szervezik a **honismereti tábort**, ahol a fiatalok Vizsoly és a környék hagyományait, népszokásait és történelmét fedezhetik fel. A táborba természetesen az időseket is várják, hogy emlékeiket elmesélve tanítsák a fiatalokat. Rendszeresen megemlékeznek nemzeti ünnepeinkről. Szerveztek ifjúsági, nyugdíjas-, kismama- és kertbarátklubot, valamint olvasókört is.

A PÁLYÁZATOK 2004-TŐL NAPJAINKIG

Vizsoly önkormányzata 2006-ban a Közkincs hitelprogram keretében hajtotta végre az elavult, kulturális programok szervezésére alkalmatlan művelődési ház rekonstrukcióját. A közművelődési érdekeltségnövelő pályázaton nyert összegből cserélték le az elavult berendezési tárgyakat és a technikát. A nyertes **2006-os NKA-pályázaton kapott 1,5 millió forintból** a hang- és fénytechnikai eszközöket, hangfalat, erősítőszettet, keverőpultot, továbbá szintetizátor és, ritmusgitárt vásároltak. A fiatalok részére a szabadidő kultúrált eltöltésére létrehozták az edzőcentrumot, ezt a NKÖM által meghirdetett térségi szintű Közkincs pályázaton elnyert összegből rendezték be. 2006-ban ünnepi műsor keretében átadták megújult a főteret és a református templom díszkivilágítását.

Vizsoly kulturális élete külső, pályázati támogatás nélkül elképzelhetetlen. A falu a zempléni kistérség halmozottan hátrányos helyzetű kis települése. A munkanélküliség az országos átlagot jóval meghaladó 50% körül van. Az óvodás és iskolás gyermekek 80-90%-a támogatásra szoruló halmozottan hátrányos környezetből érkezik. A polgármester szavai szerint előbb az iskolapadból kiszédülő gyermeket kell megetetni, s csak aztán gondolhatunk a kultúrára. A polgármesterrel sajnos egyet kell értenünk.

Vizsolynak a 420 évvel ezelőtt kiadott nemzeti kincsünk, a Vizsolyi Biblia biztosítja a kulturális rendezvények sokaságát, az országos és a határon túli ismertséget is. A rendezvényeket azonban csak külső források segítségével tudják megoldani.

Sajnálatos, hogy a településen, a lakosság többségét kitevő római és görög katolikusok az erőfeszítések ellenére sem érzik igazán magukénak a Károli Gáspár-féle Bibliát, mondván, hogy az csak a reformátusoké. (A lakosság 70%-a római katolikus, 15% református és 15% görög katolikus.)

Vizsolyban már 1589-től megindult a küzdelem a biblia kiadásának megakadályozására. Az ellenreformáció keretében pedig a reformátusok kitelepítésétől sem riadtak vissza. A reformátusok helyébe római katolikusokat telepítettek. Mára szerencsére megszűnt a felekezetek közti ellenségeskedés.

Évente általában nyolc pályázatot nyújtanak be, melynek a fele általában nyer. A Nemzeti Kulturális Alaphoz az elmúlt 5 évben három pályázatot adtak be, ebből csak a „Vizsoly, a Biblia Bölcsője” című nyert.

Időszak/év	A pályázat témája	Nyertes összeg (Ft)
2005	Művelődési Intézet- Közművelődési Érdekeltségnövelő pályázat	2 460 000
2005	NORDA – Károli-napok	1 000 000
2005	NEKÖM –Közkinccs program 3/III.	1 450 000
2005	NEKÖM – Közkinccs – Hitel I.	20 000 000
2006	Művelődési Intézet - Közművelődési Érdekeltségnövelő pályázat	1 161 000
2007	Művelődési Intézet - Közművelődési Érdekeltségnövelő pályázat	3 448 000
2007	Évfordulók Titkársága - Kodály évforduló pályázat	100 000
2009	Művelődési Intézet - Közművelődési Érdekeltségnövelő pályázat	550 000
2009	NORDA – Polgármesteri Hivatal Informatikai és irodai eszközbeszerzés	10 687 000
2009	ÁPOP – Hivatali szervezetfejlesztésre	1 7000 000
2009	Kompetencia alapú oktatás megvalósítására Vizsoly községben	3 194 200
2010	UMVP Vidéki rendezvények, falunapok szervezésére pályázat	300 000
2010	NKA -Vizsoly a Biblia Bölcsője pályázat	200 000

Az önkormányzat a pályázatok többségét önállóan nyújtotta be. Az NKA pályázatainál valamennyi korcsoportot megcélazzák. Az interjú adók véleménye szerint ez érvényes a területi megoszlás szerint is, „nem tesznek kikötést”. Vizsoly speciális helyzetéből eredően a Bibliával kapcsolatos rendezvényekre több ezer vendég érkezik a faluba. Fogadásukra a település sem személyi, sem infrastrukturális eszközökkel nem rendelkezik. A rendezvényeket a HON Kulturális és Művészeti Alapítvány szakemberei bonyolítják le. A szükséges műszaki –technikai háttér egy részével rendelkezik az önkormányzat, többségét azonban az adott alkalomra bérlik, például rendezvénysátrakat, óriási projektorokat, hang- és fénytechnikai eszközöket és szakképzett technikai személyzetet. A hátrányos helyzetű térségekben **az utófinanszírozású pályázatok megvalósítása súlyos nehézséget okoz**. Az előfinanszírozású pályázatokkal ez a nehézség kiküszöbölhető lenne. Az NKA pályázati rendszere hatékonyabb lehetne egyszerű, átlátható eljárási renddel, fontos lenne a folyamatos tájékoztatás, illetve a gyors döntéshozás. További NKA pályázati támogatásra lenne szükség a közművelődési szolgáltatások javítására és bővítésére. Szükséges a meglévő technikai eszközök fejlesztése, felújítása a természetes elhasználódás és a folyamatos technikai modernizáció miatt. A kulturális értékek megőrzése, a hagyományörzés érdekében szervezett rendezvények megvalósításához is szükség van pályázati támogatásra. A

pályázaton elnyert összegeket leginkább a meghívott előadók, csoportok tiszteletdíjának kifizetésére fordítják.

Pályázati források nélkül a kultúra színvonalas ápolása elképzelhetetlen lenne. A KÖZKINCS programnak köszönhetően sikerült újjáépíteni a művelődési házat, a Vizsoly, a Biblia Bölcsője elnevezésű rendezvény szintén pályázati források igénybevételével valósul meg. Az NKA-kérdőívre adott hivatalos polgármesteri válasz szerint „a Bibliához fűződő programok megvalósítása csökkentette a lakosság körében az elidegenedést, ezáltal nemcsak egymásért, de a lakókörnyezetükért is többet tesznek, kialakult a művészetek iránti igény. A turizmus és az idegenforgalom fellendülésével új munkalehetőségeket teremthetünk, melynek eredménye, hogy a településen értékesebbé, érdekesebbé válik az élet, s ezáltal a történelem jövőbeni ápolása is biztosított lesz. A rendszeres programok megnövelik a településre látogatók számát, a visszatérő vendégek jelzik a rendezvények célkitűzéseinek megvalósulását és eredményességét.” Az interjút készítő kevésbé optimista főként az idegenforgalom és az új munkahelyek teremtése vonatkozásában. Ahhoz, hogy Vizsoly e vonatkozásban is profitálni tudjon a rendezvényekből, legalább a tavaszi-nyári szezonra elfogadható turista kategóriájú szállásokat kellene biztosítani, már-már tarthatatlan, hogy a településen nincs sem étterem, sem egy cukrászda vagy presszó, ahol a vendég kulturált körülmények között megebédelhetne, esetleg csak egy kávé vagy egy üdítőt ihatna. Elfogadhatatlan az is, hogy a kiemelt rendezvények alatt ezt kitelepített mozgóbüfével oldják meg. A református templomnak és benne a Bibliának évente 20-25 ezer látogatója van, akik a belépődíjon kívül, ha akarnának, sem tudnának költeni a faluban, így egy-két óra ott-tartózkodás után beszállnak a kocsijukba vagy egy buszba, és elmennek ebédelni vagy éppenséggel kávézni valamelyik jobban felszerelt településre. Munkahelyet teremthetne, ha legalább tavasztól őszig egy kávézót üzemeltetnének azokon a napokon, amikor bejelentett csoportok érkeznek a templomba. Mint ahogy már említettük, a település idősebb, nem református lakói nem érzik magukénak a Károli-féle Bibliát. Ennek oka a felekezetek közötti több évszázados viszályra vezethető vissza. Szerencsére ez már a múlté, településen jelen lévő római és görög katolikus egyház is igyekszik a Bibliát mint nemzeti kincset beállítani. Felismerték ezt a település vezetői és a helyi lelkipásztor is, évente az óvodásoktól kezdve valamennyi általános iskolai osztálynak életkorának megfelelő színvonalon honismereti órát tartanak a református templomban, ahol a gyermekek felekezetre való tekintet nélkül megismerik a Vizsolyi Biblia keletkezésének körülményeit, megcsodálhatják, megnézhetik a Biblia egyik kiállított példánya mellett a rekonstruált nyomdagépet is. Ezt a célt szolgálják a Biblia hete, az evangélizációs hétvégék, a Károli Gáspár Napok, a Szenci Molnár Albert emlékfutás, valamint a nyári református és

honismereti táborok játékos bibliaismereti vetélkedői. A felnövekvő nemzedék számára már felekezethez való tartozástól függetlenül elfogadható érték, a vizsolyiság meghatározója lehet a Biblia. Ez azonban csak a gyermekkorban kezdett következetes nevelés eredménye lehet. Jelenleg a Vizsolyi Biblia elsősorban a hazai és a határon túli reformátusság nagy identitáserősítő ünnepe, de ha a megkezdett helyes úton haladunk, rövidesen az egész magyarságé lehet.

AZ NKA ÁLTAL TÁMOGATOTT KÖZMŰVELŐDÉSI INTÉZMÉNYI PÁLYÁZATOK TARTALOMELEMZÉSE 2005-2010. KÖZÖTT

BAJA ADY ENDRE VÁROSI KÖNYVTÁR ÉS MŰVELŐDÉSI KÖZPONT

A pályázat címzettje: *Nemzeti Kulturális Alap Igazgatósága, Közművelődési Szakmai Kollégium.*

Pályázat címe: *„V. NYUGDÍJAS JULIÁLIS, GASZTROKULTURÁLIS SEREGSZEMLE”*

A pályázatot benyújtó jogelőd megnevezése: *József Attila Művelődési Központ és Ifjúsági Ház.*

A pályázat benyújtásának időpontja: *2006. június 20.*

Pályázott összeg: *700.000 Ft*

Elnyert összeg: *467.000 Ft*

Megvalósítás időpontja, helyszíne: *2007. június 29., Baja, Petőfi-sziget, szabadter, 1 nap*

Pályázatért felelős: *Torma Istvánné*

Interjú készítésének időpontja: *2011. február 28.*

Helye: *Baja Szabadidő Háza.*

Nyilatkozók és javaslattevők:

Letenai Mária igazgató

Barabásné Karai Dóra művelődésszervező

Bruzlai Czifra Erik művelődésszervező

Kollerné Harmat Ildikó művelődésszervező

Torma Istvánné művelődésszervező

Ikotity Gabriella könyvtáros

Előjáróban érdemes a tisztánlátás érdekében a Petőfi-szigeti épületben dolgozó munkatársaktól kapott információk alapján a közelmúltban átszervezett és vélhetően átalakítás előtt álló intézmény és telephelye jelenlegi általános műszaki állapotát, felszereltségét, valamint jogi helyzetét, feladatait, finanszírozását – a személyes benyomásokat, a kollégák nyilatkozatait, valamint Baja város önkormányzata képviselő-testületének 10/2009. (V.8.) rendeletét is figyelembe véve – áttekinteni.

Az Ady Endre Városi Könyvtár és Művelődési Központ és telephelye (Petőfi-sziget 11. sz.) épületei mára lelakott, szegényes külsőt mutatnak, belső közművelődési terei a munkatársak szerint is alkalmatlanok a kor igényeinek megfelelő programok lebonyolítására, technikai

berendezései, műszaki eszközparkja is elavult. Művelődésszervezőinek tudása és szakmai megújulóképessége az, ami a lelkesedésen túl még mindig képes működtetni a „házat”.

Az elmúlt 30 év névváltoztatásai (mely általában a szakfeladatok és anyagi támogatás módosítását is jelentették) híven tükrözik az intézmény helyzetét:

Bokányi Dezső Úttörőház, 1979–1989

Gyermek és Ifjúsági Ház, 1989–1991

Ifjúsági Ház, 1991–1999

József Attila Művelődési Központ és Ifjúsági Ház, 1999–2008

Ady Endre Városi Könyvtár és Művelődési Központ, 2008–

A fentiek adnak magyarázatot a vizsgált intézmény mint jogutód és a pályázó József Attila Művelődési Központ és Ifjúsági Ház közötti viszonyra.

A jelenleg az önkormányzat által az intézményre ruházott közművelődési feladatok jogi háttere:

„Baja Város Önkormányzata Képviselő-testületének

10/2009. (V.8.) rendelete

a nyilvános könyvtári ellátással és a helyi közművelődéssel kapcsolatos önkormányzati feladatellátás megállapításáról.

II.

3.§

Az önkormányzat nyilvános könyvtári ellátással és közművelődéssel kapcsolatos feladatai ellátásának módja, formái

- (1) Baja Város Önkormányzata a nyilvános könyvtári ellátással és közművelődéssel kapcsolatos feladatait
 - nyilvános könyvtári és közművelődési feladatellátást biztosító közművelődési intézmény(ek) fenntartásával,
 - közművelődési megállapodás(ok) megkötésével, valamint
 - közművelődési célú pályázati alapból biztosított támogatások keretében látja el.

- (2) A Képviselő-testület az önkormányzat a nyilvános könyvtári ellátással és közművelődéssel kapcsolatos feladatait elsődlegesen az általa fenntartott közművelődési intézmény(ek) keretein belül látja el, az intézmények alapító okiratában foglaltak szerint.
- (3) A Képviselő-testület az önkormányzat közművelődéssel kapcsolatos - az intézménye(i) által ellátott feladatokon túli - feladatai ellátása érdekében Baja város kulturális életében szerepet vállaló szervezetekkel, intézményekkel, társaságokkal közművelődési megállapodást köthet. A közművelődési megállapodás megkötésére évente, az ágazatilag illetékes szakbizottság ajánlása alapján, a Képviselő-testület jogosult, melyre a költségvetésről szóló rendelet elfogadását követő 30 napon belül kerül sor.
- A közművelődési megállapodásnak tartalmaznia kell:
- a) az elvégzendő közművelődési szolgáltatást és annak díját,
 - b) a közművelődési tevékenységben érintettek körét,
 - c) az ingyenesen vagy térítési díjért igénybe vehető szolgáltatásokat,
 - d) a közművelődési szolgáltatás igénybevételi lehetőségeinek minimális időtartamát és rendszerességét, a közösségi szintér, illetőleg közművelődési intézmény közművelődési célú minimális nyitva tartását,
 - e) a megállapodás személyi, tárgyi és pénzügyi feltételeit,
 - f) a közművelődési feladat megvalósításában közreműködőktől megkívánt szakképzettséget.
- (4) A Képviselő-testület a város kulturális életében jelentős szerepet betöltő civil szervezetek, művészeti csoportok, jogi személyiséggel nem rendelkező közösségek, folyóiratok, kiadványok támogatására éves költségvetési rendeletében közművelődési célú pályázati alapot különít el, melynek felhasználására az ágazatilag illetékes szakbizottság jogosult.

E pályázati alapból az ágazatilag illetékes szakbizottság döntése alapján

- a) kiemelt közművelődési célú támogatásban részesülnek a város kulturális, tudományos, művészeti életében kiemelkedő szerepet játszó civil szervezetek, művészeti csoportok, közösségi, szakmai tevékenységük fejlesztése céljából, támogatási szerződés alapján.

A támogatás kiterjedhet:

- a működéshez szükséges közösségi tér térítésmentes biztosítására,
- évente meghívásos pályázati eljárás keretében biztosított pénzügyi támogatásra.

A kiemelt kulturális szervezetek körét a szakbizottság évente felülvizsgálja és arról

határozatot hoz.

A támogatási megállapodás egy évre szól, megkötésére a város költségvetéséről szóló rendeletalkotást követő 30 napon belül kerül sor, a költségvetési rendeletben szabályozott ütemezésben.

b) közművelődési célú támogatásban részesíti a 3. § 4. a) ponthoz nem tartozó civil szervezeteket, művészeti csoportokat, egyházi szervezeteket, jogi személyiséggel nem rendelkező közösségeket a város kulturális életének gazdagabbá tételét szolgáló kulturális-közművelődési rendezvényeik támogatása, az általuk szerkesztett folyóiratok, kiadványok megjelentetése céljából.

A támogatás évente, a szakbizottság által meghirdetett pályázati eljárás keretében, támogatási szerződés alapján biztosított pénzügyi támogatás formájában történik.

(5) A Képviselő-testület a 1. sz. melléklet szerint biztosítja a város területén a közművelődési célú közösségek, civil szervezetek, számára a közösségi színtereket.

4.§

A feladatellátás konkrét tartalma, formái, mértéke

- (1) A városi feladatellátásban résztvevő intézmény(ek) minden év november 1-ig elkészíti(k), s egyeztetésre a Polgármesteri Hivatal közművelődési munkatársának betérjeszti(k) - a költségvetési vonzatokat is tartalmazó - szakmai munkaterv javaslatát/javaslatukat az ágazatilag illetékes szakbizottságokhoz.
- (2) Baja Város Önkormányzata közművelődéssel kapcsolatos feladatai ellátása céljából fenntartott közművelődési intézmény(ek) éves munkatervét évente – az ágazatilag illetékes szakbizottságok javaslata alapján - külön határozattal hagyja jóvá.
- (3) Az ágazatilag illetékes szakbizottságok javaslata alapján kerül betérjesztésre - az érintett intézmény(ek) költségvetésén belül - a közművelődési szakmai feladatok ellátására, valamint a könyvtári könyvbeszerzésre fordítható összeg, melyet - a költségvetésről szóló rendeletalkotás keretében a Képviselő-testület hagy jóvá.

5.§

A nyilvános könyvtári ellátással és közművelődéssel kapcsolatos feladatellátás tárgyi, személyi feltételei

Baja Város Képviselő-testülete a nyilvános könyvtári ellátással és közművelődéssel kapcsolatos feladatai ellátása céljából

- (1) általa fenntartott intézmény(ek) működéséhez biztosítja az intézmény alapító okiratában megjelölt ingatlanokat, ingatlanrészeket.
- (2) biztosítja az intézményt igénybevevők számára a rendeltetésszerű használatot lehetővé tevő alapvető tárgyi feltételeket.
- (3) biztosítja e rendelet hatálya alá tartozó intézményben, intézményegységekben a betöltendő munkakör ellátásához szükséges képzéssel rendelkező, e rendeletben, illetve az alapító okiratban megjelölt feladatok ellátását végző szakemberek foglalkoztatását.

6.§

A nyilvános könyvtári ellátással és közművelődéssel kapcsolatos feladatellátás finanszírozása

- (1) A nyilvános könyvtári ellátással és közművelődéssel kapcsolatos feladatok városi szintű finanszírozásának szabályozása Baja Város Képviselő-testülete a nyilvános könyvtári ellátással és közművelődéssel kapcsolatos feladatainak megfelelő színvonalú ellátása érdekében éves költségvetési rendeletében biztosít fedezetet.
E források kiegészülnek a feladatellátásban résztvevő intézmény, civil szervezetek, egyesületek más forrásból származó egyéb bevételeivel.
- (2) **Intézményi szintű finanszírozás szabályozása**
 - a) Baja Város Képviselő-testülete a nyilvános könyvtári ellátással és közművelődéssel kapcsolatos feladatellátás céljából fenntartott intézménye(i) finanszírozását évente, a város költségvetéséről szóló rendeletében biztosítja.

E finanszírozás keretében biztosított önkormányzati támogatás mértékének biztosítania kell az e rendeletben és az alapító okiratban meghatározott kötelező feladatok ellátásához szükséges pénzügyi fedezetet:

- az intézmény feladatellátását végző szakalkalmazottak és a technikai alkalmazottak bérjellegű juttatásait,
- a feladatellátást biztosító épületek fenntartási és működési költségeit,
- az elfogadott rendezvény és programterv teljesítéséhez valamint az intézményi alapító okiratban szereplő alap- és kiegészítő szakmai feladatok ellátásához igazított költségvetést

b) Az önkormányzat éves munkatervében jóváhagyott nagy rendezvényekkel kapcsolatos városi támogatás mértékét a Képviselő-testület évente a feladatellátással megbízott intézmény költségvetésében céltámogatás keretében biztosítja.

c) Az intézmény által elért egyéb bevételek elsődlegesen a szakmai munka színvonalának emelését, a kötelező feladatok közé sorolt területeken a rendezvények számának növelését, illetve a fentiek közé nem sorolt rendezvények szervezését szolgálják.

(3) A közművelődési megállapodás keretében történő feladatellátás szabályozása

A Képviselő-testület a közművelődési megállapodás keretében ellátott feladattal kapcsolatos szakmai költségekhez támogatást biztosít.

Ennek mértékét évente költségvetési rendeletében határozza meg.

Az e célból biztosított összeg - a költségvetési rendelet elfogadását követően - céltámogatásként kerül a feladat ellátását biztosító civil szervezet, egyház, költségvetési intézmény, gazdasági társaság, egyéni vállalkozás költségvetésébe.

(4) A pályázati alap keretében történő feladatellátás, támogatás szabályozása

A Képviselő-testület az e rendelet 3. § (4) bekezdésében érintett civil szervezetek, művészeti csoportok, jogi személyiséggel nem rendelkező közösségek, kulturális-közművelődési rendezvények, folyóiratok, kiadványok támogatására évente pályázati alapot különít el, melynek mértékét éves költségvetési rendeletében határozza meg.

E támogatás pályázati eljárás keretében történő felosztására - összhangban a Képviselő-testület és Szervei SZMSZ 2. sz. mellékletében foglaltakkal - a Képviselő-testület az ágazatilag illetékes szakbizottságot bízta meg.

(5) Az e rendelet 6.§ (4) bekezdésében szabályozottak szerint támogatásban részesülő civil szervezet, művészeti csoport, egyéb civil közösség a támogatást biztosító önkormányzatnak, illetve az általa - a felhasználás ellenőrzésére - megbízott bizottságnak, személynek be-, ill. elszámolással tartozik a támogatás felhasználását illetően.....

7.§

- (1) Ez a rendelet 2009. május 15. napján lép hatályba.
- (2) Jelen rendelet hatályba lépésével egyidejűleg hatályát veszíti a nyilvános könyvtári ellátással és a helyi közművelődéssel kapcsolatos önkormányzati feladatellátás megállapításáról szóló, többször módosított, 14/1999. (V.1.) Ktr. sz. önkormányzati rendelet, valamint az azt módosító 24/1999. (VII.1.) Ktr. sz., 5/200. (I.28.) Ktr. sz., 2/2001. (II.16.) Ktr. sz., 11/2002. (III.25.) Ktr. sz., 7/2005. (I.24.) Ör., valamint a 26/2006. (VII.11.) Ör.

B a j a, 2009. április 30.

dr. Révfy Zoltán
polgármester

dr. Sas Gábor
jegyző

Záradék:

A rendelet kihirdetésre került 2009. május 8-án.

dr. Sas Gábor
jegyző

1. sz. melléklet

**A városi szintű közművelődési feladatellátás során igénybe vehető közösségi szinterek,
s a használatba vételt meghatározó főbb szabályok**

Baja Város Képviselő-testülete a városban működő civil szervezetek, kulturális, közművelődési célú egyesületek, klubok, körök, (köz)alapítványok számára, egyedi kulturális rendezvények megtartása, ill. rendszeresen működő közösségek működési feltételeinek biztosítása céljából az általa fenntartott intézményekben - e közösségi szinterek működési költségének egyidejű biztosítása mellett - az alábbi közösségi szintereket jelöli ki:

Ady Endre Városi Könyvtár és Művelődési Központ

- központi épületének közösségi szinterei
- Petőfi-sziget 11. sz. alatti épület

Bányai Júlia Szakképző Iskola

- díszterem

Újvárosi ÁMK

- általános iskolai intézményegységének közösségi szinterei

Magyarországi Németek ÁMK

- aula - külön megállapodás alapján

Szentistváni ÁMK

- tornacsarnok
- iskolai ebédlő

Sugovica ÁMK

- központi épületének közösségi szinterei
- központi épület tornacsarnoka
- Kiscsávolyi Tagintézmény tornacsarnoka, iskolai ebédlője

Bereczki Máté Szakképző Iskola

- aula, ebédlő

A Baja Marketing és Kommunikációs Kft. kezelésében lévő szinterek:

- Baja, Oroszlán u. 3. színházterem
- Baja, Széchenyi u. 4-6. Községi Ház

A Bajai Kommunális és Szolgáltató Kht. kezelésében lévő szintér:

- Baja, Petőfi-sziget hrsz: 5314/1. rendezvénytér
- Baja, Árpád tér 1. fsz. konferencia terem

E közösségi szintereket elsődlegesen

- városi, ill. városrészi szintű közművelődési, kulturális célú rendezvények megtartása;
- bejegyzett, vagy rendszeresen működő közösségek, művészeti csoportok, klubok folyamatos működtetése;
- városi, városrészi társadalmi rendezvények, fórumok megtartása;
- jótékony célú rendezvények szervezése

céljából lehet térítésmentesen igénybe venni.

A meghatározott mértékű igénybevétel a Polgármesteri Hivatal közművelődési munkatársának koordinálása mellett - az érintett intézmény vezetőjével történő egyeztetés alapján történhet. Az igénybevételről az érintett intézmény nyilvántartást vezet.

Az egyes városrészekben jelentkező kulturális, ill. közművelődési célú rendszeres (havi vagy annál gyakoribb) igények - a Polgármesteri Hivatal közművelődési munkatársának koordinálása mellett - az érintett intézmény vezetőjével történő egyeztetés alapján elégíthetők ki. Rendszeres igénybevétel esetén a befogadó intézmény és az igénybevevő közösség "együtműködési megállapodás" keretében rögzíti a közösségi szintér használatára vonatkozó részleteket.

Az érintett intézmény igazgatója - az intézmény SZMSZ-ében rögzítettek betartása mellett, egyedi mérlegelés alapján - kedvezményesen bocsáthatja rendelkezésre e szintereket a fentiek közé nem tartozó, ill. a meghatározott mértéket meghaladó igény kielégítése céljából.

A közösségi színtereket igénybevevő szervezetek, közösségek kötelesek mindenkor betartani az igénybe vett intézmény használatára vonatkozó - a szervezeti és működési szabályzatban, valamint házirendben rögzített - általános szabályokat.”

A fentiekben meghatározott módon próbál működni jelenleg az Ady Endre Városi Könyvtár és Művelődési Központ mondhatni nagyon nehéz körülmények között.

A VIZSGÁLAT

A vizsgált nyertes pályázat lebonyolításáért Baján a Petőfi-szigeten található Szabadidő Ház jelenlegi munkatársai voltak a felelősök Torma Istvánné művelődésszervező vezetésével.

A nyertes pályázat típusát tekintve a Nemzeti Kulturális Alap Közművelődési Szakmai Kollégiumához tartozik, a nagy rendezvények kategóriájába sorolható.

Címe: „VIII. Szépkorúak Megyei és Kistérségi Amatőr Művészeti Fesztiválja”

Lebonyolításának időpontja: 2007. június 29.

Célcsoportja: Baja városában és vonzáskörzetében élő nyugdíjaspopuláció.

A Nemzeti Kulturális Alap Közművelődési Szakmai Kollégiuma által megítélt, vissza nem térítendő támogatás mértéke 467.000 Ft, melynek felhasználása az alábbi bontás szerint történt:

	Tétel:	Összeg:
Bérleti díj		247.800 Ft
Szállítási költség I.		18.000 Ft
Szállítási költség II.		105.264 Ft
Szállítási költség III.		26.400 Ft
Szállítási költség IV.		15.000 Ft
Csoportos vendégül látás I.		17.880 Ft
Csoportos vendégül látás II.		14.166 Ft
Csoportos vendégül látás III.		3.654 Ft
Műsorközlés		20.000 Ft
ÖSSZESEN:		468.164 Ft

A pályázati összeg elszámolását, valamint a szakmai szöveges beszámolót – melyet Béres Béla igazgató, Balog Mihály gazdasági igazgatóhelyettes és Torma Istvánné művelődésszervező jegyezték (Baja, 2007. augusztus 15.) – a Nemzeti Kulturális Alap Közművelődési Szakmai Kollégiuma elfogadta.

2005-2010 közötti esztendő pályázatainak nyilvántartása a jogutód intézménynél hiányos, csak a 2008-2010-es intervallumról tudtak tájékoztatást adni.

A kézzel vezetett nyilvántartó táblázatokból az alábbiak voltak nyomon követhetők:

2008

Az intézmény által beadott összes pályázat:	29 db
Ebből az NKA szakmai kollégiumaihoz benyújtott pályázat:	3 db
Más pályázatóhoz benyújtott pályázat:	26 db
NKA által támogatott pályázat:	3db
NKA által nem támogatott pályázat:	0 db
Más támogatóhoz benyújtott, támogatott pályázat:	18 db
Más támogatóhoz benyújtott, nem támogatott pályázat:	8 db

NKA-hoz benyújtott pályázatok:	Szakmai kollégium megnevezése:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
1.	Közművelődési Szakmai Kollégium	Fogyatékkal élők nagy rendezvényének támogatása	300.000 Ft
2.	Közművelődési Szakmai Kollégium	Kézműves alkotók és mozgásművészeti alkotók eszközbeszerzési támogatása	500.000 Ft
3.	Könyvtári Szakmai Kollégium	Eszközállomány restaurálása	525.000 Ft
2008-ban elnyert NKA-támogatás összesen:			1.325.000 Ft

2009

Az intézmény által beadott összes pályázat:	33 db
Ebből az NKA szakmai kollégiumaihoz benyújtott pályázat:	6 db
Más pályázatóhoz benyújtott pályázat:	27 db
NKA által támogatott pályázat:	3 db
NKA által nem támogatott pályázat:	3 db
Más támogatóhoz benyújtott, támogatott pályázat:	27 db
Más támogatóhoz benyújtott, nem támogatott pályázat:	10 db

NKA-hoz benyújtott pályázatok:	Szakmai kollégium megnevezése:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
1.	Népművészeti Szakmai Kollégium	Népművészeti és hagyományápoló rendezvénysorozat támogatása	0 Ft
2.	Közművelődési Szakmai Kollégium	„30 éves az Ifiház” és X. Művészeti Fesztivál	1.000.000 Ft
3.	Népművészeti Szakmai Kollégium	Kézműves, alkotó és nemzetiségi szaktáborok	300.000 Ft
4.	Közművelődési Szakmai Kollégium	Gyermeknap művészeti találkozó	400.000 Ft
5.	Könyvtári Szakmai Kollégium	Állományrestaurálás	0 Ft
6.	Könyvtári Szakmai Kollégium	Állományvédelem	0 Ft
2009-ben elnyert NKA-támogatás összesen:			1.700.000 Ft

2010

Az intézmény által beadott összes pályázat:	26 db
Ebből az NKA szakmai kollégiumaihoz benyújtott pályázat:	10 db
Más pályázatóhoz benyújtott pályázat:	16 db
NKA által támogatott pályázat:	6 db
NKA által nem támogatott pályázat:	4 db
Más támogatóhoz benyújtott, támogatott pályázat:	14 db
Más támogatóhoz benyújtott, nem támogatott pályázat:	2 db

NKA-hoz benyújtott pályázatok:	Szakmai kollégium megnevezése:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
1.	Könyvtári Szakmai Kollégium	Kiadvány támogatása	0 Ft
2.	Könyvtári Szakmai Kollégium	Kiadvány támogatása	0 Ft
3.	Képzőművészeti Szakmai Kollégium	Képzőművészeti rendezvények támogatása	0 Ft
4.	Közművelődési Szakmai Kollégium	Nyári közművelődési rendezvények támogatása	600.000 Ft
5.	Közművelődési Szakmai Kollégium	Kárászi honismereti nyári tábor támogatása	300.000 Ft
6.	Népművészeti Szakmai Kollégium	„Gabóca” hagyományőrző sorozat támogatása	200.000 Ft
7.	Könyvtári Szakmai Kollégium	Állományvédelem támogatása	354.375 Ft
8.	Könyvtári Szakmai Kollégium	Állományrestaurálás támogatása	244.125 Ft
2010-ben elnyert NKA-támogatás összesen:			1.698.000 Ft

A Nemzeti Kulturális Alap szakmai kollégiumai a fenti 3 év alatt összesen 4.723.000 Ft támogatást biztosítottak az intézmény különböző pályázati céljaira.

Az Ady Endre Városi Könyvtár és Művelődési Központ **pályázati gyakorlatára jellemző**, hogy alapvetően egyedüli pályázóként adják be pályamunkáikat, esetenként azonban társulnak civil szervezetekkel, szakmai közösségekkel, amennyiben ezt a pályázati feltételek előírják. A pályázatokhoz legtöbbször mellékletként ajánlásokat, támogatói, együttműködési nyilatkozatokat csatolnak.

A pályázatokban megcélzott programok általában könyvtári, irodalmi, népművészeti, hagyományőrző, mozgásművészeti, honismereti, képzőművészeti, filmművészeti szakterületeket érintenek, és az ennek megfelelő szakmai kollégium támogatását próbálják kiérdemelni.

A programok iránti kereslet mind Baja városában, mind vonzaskörzetében, illetve egyes alkalmakkor a régióban magas. Eddigi szakmai sikereik alapozzák meg a minőségi programok iránti érdeklődést a látogatók-közreműködők széles táborában.

Az elmúlt 5 esztendő nyertes, nem a Nemzeti Kulturális Alaphoz benyújtott pályázatai

2008

Pályáztató:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
Bajaért Közalapítvány	Reneszánsz év, művészeti rendezvény	60.000 Ft
Bajaért Közalapítvány	„Ezüst NET” számítógépes tanfolyam	30.000 Ft
Bajaért Közalapítvány	Nyugdíjas-szavalóverseny	30.000 Ft
Bajaért Közalapítvány	Idősek városi kirándulása	50.000 Ft
Bajai Önk. eü. és szoc. biz.	Egészségnapos rendezvények	300.000 Ft
Bajai Önk. KISB.	Szent Iván napi rendezvény	90.000 Ft
Bajai Önk. KISB.	Intézményi kiadvány	40.000 Ft
Bajai Önk. KISB.	Idősek városi napja	50.000 Ft
Bajai Önkormányzat PH.	Vetélkedő fogyatékkal élőknek	30.000 Ft
Bajai Önkormányzat PH.	Szépkorúak Fesztiválja	50.000 Ft
Bajai Önkormányzat PH.	Nemzetközi kapcsolatok segítése	50.000 Ft
BKM Közgyűlés	X. Bajai Művészeti Napok	150.000 Ft

	rendezvény	
Gazdasági Minisztérium	e-Magyarország pont, üzemeltetés	280.000 Ft
Gazdasági Minisztérium	e-Magyarország pont, üzemeltetés	280.000 Ft
Horvát Kisebbségi Önk. MÁK	Versmondó verseny	30.000 Ft
	Könyvtári támogatás	500.000 Ft
Német Kisebbségi Önk.	Színházi rendezvény	80.000 Ft
OKM Tengertánc	Népi kultúra ápolása	200.000 Ft
ÖSSZESEN:		2.300.000 Ft

2009

Pályáztató:	Pályázati cél:	Elnyert összeg (Ft):
Alapítvány a BKM Művért.	X. Szabadtéri installációs kiállítás	50.000 Ft
Bajáért Közalapítvány	Március 14-i toborzó	26.000 Ft
Bajai Önk. eü. és szoc.biz.	Egészséges életmódra nevelés akció	380.000 Ft
Bajai Önk. KISB.	X. Szabadtéri installációs kiállítás	150.000 Ft
	A könyvtár kincsei akció	
Bajai Önk. KISB.	támogatása	165.000 Ft
Balassi Intézet	A Magyar Nyelv Éve 2009	300.000 Ft
BKM Nemzetiségi Alap	Német versmondó verseny	20.000 Ft
FEBÖSZ	X. Kistérségi Művészeti Fesztivál	120.000 Ft
Horvát Kisebbségi Önk.	Versmondó verseny	70.000 Ft
Horvát Kisebbségi Önk. MNEKK	Nyelvtanfolyam	100.000 Ft
	Horvát est	50.000 Ft
Német Kisebbségi Önk.	Német színház	30.000 Ft
Német Kisebbségi Önk.	Német versmondó verseny	50.000 Ft
OKM	Digitalizálási feladatok a könyvtárban	670.000 Ft
Orsz. Idegennyelvű Könyvtár	Kultúra-élmény, PR-költségek	100.000 Ft
OSZK	Továbbképzés	310.000 Ft
ÖSSZESEN:		2.591.000 Ft

2010

Pályázató:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
Német Kisebbségi Önk.	Német hagyományörző rendezvény	20.000 Ft
Német Kisebbségi Önk.	Német versmondó verseny	20.000 Ft
Német Kisebbségi Önk.	Német színház	30.000 Ft
Bajaért Közalapítvány	Kiadványkészítés	36.000 Ft
MNEKK	Német hagyományörző rendezvény	40.000 Ft
BKM Közgyűlés	Installációs kiállítás	40.000 Ft
Szubjektív Értékek		
Alapítvány	Zenével a rasszizmus ellen!	50.000 Ft
MNEKK	Német versmondó verseny	50.000 Ft
MNEKK	Német színház	70.000 Ft
MNEKK	Német versmondó verseny	70.000 Ft
Bajai Önkormányzat PH.	Külkapcsolatok ápolása	80.000 Ft
Bajai Önk. KISB.	Petőfi-szigeti nap	258.400 Ft
Bajai Önk. eü. és szoc. biz.	Egészséges életmódra nevelés akció	400.000 Ft
ÖSSZESEN:		1.164.400 Ft

A fenti 3 táblázat adatai alapján elmondható, hogy az intézmény a 2008-2010 közötti időszakban az egyéb – nem az NKA által kiírt és esetlegesen megnyert – pályázatokkal összesen 6.055.400 Ft pályázati bevételt produkált.

Az intézmény a 2008-2010 közötti időszakban a Nemzeti Kulturális Alaptól 4.728.000 Ft, más egyéb pályázatóktól 6.055.400 Ft pályázati támogatást nyert el, azaz összességében a három év alatt kulturális rendezvényekre 10.778.400 Ft összeget fordíthattak a költségvetési és céltámogatásokon kívül, mely átlagosan évi 3.592.800 forintot jelent.

A Nemzeti Kulturális Alapprogramhoz benyújtott pályázataikban nem tesznek kikötést a megcélzottak körének területiségét illetően, rendezvényeik nyitottak „a négy égtáj felé, minden korosztály számára”.

A pályázatokon elnyert támogatások felhasználása és a napi munka során sajnálatos módon különféle problémákkal kell megküzdeniük az intézmény munkatársainak.

A szakemberállomány tekintetében **legsúlyosabbnak ítélt szakmai gondok** a következők:

- ❖ Az intézmény munkatársi gárdájának nincs megbízható jövőképe az aktuális átszervezések miatt (Bácskai Kultúrpalota anomáliája).
- ❖ A jelenlegi közművelődési-szakemberállomány a Petőfi-szigetiek esetében 8 fő, valamint 2 és „fél” fő technikus-berendezői munkatárs, a könyvtárosok nem tartoznak ebbe a létszámba.
- ❖ 3 éve nem vettek részt semmilyen közművelődési szakmai továbbképzésen.

A nyilatkozók által **legsúlyosabbnak ítélt műszaki gondok:**

- ❖ Elavult, korszerűtlen hang-, fény- és színpadtechnikai berendezésekkel kell dolgozniuk.
- ❖ Kopott, lelakott épületek állnak rendelkezésükre, közművelődési funkcióra szinte alkalmatlan terekkel.
- ❖ Az „érdekeltségnövelő” pályázatokon nem mindig van lehetőségük indulni, ezt a kiíró sokszor nem teszi lehetővé csak korlátozott körnek.

A szakembergárdát alapvetően a **programok sikeres megvalósítása** motiválja.

- ❖ Szívvel-lélelkel, erőn felül teljesítenek azért, hogy az általuk kínált kulturális szolgáltatás a szűkös anyagiak, a szegényes környezet ellenére tartalmas, értékes kultúraközvetítés legyen.
- ❖ Elégedett, mosolygó közönségre vágnak és ennek eléréséért küzdenek.
- ❖ Igyekeznek „kimozdulni a falak közül, és számos helyre, így nevezetesen a középiskolákba is házhoz viszik portékájukat”, olyan szolgáltatásokat, mint például a „Teremszínház”.
- ❖ A látogatottság tervezett adatai igazolódnak, ugyanakkor szakmai értékelés a vezetők részéről nem történik a rendezvényekről, visszacsatolás kizárólag a célcsoportoktól érkezik. A programok kialakítása mindig a célcsoport reprezentánsainak bevonásával történik.
- ❖ A pályázatok a költségvetési megvonásokat nem tudják pótolni, a szolgáltatási paletta lecsökkent, anyagilag meghatározottak.
- ❖ Az átszervezések keretében végrehajtott feladatelvonás demoralizálólag hatott minden szempontból.
- ❖ Igazi sikerként könyvelik el a középiskolás korosztály megcélzását a színházi területen.
- ❖ A „Teremszínház akció” kiválóan működött, a szerény anyagi helyzetben levők a jegyár 30 százalékát fizették, a többit az intézmény finanszírozta pályázati forrásokból.

A nyertes pályázatok megvalósítása során érzékelhető problémákat illetően az alábbiakat fogalmazta meg a közművelődési szakmai munkatársi gárda találkozásunk alkalmával, illetve a könyvtárosok – elfoglaltságuk miatt a megbeszélésen nem tudtak részt venni – írásban közölték észrevételeiket. Alapvetően nincsenek problémák, a már megítélt összegek pontosan ütemezve megérkeznek, felhasználásukat nem korlátozzák, a rendezvényt követő elszámolási folyamatok megfelelően működnek, e téren elmaradásuk nem volt, hiánypótlásra nem szólították fel őket.

Az intézményi közművelődési pályázatok segítségével megvalósítottak hatása a városra és annak agglomerációjára:

- ❖ Szemmel látható minőségi emelkedést biztosítanak a pályázati források.
- ❖ Az önkormányzati költségvetés mellett megszerezhető egyéb helyi, országos pályázati összegek, valamint a Nemzeti Kulturális Alap szakmai kollégiumai által meghirdetett lehetőségek és az azokon elnyert pályázati pénzek az adott folyamat, produkció, esemény, akció, előadás színvonalának emelését szolgálják.
- ❖ Az alkalmanként alacsony tartható jegyárak lehetővé teszik a szerényebb jövedelemmel rendelkező, az agglomerációban élő emberek részére is az előadások megtekintését.

A pályázati forrásoknak köszönhetően sok esetben sikerül a megítélt összegek racionális felhasználásával a belépődíjakat olyan szinten tartani, hogy az alacsony jövedelemmel rendelkező közönségszociális csoportok is könnyen a befogadók táborát gyarapíthassák. Az esetlegesen a program, előadás, esemény helyszínétől távolabb lakók a belépődíj mérsékelt árának köszönhetően az adott eseményre történő utazási költségeiket könnyebben tudják fedezni, így még többen részesülhetnek a befogadás élményében.

Ki kell emelni, hogy a magasabb tiszteletdíjas kategóriába tartozó előadók meghívását nagyban segítik a pályázati források.

A pályázatokon elnyert összegek felhasználásának legjellemzőbb területei a *közművelődési szekciónál* a tiszteletdíjak, eszközbérlet, szállítás, vendégül látás, anyagvásárlás.

A könyvtári részen elsősorban, az állományvédelem, a digitalizálás, a szakmai képzéseken való részvétel, a restaurálási feladatok finanszírozása a meghatározó.

A Nemzeti Kulturális Alap pályázati rendszerének hatékonysága érdekében az interjú során, illetve az írásos javaslatok bekérését követően az alábbiakon való változtatás szükségességének igénye került megfogalmazásra a kollégák részéről.

A közművelődési szakemberek meglátása szerint:

- ❖ A pályázatokban előre meghatározott, megrendelhető színházi produkciók leginkább nem kőszínházi előadások, drágák, az importálható előadásokat kellene pályáztatni.
- ❖ Saját megrendelési, szakmai elvek alapján választhasson az intézmény előadásokat, és „ne a színház erőltesse rá magát támogatott pénzből az intézményre”.
- ❖ A Képzőművészeti Szakmai Kollégiumnak az étkeztetést is kellene támogatnia, hiszen számtalan képzőművészeti eseményen a szakmai szolgáltatás „ingyen van”, szívből, szeretetből, netán exhibicionizmusból ered.
- ❖ Eszközbeszerzésre is fontos lenne széles körben pályázatot kiírni, többek között kiállítási felszerelésekre.
- ❖ Hosszú a pályázatok elbírálási ideje.
- ❖ A tanévhez igazítva pályázhatnának, ha lenne – és szükségeltetne – egy előre látható éves pályázati naptár!
- ❖ A pályázatok állandóságának hiánya jellemző az elmúlt évek gyakorlatára, megfontolandó egyes keretfajták standardizálása.
- ❖ Hasznos lenne tudni, hogy mikor mi számítható be az önerőhöz, mert ez évente változik, a múltban általában elszámoláskor ismerték meg a részletes szabályokat, de még eddig megvolt a rugalmasság az Alap részéről.
- ❖ A Népművészeti Szakmai Kollégiumnál, mint a legtöbbször, a keret nagyon szűkös, sokan pályáznak, bővíteni, szabályozni kellene a pályázati keretösszegeket.
- ❖ Népművészeti szervezetek is pályázhattak a honismereti területre – ez érdekes szabályzási rendszerre utal, egyértelműsítésre lenne szükség.
- ❖ A megítélt összegek általában nem elegendőek, sokat kell „mellé tenni”.
- ❖ A pályázati eredményről szóló értesítés későn érkezik meg.

Intézményi célok, melyek megvalósításához leginkább szükség lenne a Nemzeti Kulturális Alap támogatására:

A közművelődési területen elsősorban a kamasz korosztálynak szóló programok támogatásához szeretnének megfelelő forrásokat találni, de természetesen a honismereti, népművészeti, irodalmi, zenei területeken is elkél a segítség.

A könyvtári terület egyik nagy eredménye az immár két éve megjelenő „Értékeink – érdekességeink” könyvsorozat. Az *első kötet* közel 70 oldalas, 18 színes és több fekete-fehér képpel illusztrált ismertető, mellyel ízelítőt adnak azokból az értékekből, melyeket az Ady Endre Városi Könyvtár őriz. A kiadvány a Kulturális Turizmus Évében készült, kapcsolódva a Nagy KUL-TÚRA címmel meghirdetett országos pályázat céljához.

Hasznos segítséget kíván nyújtani ahhoz, hogy az intézménybe látogatók informális keretek között, élményszerű programok segítségével ismerkedjenek meg az itt őrzött tudásanyaggal: az ősnyomtatványok, régi könyvek világával, azok gyűjtésének és szolgáltatásának történetével, a régi könyvek készítésének titkaival – mindezt egy olyan könyvtárban, amely mind impozáns épületével, mind muzeális gyűjteményével jelentős kulturális örökségi értéket képvisel. (Letenai Mária igazgatóasszony megfogalmazása szerint: „Könyvtárunk Isten szentélyéből, a volt zsinagógából lett átalakítva a tudomány szentélyévé.”)

A második kötet a Bárdos Ferenc Helyismereti Klub fennállásának tizedik évfordulója alkalmából a klub tagjainak elhangzott előadásaiból gyűjtött össze egy csokorra való érdekes olvasnivalót.

Letenai Mária így fogalmazta meg további elképzeléseiket:

„Szeretnénk – minden évben – eztán is további köteteket megjelentetni különböző témákban. Fontos és hasznos dolognak tartjuk, hogy rendszeresen megjelenő, saját kiadvány formájában hívjuk fel a figyelmet intézményünk értékeire és érdekességeire. Nem biztos, hogy szűkös anyagi lehetőségeink a jövőben lehetővé teszik elképzelésünk megvalósítását. Amennyiben mód lenne pályázati pénzből pótolni saját forrásainkat, nagy segítség lenne az elkövetkező időszakra nézve, hogy továbbra is értékes olvasmányokhoz juttathassuk az érdeklődőket, nem utolsósorban hozzájárulnánk a helyi kultúra színesítéséhez és az utókorra történő átörökítéséhez”.

A könyvtár másik fontos, segítségre szoruló területéről Ikotity Gabriella beszélt. „Régikönyves gyűjteményünk (kb. 4300 mű) az ország kistéleplési könyvtárai közt nagyságát és tartalmát tekintve is egyedülálló. A gyűjteményt évek óta rendszeresen látogatják középiskolások, főiskolások, helyi és turistacsoportok, klubok, akiknek régikönyves egyetemi szakképzettséggel rendelkező kolléganőnk könyv- és könyvtár-, olvasásfejlesztő és művelődéstörténeti órákat tart az intézmény régikönyv-gyűjteményének bemutatásával. Ezen túl a város középiskolai pedagógusainak lehetőséget adunk rendkívüli irodalom- és történelemórák megtartására

gyűjteményünk felhasználásával. Az Eötvös József főiskola tanárai, valamint egyetemisták, főiskolások, újságírók évente több alkalommal veszik igénybe régi könyvtárunkat dolgozatok, cikkek, kutatások és doktori disszertációk elkészítéséhez.

2002 óta évente pályázunk **restaurálási és állományvédelmi munkák** elvégzésére. A 2009. évi pályázatunk sikertelen elbírálásán kívül minden évben indokoltan tartották kérelmünket, így tudtuk többek közt az Európában is ritka és ma is jól használható *Grosses vollstandiges Universal Lexicon* 59 kötetét, az antikvának számító Bock-féle *Kreüterbuchot*, valamint az *Ókori klasszikusok* sorozat 22 kötetét restauráltatni, ill. ez utóbbi még folyamatban van.

Ami az állományvédelmi munkákat illeti, a régikönyves állomány helyszíni fertőtlenítését 2002-ben megkezdték, de befejezésére nem került sor, így e munkákra 2010-ben újból pályáztunk, sikeresen. 2007-ben szakmai csereprogram keretében tettünk látogatást a marosvásárhelyi Teleki Tékában, a Téka régikönyves könyvtárosai pedig a mi intézményünkben. A program megvalósítandó célja és feladata volt a teljes címléírások, a MARC formátumban való leírás szakmai szempontjainak egyeztetése, kötetbeazonosítások, valamint kötéstáblák, kötésmódok tanulmányozása. Sajnos még mindig őrünk penészes vagy erősen rongálódott, restaurálásra érdemes köteteket, így a pályázati lehetőséggel a jövőben is élni kívánunk.”

A közművelődési szekció legfontosabbnak tarja az infrastrukturális fejlesztésekre vonatkozó pályázati lehetőségek körének szélesítését, az eszközfejlesztési esélyek növelését, az esetleges szakmai továbbképzések finanszírozásának felvételét a pályázati lehetőségek körébe.

A legfontosabb kulturális célok közé sorolják az eddigi közönség megtartását, színes, tartalmas programok nyújtásának biztosítását a megfelelő lakossági célcsoportok irányába.

Az intézmény tradicionális rendezvényeinek megtartását, megfelelő szinten történő lebonyolítását a költségvetési támogatások mellett pályázati eredményeik növelésével képzelik el.

Az 5 legfontosabbnak tekintett érték: tisztesség, becsület, hivatástudat, egészség, megbecsültség.

Összességében elmondható, hogy a bajai kollégák – a jelenleg bennük élő bizonytalan jövőkép ellenére – elhivatottságukból, szakmai kötelességérzetükből, lelkesedésükből és informális elismertségükből fakadóan munkájukat igyekeznek kimagasló szinten végezni, melyet látogatottsági mutatóik is igazolnak. A szerény önkormányzati támogatás mellé minden egyéb anyagi forrást biztosító pályázati lehetőséggel élnek, mely látókörükbe kerül. Felelősen gondolkodnak a rájuk bízott szakterületről, és kellő gondossággal igyekeznek annak anyagi bázisát mindenkor biztosítani, erősíteni. Bízunk a Nemzeti Kulturális Alap további pályázati lehetőségeiben és azok kiszélesítése által esetlegesen elnyerhető még több pénzügyi forrás megszerzésében.

DEBRECEN

Főnix Rendezvényszervező Kiemelkedően Közhasznú Nonprofit Kft.

A pályázat címzettje: *Nemzeti Kulturális Alap Kiemelt Kulturális Programok Szakmai Kollégiuma*

Pályázat címe: *41. Debreceni Virágkarnevál.*

A pályázatot benyújtó megnevezése: *Főnix Rendezvényszervező Kiemelkedően Közhasznú Nonprofit Kft.*

A pályázat benyújtásának időpontja: *2009.*

Megítélt összeg: *15.000.000 Ft*

Elszámolt összeg: *15.000.000 Ft*

Megvalósítás időpontja, helyszíne: *2010. augusztus 16-21., Debrecen*

Pályázatért felelős: *Makray Balázs ügyvezető*

Interjú készítésének időpontja: *2011. március 10.*

Helye: *Kölcsey Ferenc Megyei—Városi Művelődési Központ, Debrecen, Hunyadi u. 1-3.*

Nyilatkozók és javaslattevő: *Makray Balázs ügyvezető, Vályi Józsefné gazdasági vezető és Tóth Ernő rendezvényszervező.*

A társaság bemutatása:

A Főnix Rendezvényszervező Kiemelkedően Közhasznú Nonprofit Kft. Magyarország egyik legnagyobb rendezvényszervező cége, amely megalakulása óta jelentős szerepet tölt be Debrecen és a régió életében. Tevékenységi körébe tartozik a városi nagy rendezvények szervezése, a Kölcsey Központ, a Főnix Csarnok és az Apolló mozi üzemeltetése, valamint programjainak szervezése. Kiemelten közhasznú társaságként céljuk elősegíteni, hogy Debrecen az ország egyik legfontosabb kulturális központjává váljon. Kínálatukban országos jelentőségű és világviszonylatban is elismert, egyedülálló rendezvények szerepelnek. A Főnix Rendezvényszervező Nonprofit Kft. palettája rendkívül szerteágazó: legyen szó komoly- vagy könnyűzenei hangversenyről, kiállításról, színházi előadásról, balettről, jégrevüről, tornász-világbajnokságról, bokszt- vagy focigáláról, kosárlabda-kupáról, országos táncbajnokságról vagy szakmai konferenciáról, náluk semmi sem lehetetlen.

Az elmúlt időszakban évente átlagosan mintegy 1 millióan vettek részt a városi nagy rendezvények, a Kölcsey Központ, a Főnix Csarnok és az Apolló mozi programjain.

A Főnix Kft. számos díj és elismerés tulajdonosa. A Kölcsey Központ 2007 júliusától az AIPC Konferenciaközpontok Nemzetközi Szövetségének a tagja, valamint az Év rendezvényhelyszíne 2008–díjat is elnyerte. A Főnix Csarnokot az EAA (European Arenas Associations) egyhangúlag beválasztotta abba a rangos elit klubba (**barcelonai, berlini, birminghami Aréna**).

A Magyar Fesztiválregisztrációs és -minősítési Program keretében a Debreceni Virágkarnevál a speciális fesztiválok kategóriájában kiváló minősítést, a művészeti fesztiválok kategóriájában a Debreceni Jazznapok pedig jó minősítést kapott. Természetesen egy ilyen nagy rendezvényszervező cég munkatársai sohasem dőlnek elégedetten hátra a karosszékükben. Folyamatosan arra törekednek, hogy még izgalmasabb programokkal még több embert szólíthassanak meg, hogy közönségük még elégedettebb, Debrecen pedig még kedveltebb kulturális és turisztikai cél legyen.

A VIZSGÁLAT

A vizsgált nyertes pályázatok lebonyolításáért a Főnix Rendezvényszervező Kiemelkedően Közhasznú Nonprofit Kft. munkatársai voltak a felelősek.

A nyertes pályázat típusát tekintve a Nemzeti Kulturális Alap Kiemelt Kulturális Programok Szakmai Kollégiumához tartozik.

A szakmai kollégium által megítélt, vissza nem térítendő támogatás felhasználása a pályázati kiírásoknak megfelelően történt, a 2807/0385. sz. pályázattal 2010. október 4-én elszámoltak, ennek bizonylatait, elszámolólapjait és mellékleteit közösen áttekintettük. Makray Balázs ügyvezető tájékoztatása szerint a pályázati összeg tételes elszámolását, valamint a szakmai szöveges beszámolót a Nemzeti Kulturális Alap Kiemelt Kulturális Programok Szakmai Kollégiuma elfogadta.

2005-2010 közötti esztendőik pályázatainak nyilvántartása korrekten fellelhető, így erről az időszakról alapos, minden részletre kiterjedő tájékoztatást nyerhettünk:

2005

A társaság által beadott összes pályázat:	23 db
Ebből az NKA szakmai kollégiumaihoz benyújtott pályázat:	10 db
Más pályáztatóhoz benyújtott pályázat:	13 db
NKA által támogatott pályázat:	5 db
NKA által nem támogatott pályázat:	5 db
Más támogatóhoz benyújtott, támogatott pályázat:	11 db
Más támogatóhoz benyújtott, nem támogatott pályázat:	2 db

NKA-hoz benyújtott pályázatok:	Szakmai kollégium megnevezése:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
1.	Mozgókép Szakmai Kollégium	Apolló artmozi közönségkapcsolatainak fejlesztésének támogatása	1.600.000 Ft
2.	Mozgókép Szakmai Kollégium	10 db MEO 5XB mozigép hanglámpával történő felszerelésének támogatása	900.000 Ft
3.	Szépirodalmi Szakmai Kollégium	Debreceni Irodalmi Napok rendezvényeinek támogatása	500.000 Ft
4.	Képzőművészeti Szakmai Kollégium	XIV. Debreceni Tavaszi Tárlat megrendezése	300.000 Ft
5.	Zenei Szakmai Kollégium	Részvétel támogatása a	150.000 Ft

		Nemzetközi Kóruszövetség kiotói konferenciáján	
6.	Képzőművészeti Szakmai Kollégium	Debreceni Művésztelep támogatása	0 Ft
7.	Táncművészeti Szakmai Kollégium	Liaoning Együttes (Kína) fellépésének támogatása	0 Ft
8.	Mozgókép Szakmai Kollégium	Filmstock Nemzetközi Filmfesztivál támogatása	0 Ft
9.	Zenei Szakmai Kollégium	VII. Cívis Korzó rendezvényeinek támogatása	0 Ft
10.	Zenei Szakmai Kollégium	34. Debreceni Jazznapok programjainak támogatása	0 Ft

2005-ban az NKA-nál elnyert támogatás összesen:

3.450.000 Ft

2006

A társaság által beadott összes pályázat:	23 db
Ebből az NKA szakmai kollégiumaihoz benyújtott pályázat:	16 db
Más pályázatóhoz benyújtott pályázat:	7 db
NKA által támogatott pályázat:	15 db
NKA által nem támogatott pályázat:	1 db
Más támogatóhoz benyújtott, támogatott pályázat:	7 db
Más támogatóhoz benyújtott, nem támogatott pályázat:	0 db

NKA-hoz benyújtott pályázatok:	Szakmai kollégium megnevezése:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
1.	Kiemelt Kulturális Programok Szakmai Kollégium	Bartók Béla XXII. Nemzetközi Kórusverseny támogatása	18.000.000 Ft
2.	Kiemelt Kulturális Programok Szakmai Kollégium	34. Debreceni Jazznapok rendezvényeinek támogatása	5.600.000 Ft
3.	Zenei Szakmai Kollégium	Bartók Béla XXII. Nemzetközi Kórusverseny és Folklórfesztivál eseményeinek támogatása	3.000.000 Ft
4.	Zenei Szakmai Kollégium	VIII. Debreceni Cívis Korzó rendezvényeinek támogatása	1.000.000 Ft
5.	Szépirodalmi Szakmai Kollégium	Debreceni Irodalmi Napok lebonyolításának támogatása	950.000 Ft

6.	Zenei Szakmai Kollégium	Debreceni Egyetemi Jazzklub programjainak támogatása	900.000 Ft
7.	Mozgóképi Szakmai Kollégium	Apolló artmozi közönségkapcsolatai fejlesztésének támogatása	800.000 Ft
8.	NKA Miniszteri keret	Bartók Béla XXII. Nemzetközi Kórusverseny és Folklórfesztivál díjainak támogatása	700.000 Ft
9.	Mozgóképi Szakmai Kollégium	Apolló art mozi közönségkapcsolatai fejlesztésének támogatása	700.000 Ft
10.	Zenei Szakmai Kollégium	Bartók Béla XXII. Nemzetközi Kórusverseny – új művek ősbemutatója támogatása	500.000 Ft
11.	Népművészeti Szakmai Kollégium	II. Debreceni Folkhétvége cimbalmos rendezvényének támogatása	500.000 Ft
12.	Szépirodalmi Szakmai Kollégium	Debreceni Költészeti Fesztivál rendezvényeinek támogatása	500.000 Ft
13.	Szépirodalmi Szakmai Kollégium	77. Debreceni Ünnepi Könyvhét rendezvényeinek támogatása	500.000 Ft
14.	Képzőművészeti	XV. Debreceni Tavaszi Tárlat	300.000 Ft

	Szakmai Kollégium	rendezvényeinek támogatása	
15.	Képzőművészeti Szakmai Kollégium	XIX Debreceni Országos Nyári Tárlat rendezvényeinek támogatása	300.000 Ft
16.	Fotóművészeti Szakmai Kollégium	Máthé András kiállításának támogatása	0 Ft
2006-ban az NKA-tól megítélt támogatás összesen:			34.250.000 Ft

2007

A társaság által beadott összes pályázat:	21 db
Ebből az NKA szakmai kollégiumaihoz benyújtott pályázat:	13 db
Más pályázatóhoz benyújtott pályázat:	8 db
NKA által támogatott pályázat:	8 db
NKA által nem támogatott pályázat:	5 db
Más támogatóhoz benyújtott támogatott pályázat:	7 db
Más támogatóhoz benyújtott nem támogatott pályázat:	1 db

NKA-hoz benyújtott pályázatok:	Szakmai kollégium megnevezése:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
1.	Kiemelt Kulturális Programok Szakmai Kollégium	38. Debreceni Virágkarnevál rendezvényeinek támogatása	12.000.000 Ft
2.	Zenei Szakmai Kollégium	36. Debreceni Jazznapok rendezvényeinek támogatása	2.000.000 Ft
3.	Mozgóképi Szakmai Kollégium	Apolló art mozi közönségkapcsolatai fejlesztésének támogatása.	2.000.000 Ft
4.	Zenei Szakmai Kollégium	IX. Debreceni Cívis Korzó rendezvényeinek támogatása	1.000.000 Ft
5.	Szépirodalmi Szakmai Kollégium	Debreceni Irodalmi Napok rendezvényeinek támogatása	750.000 Ft
6.	Szépirodalmi Szakmai Kollégium	Debreceni Költészeti Fesztivál rendezvényeinek támogatása	500.000 Ft

7.	Népművészeti Szakmai Kollégium	III: Debreceni Folkhétvége rendezvényeinek támogatása	500.000 Ft
8.	Zenei Szakmai Kollégium	Debreceni Egyetemi Jazzklub 2007. őszi rendezvényeinek támogatása	500.000 Ft
9.	Zenei Szakmai Kollégium	„A zongora mesterei” sorozat támogatása	0 Ft
10.	Szépirodalmi Szakmai Kollégium	Debreceni Ünnepi Könyvhét rendezvényeinek támogatása	0 Ft
11.	Képzőművészeti Szakmai Kollégium	XVI. Debreceni Tavaszi Tárlat rendezvényeinek támogatása	0 Ft
12.	Képzőművészeti Szakmai Kollégium	II. Debreceni Művésztelep rendezvényeinek támogatása	0 Ft
13.	NKA Miniszteri keret	36. Debreceni Jazznapok rendezvényeinek támogatása	0 Ft

2007-ben az NKA-tól megítélt támogatás összesen:

19.250.000 Ft

2008

A társaság által beadott összes pályázat:	29 db
Ebből az NKA szakmai kollégiumaihoz benyújtott pályázat:	19 db
Más pályázatóhoz benyújtott pályázat:	10 db
NKA által támogatott pályázat:	15 db
NKA által nem támogatott pályázat:	4 db
Más támogatóhoz benyújtott támogatott pályázat:	8 db
Más támogatóhoz benyújtott nem támogatott pályázat:	2 db

NKA-hoz benyújtott pályázatok:	Szakmai Kollégium megnevezése:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
1.	Kiemelt Kulturális Események Szakmai Kollégium	39. Debreceni Virágkarnevál rendezvényeinek támogatása	10.000.000 Ft
2.	Kiemelt Kulturális Események Szakmai Kollégium	Bartók Béla XXIII. Nemzetközi Kórusverseny és Folklórfesztivál eseményeinek támogatása	6.000.000 Ft
3.	Zenei Szakmai Kollégium	Bartók Béla XXIII. Nemzetközi Kórusverseny és Folklórfesztivál eseményeinek támogatása	4.500.000 Ft
4.	Zenei Szakmai Kollégium	„Kultúrák közötti párbeszéd a kórusok nyelvén” projekt támogatása	2.800.000 Ft

5.	Mozgóképi Szakmai Kollégium	Apolló art mozi közönségkapcsolatai fejlesztésének támogatása	1.400.000 Ft
6.	NKA miniszteri keret	Nemzetközi kóruszeminárium rendezvény támogatása	1.100.000 Ft
7.	Zenei Szakmai Kollégium	„A Kórusmuzsika Európai Nagydíja” verseny támogatása	1.000.000 Ft
8.	Szépirodalmi Szakmai Kollégium	Debreceni Költészeti Fesztivál rendezvényeinek támogatása	750.000 Ft
9.	Szépirodalmi Szakmai Kollégium	Debreceni Irodalmi Napok rendezvényeinek támogatása	700.000 Ft
10.	Zenei Szakmai Kollégium	Bartók Béla Nemzetközi Karvezetés Mesterkurzus támogatása	700.000 Ft
11.	Zenei Szakmai Kollégium	Kórusművek ősbemutatójának támogatása	500.000 Ft
12.	Zenei Szakmai Kollégium	Stockholmi St. Jacobs Kamarakórus koncertjének támogatása	400.000 Ft
13.	Képzőművészeti Szakmai Kollégium	XVII. Debreceni Tavaszi Tárlat rendezésének támogatása	300.000 Ft
14.	Népművészeti Szakmai Kollégium	IV. Debreceni Folkhétvége rendezvényeinek támogatása	300.000 Ft

15.	Képzőművészeti Szakmai Kollégium	XX. Debreceni Országos Nyári Tárlat megrendezésének támogatása	300.000 Ft
16.	Kiemelt Kulturális Események Szakmai Kollégium	Bartók Béla XXIII. Nemzetközi Kórusverseny és Folklórfesztivál eseményeinek támogatása	0 Ft
17.	Szépirodalmi Szakmai Kollégium	Debreceni Ünnepi Könyvhét rendezvényeinek támogatása	0 Ft
18.	Szépirodalmi Szakmai Kollégium	Debreceni Költészeti Fesztivál rendezvényeinek támogatása	0 Ft
19.	NKA Miniszteri keret	„A kórus szerepe” szeminárium támogatása	0 Ft

2008-ban az NKA-tól megítélt támogatás összesen:

30.0750.000 Ft

2009

A társaság által beadott összes pályázat:	11 db
Ebből az NKA szakmai kollégiumaihoz benyújtott pályázat:	7 db
Más pályáztatóhoz benyújtott pályázat:	4 db
NKA által támogatott pályázat:	5 db
NKA által nem támogatott pályázat:	2 db
Más támogatóhoz benyújtott, támogatott pályázat:	4 db
Más támogatóhoz benyújtott, nem támogatott pályázat:	0 db

NKA-hoz benyújtott pályázatok:	Szakmai kollégium megnevezése:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
1.	Kiemelt Kulturális Események Szakmai Kollégium	40. Debreceni Virágkarnevál rendezvényeinek támogatása	13.000.000 Ft
2.	Kiemelt Kulturális Események Szakmai Kollégium	38. Debreceni Jazznapok programjainak támogatása	3.000.000 Ft
3.	Szépirodalmi Szakmai Kollégium	Debreceni Irodalmi Napok lebonyolításának támogatása	1.000.000 Ft
4.	Mozgóképek Szakmai Kollégium	Apolló art mozi közönségkapcsolatai fejlesztésének támogatása	800.000 Ft
5.	Népművészeti Szakmai Kollégium	V. Debreceni Folkhétvége rendezvényeinek lebonyolításának támogatása	450.000 Ft

6.	Kiemelt Kulturális Események Szakmai Kollégium	XI. Debreceni Cívis Korzó programjainak támogatása	0 Ft
----	--	---	-------------

7.	Képzőművészeti Szakmai Kollégium	XVIII. Debreceni Tavaszi Tárlat megrendezésének támogatása	0 Ft
----	-------------------------------------	--	-------------

2009-ben az NKA-tól megítélt támogatás összesen:			18.250.000 Ft
---	--	--	----------------------

2010

A társaság által beadott összes pályázat:	18 db
Ebből az NKA szakmai kollégiumaihoz benyújtott pályázat:	11 db
Más pályázathoz benyújtott pályázat:	7 db
NKA által támogatott pályázat:	10 db
NKA által nem támogatott pályázat:	1 db
Más támogatóhoz benyújtott, támogatott pályázat:	6 db
Más támogatóhoz benyújtott, nem támogatott pályázat:	1 db

NKA-hoz benyújtott pályázatok:	Szakmai Kollégium megnevezése:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
1.	Kiemelt Kulturális Események Szakmai Kollégium	41. Debreceni Virágkarnevál rendezvényeinek támogatása	15.000.000 Ft
2.	NKA Miniszteri keret	Bartók Béla XXIV. Nemzetközi Kórusverseny rendezésének támogatása	10.383.800 Ft
3.	Kiemelt Kulturális Események Szakmai Kollégium	Bartók Béla XXIV. Nemzetközi Kórusverseny és Folklórfesztivál rendezésének támogatása	9.000.000 Ft
4.	Kiemelt Kulturális Események Szakmai Kollégium	39. Debreceni Jazznapok rendezésének támogatása	2.000.000 Ft

5.	Szépirodalmi Szakmai Kollégium	Debreceni Irodalmi Napok rendezésének támogatása	700.000 Ft
6.	Népművészeti Szakmai Kollégium	VI. Debreceni Folkhétvége programjainak támogatása	700.000 Ft
7.	Mozgóképi Szakmai Kollégium	Apolló art mozi közönségkapcsolatai fejlesztésének támogatása	500.000 Ft
8.	Zenei Szakmai Kollégium	Bartók Béla Nemzetközi Karvezetés Kurzus támogatása	500.000 Ft
9.	Zenei Szakmai Kollégium	Új kórusművek ősbemutatójának támogatása	500.000 Ft
10.	Szépirodalmi Szakmai Kollégium	Debreceni Költészeti Fesztivál rendezésének támogatása	300.000 Ft

2010-ben az NKA-tól megítélt támogatás összesen: 48 583 800 Ft

A gazdasági társaság a **2005-2010** közötti időszakban a **Nemzeti Kulturális Alap szakmai kollégiumainak döntése alapján összesen 145.533.800 Ft** támogatáshoz jutott.

A **társaság pályázási metódusára jellemző**, hogy általában egyedüli pályázóként nyújtja be pályamunkáit, megfelelő esetekben társul civil szervezetekkel, szakmai szövetségekkel, amennyiben ezt a pályázat eredményessége szempontjából jónak látja az ügyvezetés, vagy a pályázati feltételek megkívánják. A megpályázott programtámogatások mértéke általában több milliós, alkalmanként tízmilliós nagyságrendet képviselnek. Ennek oka a cég által felölelt kulturális terület nagyságában és a speciális, minőségi szolgáltatásokat nyújtó szerepkörében keresendő.

Pályázataik kiegészítéseként ajánlásokat, támogatói, együttműködési nyilatkozatokat, esetenként kötelezettségvállalásról szóló szponzori anyagokat mellékelnek.

A Cívis Korzó rendezvénysorozaton kívül csak önállóan nyújtottak be pályamunkákat. A Népművészeti Szakmai Kollégium által pályáztatott témákban országos vagy regionális hatókörű szervezetet kell partnerként találni, ez néha gondot jelentett. Partnerkapcsolatokra csak formálisan számíhattak, tényleges együttműködés azonban nem volt.

A Szépirodalmi Szakmai Kollégiumhoz benyújtott pályázatuk esetében szintén feltétel volt a szakmai partner megléte, ebben az esetben az Alföld Alapítvánnyal ez tevőlegesen realizálódott.

A pályázatokban megcélzott programok általában népművészeti-népzenei, irodalmi, jazz-zenei, összművészeti, képzőművészeti, színművészeti, komolyzenei, filmművészeti szakterületeket érintenek, így az ennek megfelelő szakmai kollégium támogatását igénylik pályázataikban, valamint több alkalommal is sikeresen pályáztak a miniszteri keretből elnyerhető forrásokra is.

A programok iránti kereslet mind a városban, mind vonzáskörzetében, a megyében, a régióban, az országban és nemzetközi szinten – nem túlzás állítani – hatalmas. A gazdasági társaság nemzetközi és hazai ismertsége, múltbeli szakmai sikerei, hitelessége, széles körben való elfogadottsága, programkínálatának pazar volta, precíz rendezvényszervezési és -lebonyolítási gyakorlata, kiemelkedő marketing és promóciós tevékenysége alapozza meg az általuk nyújtott kulturális szolgáltatások iránti bizalmat mind a látogatók, mind a közreműködők és együttműködő partnereik körében.

Az elmúlt öt esztendő nyertes, nem a Nemzeti Kulturális Alaphoz benyújtott pályázatainak időrendi sorrendben

2005

Pályáztató:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
Magyar Mozgóképfőváros	Apolló art mozi normatív működési támogatása	13.485.040 Ft
Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács	35. Debreceni Virágkarnevál rendezésének támogatása	10.000.000 Ft
Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács	Őszi Fesztivál rendezvényeinek támogatása	5.000.000 Ft

Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács	BUÉK Debrecen 2006! rendezvény támogatása	4.200.000 Ft
Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács	34. Debreceni Jazznapok koncertjeinek támogatása	3.000.000 Ft
Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács	VII. Cívis Korzó programjainak támogatása	3.000.000 Ft
Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács	VI. Debreceni Borkarnevál programjainak támogatása	2.000.000 Ft
Nemzetközi Visegrádi Alap	V4 Summerfest koncertjeinek támogatása	1.008.930 Ft
NKÖM Művészeti Főosztály	Debreceni Irodalmi Napok rendezvényeinek támogatása	400.000 Ft
Amerikai Nagykövetség	34. Debreceni Jazznapok Ervin Helfer honoráriumának támogatása	388.260 Ft
NKÖM Művészeti Főosztály	Adventi vasárnapok programjainak támogatása	350.000 Ft
ÖSSZESEN:		42.832.230 Ft

2006

Pályázató:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
Magyar Mozgókép Közalapítvány	Apolló art mozi normatív működési támogatása	13.146.503 Ft
NKÖM Nemzeti Évfordulók Titkársága	"Bartók Béla nyomában" kóruskarnagyok országos konferenciájának támogatása	1.500.000 Ft
Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács	Havi programfüzet kiadásának támogatása	1.208.000 Ft
Nemzetközi Visegrádi Alap	V4 Summerfest koncertjeinek támogatása	1.024.850 Ft
ORTT	Debreceni Virágkarnevál eseményei dokumentálásának támogatása	1.000.000 Ft
Amerikai Nagykövetség	35. Debreceni Jazznapokon Kevin Mahogany tiszteletdíjának támogatása	533.000 Ft
Artisjus Zenei Alapítvány	Bartók Béla XXII. Nemzetközi Kórusverseny támogatása	300.000 Ft
ÖSSZESEN:		18.712.353 Ft

2007

Pályázató:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
Magyar Mozgókép Közalapítvány	Apolló art mozi normatív működési támogatása	8.255.500 Ft
Önkormányzati és Területfejlesztési Min.	IX. Debreceni Cívis Korzó rendezvényeinek támogatása	3.000.000 Ft
Önkormányzati és Területfejlesztési Min.	36. Debreceni Jazznapok koncertjeinek támogatása	1.374.850 Ft
Nemzetközi Visegrádi Alap	V4 Summerfest koncertjeinek támogatása	1.025.000 Ft
Önkormányzati és Területfejlesztési Min.	VIII. Debreceni Borkarnevál programjainak támogatása	991.000 Ft
Artisjus Zenei Alapítvány	36. Debreceni Jazznapok koncertjeinek támogatása	200.000 Ft
Artisjus Zenei Alapítvány	IX. Debreceni Cívis Korzó rendezvényeinek támogatása	100.000 Ft
ÖSSZESEN:		14.946.350 Ft

2008

Pályázató:	Pályázati cél:	Elyert összeg:
Magyar Mozgókép Közalapítvány	Apolló art mozi normatív működési támogatása	6.770.640 Ft
Önkormányzati és Területfejlesztési Min.	37. Debreceni Jazznapok koncertjeinek támogatása	6.000.000 Ft
Önkormányzati és Területfejlesztési Min.	X. Debreceni Cívis Korzó rendezvényeinek támogatása	4.800.000 Ft
OKM Közművelődési Főosztály	Bartók Béla XXIII. Nemzetközi Kórusverseny díjainak támogatása	2.000.000 Ft
Open Society Institute	Sing the Bridge koncert támogatása	1.592.681 Ft
MMI	Bartók Béla XXIII. Nemzetközi Kórusverseny díjainak támogatása	1.000000 Ft
Artisjus Zenei Alapítvány	37. Debreceni Jazznapok koncertjeinek támogatása	500.000 Ft
Artisjus Zenei Alapítvány	X. Debreceni Cívis Korzó programjainak támogatása	300.000 Ft
ÖSSZESEN:		22.963.321 Ft

2009

Pályáztató:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
Magyar Mozgókép Közalapítvány	Apolló art mozi normatív működési támogatása	5.745.600 Ft
Artisjus Zenei Alapítvány	XI. Debreceni Cívis Korzó programjainak támogatása	300.000 Ft
Artisjus Zenei Alapítvány	38. Debreceni Jazznapok koncertjeinek támogatása	250.000 Ft
Magyar Mozgókép Közalapítvány	Debreceni Ifjúsági Archív Filmklub támogatása	104.000 Ft
ÖSSZESEN:		6.399.600 Ft

2010

Pályázató:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
Magyar Mozgókép Közalapítvány	Apolló art mozi normatív működési támogatása	5.016.650 Ft
NEFM Közművelődési Főosztály	Bartók Béla XXIV. Nemzetközi Kórusverseny díjainak támogatása	3.500.000 Ft
Pécs 2010 Menedzsmentközpont Kft	Útra kel a Virágkarnevál projekt támogatása	3.000.000 Ft
NEFM Közművelődési Főosztály	Kórusművek ősbemutatójának támogatása	1.200.000 Ft
Artisjus Zenei Alapítvány	Bartók Béla XXIV. Nemzetközi Kórusverseny és Folklórfesztivál támogatása	300.000 Ft
MMI Képzőművészeti Lektorátus	XIX. Debreceni Tavasz Tárlat OKM díjának támogatása	200.000 Ft
ÖSSZESEN:		13.216.650 Ft

A gazdasági társaság a 2005-2010 közötti időszakban a Nemzeti Kulturális Alaptól 145.533.800 Ft, egyéb pályázatóktól 119.070.504 Ft pályázati összeget nyert el, azaz összességében az öt év alatt kulturális rendezvények támogatására 264.604.304 forintot fordíthattak a költségvetési támogatásokon felül.

A Nemzeti Kulturális Alapprogram által kiírt különböző pályázati lehetőségek igénybevételekor **demográfiai szempontból** széles spektrumot céloznak meg. Látható, hogy a kft. gazdasági társasági mivoltából adódóan is számtalan, több korosztályt érintő program megvalósításához kér támogatást, így bátran kijelenthető, hogy a társaság által kínált magas szintű rendezvényajánlatoknál a **megcélzottak köre a „mindenki” kategóriába sorolható**, bár a „csak gyermekkorúaknak szóló rendezvények” számossága nem jellemző. Az interjúból kiderült, hogy

ezt a korosztályt a családoknak, nagyobb társaságoknak szóló programajánlatokkal csábítják rendezvényeikre.

A területi megoszlás szerinti megcélzottak köre elsősorban a 206 ezer lakosú város és az „anyamegye” célközönsége, de látható a pályázati kimutatásokból, hogy nagyon sok **regionális, országos és nemzetközi** érdeklődésre méltán számot tartó, magas színvonalú, nagy rendezvény, kulturális seregszemle lebonyolítója is ez a szakmailag hozzáértő társaság.

Az utóbbi években kezdtek nyitni a környező nagyobb városok (Miskolc, Eger, Békéscsaba) és a főváros irányába, de a listán szerepelnek fontos, határon túli települések is, mint például Nagyvárad. **A szakemberállomány** tekintetében magas szinten képzett, felkészült, munkatársi gárdáról beszélhetünk, képzésük folyamatos, melynek anyagi támogatására lehetőségeikhez mérten pályázati úton is próbálnak erőforrásokat mozgósítani. Makray Balázs ügyvezető kiemelten fontosnak tartja a folyamatos tanulást, a szakmai fejlődést.

Összesen 64 fővel működik ez a nonprofit gazdasági társaság.

Az általuk elvégzett feladatok nagyságrendje (a Kölcsey Központ, a Főnix Csarnok és az Apolló mozi üzemeltetése), kiszámítható gazdálkodásuk, kiemelkedő szakmai munkájuk a kft.-ben dolgozó kollégák áldozatkészségét, szakmailag elhivatottságát jellemzi.

Az elnyert pályázati támogatások felhasználásakor és a napi munka során **technikai problémákkal nem kell megküzdeniük** a munkatársaknak, mert a cég professzionális felszerelési és berendezési tárgyállománnyal rendelkezik.

Általában 5 éve beszerzett berendezésekkel dolgoznak, de folyamatosan bővítik az eszközparkot az önkormányzat támogatásával. Speciális helyzetben vannak a 3 nagy helyszín miatt. Utoljára 2001-2002-ben kaptak a Széchenyi-tervből technikai fejlesztésekre, beszerzésekre. Az alkalmi „giga” rendezvények technikai eszközeinek kiegészítését bérleti formában oldják meg, régi megbízható szolgáltatók útján.

A programok sikeres megvalósítása terén – akár csak Győrben – legfontosabb rendezőelv a **rentabilitás**. Az ügyvezető szavait idézve: „Az általános elégedettség, akkor állhat és áll be, amikor mindenki (fenntartó, néző, művész, személyzet) elégedett, a szakmai-művészi színvonal megfelelő és a szponzori bevételek is megfelelően folynak be.”

Folyamatosan értékelik eredményeiket, felméréseket végeznek, és ezen információkat értékelve alakítják üzleti terveiket.

Céljuk a megelégedett és rendszeresen visszatérő közönség megtartása, körük bővítése.

A nyertes pályázatok megvalósítása során érzékelhető problémák elenyészőnek mondhatók, a szerződés szerinti összegek mindig időben, pontosan megérkeznek, az elszámolásokkal nincs és nem is volt gondjuk. Olajozottan működik rendszerük, összehangoltan végzik a lebonyolítás során teendőiket.

A közművelődési pályázatok segítségével megvalósítottak hatása a városra és annak agglomerációjára.

A pályázatok témájában elsősorban a koncertek, különböző fesztiválok, kórusmuzsikával kapcsolatos kurzusok, rendezvények, a filmművészeti és az irodalmi események a népszerűek. Kiemelten sikeresnek minősítik a Debreceni Őszi Fesztivál, a Debreceni Borkarnevál, a V4 Summerfest, a Debreceni Irodalmi Napok, a Debreceni Virágkarnevál, a Debreceni Jazznapok, a Cívis Korzó és a Bartók Béla Nemzetközi Kórusverseny eseményeit. Komoly segítséget jelent az Apolló art mozi normatív működési támogatása is.

A rendezvényhelyszínek megközelíthetősége kiváló, az agglomerációból, a megye és az ország távolabbi pontjairól nagyon sokan járnak az előadásokra, a különböző korosztályokhoz tartozó és más-más érdeklődési körűeket vonzó, mesterien reklámozott (például a virágkarnevál esetén előzetes beharangozó virágkocsis road show-k Egerben, Balatonfüreden és Pécsen), ügyes marketing munkával előkészített eseményekre.

A virágkarnevál kapcsán a szomszédos településekre is „exportálnak” produkciókat promóciós jelleggel.

A pályázati források segítő hatásának köszönhetően elsősorban a rendezvénysorozatokon közreműködők körének szélesítését, a nehezebben megfizethető, nagyon nívós teljesítményt nyújtó művészek meghívásának lehetőségét emelte ki a társaság vezetője.

A kft. alapköltségvetését kiegészítendő szokták pályázataikat elkészíteni.

A rendezvénysorozatokhoz nyújtott támogatásokon kívül 2005-ben mozigép felszerelése, vetítővászon beszerzése és a moziműsorfűzet rendszeres kiadása, valamint a társaság honlapjának kialakítása is pályázati erőforrásokból történt.

A pályázatokon elnyert összegek felhasználásának legjellemzőbb területei Debrecenben is – mint a legtöbb kulturális intézmény esetében – elsősorban a személyi kifizetések, a tiszteletdíjak, eszközbérlés, szállítás, vendégül látás, csoportos étkeztetés, utazási költségek térítése, anyagvásárlás, a szakmai képzéseken való részvétel kategóriáiba sorolhatók.

A Nemzeti Kulturális Alap pályázati rendszerének hatékonysága érdekében az interjú során az alábbi javaslatokat, észrevételeket tették a nyilatkozók:

- ❖ Éves pályázati naptár hiányát érzik, szükségesnek tartják egy ilyen, a korrekt tervezést nagyban elősegítő eszköz elkészítését „jó időben”.
- ❖ Az NKA-nak kiszámíthatóbbá kellene tennie a kiírásokat, realisabb határidőket kellene megállapítani a beadás és az értesítések között.
- ❖ 2011-es virágkarneválra nincs kiírás, a mai napig sem történt meg.
- ❖ A döntések rendszerint elhúzódnak.
- ❖ Kevés az információ, a Kiemelt Kulturális Programok Szakmai Kollégiumánál már korábban ki kellene írni a pályázatokat, és időben meghozott döntés szükséges a szervezés elkezdéséhez, a kötelezettségek vállalásához. A kiszámíthatóság az egyik legfontosabb tényező, mert a hiánya a hitelesség rovására is mehet.
- ❖ A keretösszeg egyre kevesebb az alapnál, ezt folyamatosan növelni kellene.
- ❖ A pályázat kiírásánál „hiba”, hogy az összköltségvetés 15 %-át marketingre kell fordítani.
- ❖ A pályázati mellékletek bekérése során legyen elég egy alkalommal igazolni a pályázó hitelességét (pl. az adósságmentességét igazoló okirat csatolása).
- ❖ Elektronikusan is lehessen pályázni, ez a döntés időtartamát is rövidíthetné.
- ❖ Adott személyekkel kellene a kapcsolatot tartani, nem minden alkalommal más titkárral beszélni.
- ❖ A döntéshozatal folyamata legyen nyilvános!
- ❖ Szükséges lenne egy olyan alap létrehozása, amelyik a rendezvényekhez kapcsolódó eszközbeszerzéseket támogatná.
- ❖ Számítástechnikai szoftverek vásárlására, fejlesztésére lehetne kiírás!

A társaság által megfogalmazott célok, melyek megvalósításához leginkább szükség lenne a Nemzeti Kulturális Alap támogatására:

Minden, a *Főnix Rendezvényszervező Kiemelkedően Közhasznú Nonprofit Kft.* által érintett kultúraközvetítési területen szükséges a pályázati lehetőség, így a Virágkarnevál mint kiemelt rendezvény tekintetében is.

A társaság permanensen növeli ismertségét, erősíti szakmai hitelességét.

Rendezvényei, szolgáltatásai színvonalát szeretné megtartani, illetve adottságaihoz és a pályázati lehetőségekhez mértten emelni, ezért a Nemzeti Kulturális Alap szakmai kollégiumainak eddigi és jövőbeni támogatási lehetőségeire folyamatosan számítanak, mert a pályázati alkalmak által

elnyerhető anyagi források komoly mértékben hozzájárultak és hozzájárulhatnak a közművelődési területen kitűzött céljaik eléréséhez.

A filmművészet ápolása terén a legszükségesebb támogatás az Apolló mozi kiszámítható, hosszú távú üzemeltetésének biztosítása a már eddig jól bevált normatív támogatás útján is.

A legfontosabb kulturális cél, hogy a gazdasági társaság az előttük álló esztendőkből is Debrecen, Hajdú-Bihar megye és az ország elismert, kifogástalan, piacvezető, szolgáltatásaiban elsőrangú minőséget nyújtó kulturális nonprofit gazdasági társasága legyen, valamint kiszámítható gazdálkodással, jó pályázati eredményekkel, nívós kulturális szolgáltatásokat nyújtson!

Az 5 legfontosabbnak tekintett érték: minőség, hitelesség, kiszámíthatóság, megbízhatóság, sokszínűség.

Összefoglalásként megállapítható, hogy a Főnix Rendezvényszervező Kiemelkedően Közhasznú Nonprofit Kft. mint gazdasági társaság a kulturális piacon elfoglalt pozíciója alapján az egyik legnagyobb magyarországi kulturális szolgáltató.

Ügyvezetése, munkatársi gárdája a hazai pályázati lehetőségek teljes skáláját ismeri, folyamatosan figyeli a társaságot érintő kiírásokat, és minden alkalmat megragad a társaságot alapító Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat Közgyűlése által nyújtott helyi költségvetési erőforrások kiegészítésére, valamint hatékony lobbitevékenységgel szerveznek támogatói köröket maguk mellé.

GYŐR
Bartók Béla Megyei Művelődési Központ Nonprofit Kft

A pályázatok címzettje: Nemzeti Kulturális Alap Közművelődési Szakmai Kollégiuma

Pályázatok címei:

1. *Kisfaludy Napok*
2. *XVI. Országos Weöres Sándor Gyermekszínházi Találkozó*
3. *Kórusverseny Kodály Zoltán tiszteletére*

A pályázatok benyújtó megnevezése: Bartók Béla Megyei Művelődési Központ Nonprofit Kft.

A pályázat benyújtásának időpontja: 2006. október 5.

Igényelt összeg: 3.331.050 Ft

Elnyert összeg: 1.200.000 Ft

Elszámolt összeg: 1.200.000 Ft

Megvalósítás időpontjai, helyszínei:

1. *2007. március 23-25., Győr*
2. *2007. március 30-31., Győr*
3. *2007. június 1.*

Pályázatokért felelős: Tóthné Hajmási Izabella ügyvezető

Interjú készítésének időpontja: 2011. február 18.

Helye: Bartók Béla Megyei Művelődési Központ Győr, Czuczor Gergely u. 17.

Nyilatkozók és javaslattevő: Tóthné Hajmási Izabella ügyvezető

Az intézmény bemutatása:

A Bartók Béla Megyei Művelődési Központ Győr történelmi belvárosában található. Az épület a győri Rotary Club támogatásával készült el 1935-ben, és kultúrházként kezdte meg működését. A megyei közművelődési feladatokat is ellátó intézmény rekonstrukciója 2000-ben kezdődött el, majd 2003. március 14-én ünnepélyes keretek között átadták a nagyközönség számára. Jelenleg az egyik legkorszerűbb kulturális intézmény Győr-Moson-Sopron megyében. A kiváló adottságokkal rendelkező művelődési központban helyet adnak civil szervezeteknek és számos tanfolyamnak, valamint ellátják a klasszikus kultúrák közvetítői feladatokat is. Vállalkozásoknak, intézményeknek segítenek rendezvényeik megtartásában. Termeket, technikai berendezéseket és szakmai háttérrel biztosítanak koncertek, konferenciák rendezéséhez, oktatási projektek megvalósításához.

Mint megyei szolgáltató – a városi kulturális alapszolgáltatások mellett – az alábbi területeken nyújt segítséget a szakmai megkeresések során:

Szakmai tanácsadás és szolgáltatás

Térítésmentes szolgáltatások

A kulturális javak védelméről és muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvényből adódó aktuális feladatok végrehajtásának segítése:

- szaktanácsadás a megyében működő közművelődési intézmények, civil szervezetek, művészeti csoportok számára,
- közművelődési módszerek, eszközök, eljárások megismertetése intézmények szakalkalmazottak, önkormányzatok, civil szervezetek, művészeti csoportok számára,
- a települések közötti kulturális együttműködések szakmai segítése,
- közreműködés helyi közművelődési programok készítésében,
- települések, megyén belüli térségek kulturális értékeinek feltárásában és megőrzésében való közreműködés,
- tájékoztatás szakmai információkról, dokumentumokról,
- helyi és országos kezdeményezésekről való információszolgáltatás,
- megyei és helyi tömegkommunikációs hírek szolgáltatása aktuális közművelődési kérdésekről, lehetőségekről és kezdeményezésekről,
- központilag elrendelt vagy szabályozott művészeti vetélkedők, versenyek megyei elődöntőinek szervezése,
- versenyekhez, vetélkedőkhöz szakmai segítségadás,
- amatőr művészeti csoportok, művelődő közösségek műsorainak ajánlata,
- megyei közművelődési statisztikai adatok gyűjtése és továbbítása.

Díjköteles szolgáltatások

- szakmai segítségnyújtás kiadványok készítéséhez,
- tájékoztató kiadványok készítése és forgalmazása,
- közművelődési szakemberek, művészeti csoportok vezetőinek képzése,
- önkormányzatok, közművelődési intézmények, civil szervezetek által kért szervezett képzések, konferenciák szervezése,
- versenyekhez, vetélkedőkhöz tesztek, feladatlapok készítése,
- tréningek, kurzusok szervezése,
- szakmai konferenciákra, továbbképzésekre történő utaztatás,
- megyei közművelődési statisztika gyűjtése, összesítése, elemzése és továbbítása,
- eszközök, hangtechnikai berendezések kölcsönzése, közművelődés-technikai szolgáltatások

A VIZSGÁLAT

A vizsgált nyertes pályázatok lebonyolításáért a Bartók Béla Megyei Művelődési Központ munkatársai voltak a felelősök.

A nyertes pályázat típusát tekintve a Nemzeti Kulturális Alap Közművelődési Szakmai Kollégiumához tartozik, a nagy rendezvények kategóriájába sorolható.

A Nemzeti Kulturális Alap Közművelődési Szakmai Kollégiuma által megítélt, vissza nem térítendő támogatás felhasználása a pályázati kiírásoknak megfelelően történt, a 2008/3474. sz. pályázattal 2007. július 6-án elszámoltak.

Tóthné Hajmási Izabella igazgató tájékoztatása szerint a pályázati összeg tételes elszámolását, valamint a szakmai szöveges beszámolót – melyet ő mint ügyvezető igazgató jegyez – a Nemzeti Kulturális Alap Közművelődési Szakmai Kollégiuma elfogadta.

2005-2010. esztendőik közötti pályázatok nyilvántartása a 2008-ban alapított jogutód gazdasági társaságnál többé-kevésbé fellelhető, így ezen időszak adataiból tudtam dolgozni.

A számítógéppel vezetett táblázatokból az alábbi adatok voltak kiolvashatók:

2005

Az intézmény által beadott összes pályázat:	9 db
Ebből az NKA szakmai kollégiumaihoz benyújtott pályázat:	4 db
Más pályázatóhoz benyújtott pályázat:	5 db
NKA által támogatott pályázat:	4 db
NKA által nem támogatott pályázat:	0 db
Más támogatóhoz benyújtott, támogatott pályázat:	4 db
Más támogatóhoz benyújtott, nem támogatott pályázat:	1 db

NKA-hoz benyújtott pályázatok:	Szakmai kollégium megnevezése:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
1.	Közművelődési Szakmai Kollégium	Közművelődési programok tájoltatása	1.200.000 Ft
2.	Közművelődési Szakmai Kollégium	Országos, regionális, művészeti találkozók, rendezvények lebonyolítása	600.000 Ft
3.	Közművelődési Szakmai Kollégium	2006. I. félévben megvalósuló közművelődési szakmai programok támogatása	700.000 Ft
4.	Közművelődési Szakmai Kollégium	Művészeti előadássorozat megvalósítása	125.000 Ft
2005-ban az NKA-tól megítélt támogatás összesen:			2.625.000 Ft

2006

Az intézmény által beadott összes pályázat:	6 db
Ebből az NKA szakmai kollégiumaihoz benyújtott pályázat:	5 db
Más pályáztatóhoz benyújtott pályázat:	1 db
NKA által támogatott pályázat:	2 db
NKA által nem támogatott pályázat:	4 db
Más támogatóhoz benyújtott, támogatott pályázat:	1 db
Más támogatóhoz benyújtott, nem támogatott pályázat:	0 db

NKA-hoz benyújtott pályázatok:	Szakmai kollégium megnevezése:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
1.	Népművészeti Szakmai Kollégium	Regionális nyugat-dunántúli népművészeti kiállítás rendezésének támogatása	200.000 Ft
2.	Közművelődési Szakmai Kollégium	Szakmai rendezvények, művészeti találkozók támogatása	0 Ft
3.	Közművelődési Szakmai Kollégium	Közművelődési programok tájoltatása	0 Ft
4.	Nem tudni melyik Szakmai Kollégium	Néptáncsoport vezetőinek továbbképzése	0 Ft
5.	Közművelődési Szakmai Kollégium	Kisfaludy Napok, XVI. Országos Weöres Sándor Gyermekszínházi Találkozó és Kodály Zoltán Kórushangverseny lebonyolításának támogatása	1.200.000 Ft
2006-ban az NKA-tól megítélt támogatás összesen:			1.400.000 Ft

2007

Az intézmény által beadott összes pályázat:	7 db
Ebből az NKA szakmai kollégiumaihoz benyújtott pályázat:	4 db
Más pályázatóhoz benyújtott pályázat:	3 db
NKA által támogatott pályázat:	3 db
NKA által nem támogatott pályázat:	1 db
Más támogatóhoz benyújtott, támogatott pályázat:	3 db
Más támogatóhoz benyújtott, nem támogatott pályázat:	0 db

NKA-hoz benyújtott pályázatok:	Szakmai kollégium megnevezése:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
1.	Közművelődési Szakmai Kollégium	Művészeti programok tájoltatásának támogatása	1.000.000 Ft
2.	Képzőművészeti Szakmai Kollégium	Szakmai továbbképzés támogatása	200.000 Ft
3.	Népművészeti Szakmai Kollégium	Népzenei minősítő támogatása	0 Ft
4.	Képzőművészeti Szakmai Kollégium	Amatőr Artium c. országos képzőművészeti és iparművészeti kiállítás rendezésének támogatása	700.000 Ft
2007-ben az NKA-tól megítélt támogatás összesen:			1.900.000 Ft

2008

Az intézmény által beadott összes pályázat:	2 db
Ebből az NKA szakmai kollégiumaihoz benyújtott pályázat:	2 db
Más pályázathoz benyújtott pályázat:	0 db
NKA által támogatott pályázat:	2 db
NKA által nem támogatott pályázat:	0 db
Más támogatóhoz benyújtott, támogatott pályázat:	0 db
Más támogatóhoz benyújtott, nem támogatott pályázat:	0 db

NKA-hoz benyújtott pályázatok:	Szakmai kollégium megnevezése:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
1.	Közművelődési Szakmai Kollégium	Művészeti programok tájoltatásának támogatása	1.000.000 Ft
2.	Közművelődési Szakmai Kollégium	46. „Kisfaludy Napok” Megyei Középiskolások Művészeti Fesztiválja rendezésének támogatása, XVIII. Országos Weöres Sándor Gyermekszínház Találkozó lebonyolításának támogatása	1.000.000 Ft
2008-ban az NKA-tól megítélt támogatás összesen:			2.000.000 Ft

2009

Az intézmény által beadott összes pályázat:	5 db
Ebből az NKA szakmai kollégiumaihoz benyújtott pályázat:	3 db
Más pályázatóhoz benyújtott pályázat:	2 db
NKA által támogatott pályázat:	3 db
NKA által nem támogatott pályázat:	7 db
Más támogatóhoz benyújtott, támogatott pályázat:	2 db
Más támogatóhoz benyújtott, nem támogatott pályázat:	0 db

NKA-hoz benyújtott pályázatok:	Szakmai kollégium megnevezése:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
1.	Zenei Szakmai Kollégium	Haydn-émlékkoncert és Bartók Napok programjainak támogatása	800.000 Ft
2.	Közművelődési Szakmai Kollégium	Művészeti programok tájoltatásának támogatása	600.000 Ft
3.	Közművelődési Szakmai Kollégium	47. „Kisfaludy Napok” Megyei Középiskolások Művészeti Fesztiválja rendezésének, XIX. Országos Weöres Sándor Gyermekszínházi Találkozó lebonyolításának támogatása	1.600.000 Ft
2009-ben elnyert NKA-támogatás összesen:			3.000.000 Ft

2010

Az intézmény által beadott összes pályázat:	5 db
Ebből az NKA szakmai kollégiumaihoz benyújtott pályázat:	4 db
Más pályázathoz benyújtott pályázat:	1 db
NKA által támogatott pályázat:	3 db
NKA által nem támogatott pályázat:	1 db
Más támogatóhoz benyújtott, támogatott pályázat:	1 db
Más támogatóhoz benyújtott, nem támogatott pályázat:	0 db

NKA-hoz benyújtott pályázatok:	Szakmai kollégium megnevezése:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
1.	Képzőművészeti Szakmai Kollégium	Borbély Károly Életfa című kiállításának támogatása	0 Ft
2.	Közművelődési Szakmai Kollégium	Túl az Óperenciás tengeren című mesemondó verseny támogatása	350.000 Ft
3.	Közművelődési Szakmai Kollégium	Közművelődési programok tájoltatásának támogatása	1.520.000 Ft
4.	Közművelődési Szakmai Kollégium	48. „Kisfaludy Napok” Megyei Középiskolások Művészeti Fesztiválja rendezésének támogatása	900.000 Ft
2010-ben elnyert NKA-támogatás összesen:			2.770.000 Ft

A 2005-2010. esztendőök közötti időszakban a művelődési központ összesen **13.695.000 Ft** támogatást kapott a Nemzeti Kulturális Alap különböző szakmai kollégiumaitól.

A **Bartók Béla Megyei Művelődési Központ pályázati gyakorlatára jellemző**, hogy lényegében egyedüli pályázóként küldik be anyagaikat, alkalmanként társulnak civil szervezetekkel, szakmai csoportokkal, amennyiben ezt a pályázat pozitív elbírálását elősegítheti, vagy a pályázati feltételek erre kötelezik a benyújtót. A pályázatokhoz a legtöbb esetben mellékletként ajánlásokat, támogatói, együttműködési nyilatkozatokat nyújtanak be. **A pályázatokban megcélzott**

programok általában a közművelődési, népművészeti, zenei, összművészeti, képzőművészeti, színművészeti szakterületeket érintik hosszú távú koncepció alapján, az ennek megfelelő szakmai kollégium támogatását célozzák meg. **A programok iránti kereslet** mind a városban, mind vonzaskörzetében, a megyében, a régióban széles körű. A gazdasági társaság eddigi szakmai sikerei, hitelessége, országos ismertsége, programkínálatának sokszínűsége, gondos rendezvényszervezési és lebonyolítási gyakorlata biztosítja az általuk nyújtott kulturális szolgáltatások iránti bizalmat a látogatók és a szakmai tanácsért ide forduló körében.

Az elmúlt öt esztendő nyertes, nem a Nemzeti Kulturális Alaphoz benyújtott pályázatainak időrendi sorrendben:

2005

Pályáztató:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma	I. Nyugat-Dunántúli Regionális Népzenei Szakmai Nap rendezvényeinek támogatása	364.000 Ft
Győr-Moson-Sopron Megyei Önkormányzat	Radnóti Miklós vers- és prózamondó verseny támogatása	100.000 Ft
Győr-Moson-Sopron Megyei Önkormányzat	Mesterségek Ünnepe rendezvény támogatása	60.000 Ft
Győr-Moson-Sopron Megyei Önkormányzat	A Magyar Kultúra Napja rendezvénysorozat támogatása	70.000 Ft
ÖSSZESEN:		594.000 Ft

2006

Pályáztató:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
Győr-Moson-Sopron Megyei Önkormányzat	A Fertő-táj természeti és kulturális értékeinek bemutatását célzó rendezvény támogatása	80.000 Ft
ÖSSZESEN:		80.000 Ft

2007

Pályázató:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
Győr-Moson-Sopron Megyei Önkormányzat	Pannonhalmi szakmai út támogatása	50.000 Ft
Győr-Moson-Sopron Megyei Önkormányzat	Kodály Zoltán emlékhangverseny lebonyolításának támogatása	30.000 Ft
Győr-Moson-Sopron Megyei Önkormányzat	Kisfaludy Napok, Kodály emlékkoncert és Weöres Sándor vers- és prózamondó verseny rendezésének támogatása	300.000 Ft
ÖSSZESEN:		380.000 Ft

2008

Az esztendőben nem pályázott az intézmény az NKA-n kívül semmilyen más pályázató intézménynél!

2009

Pályázató:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
OKM	II. Régiós Színházi találkozók lebonyolításának támogatása	900.000 Ft
OKM	Éneklő Magyarország XII. Országos Kórusminősítő lebonyolításának támogatása	100.000 Ft

2010

Pályázató:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
NEFÜ	TÁMOP-3.2.3-09/1-2009-0040 Tanulással a jövőért, megyei hátrányos helyzetűek piacorientált képzése	26.042.045
ÖSSZESEN:		26.042.045

A gazdasági társaságok (az előd nonprofit kft. és az utód kft.) a 2005-2010 közötti időszakban a **Nemzeti Kulturális Alaptól 13.695.000 Ft**, más **egyéb pályázatóktól 28.096.045 Ft** pályázati összeget nyertek el, azaz összességében az **öt év alatt kulturális rendezvények támogatására 41.791.045** forintot fordíthattak a költségvetési és céltámogatásokon kívül, mely átlagosan évi 8.358.209 Ft összeget jelent. A Nemzeti Kulturális Alapprogram által megpályázott támogatási lehetőségek igénybevételekor **széles spektrumot céloznak meg korosztályi tekintetben.**

Érezhető, hogy a kft. küldetéstudatából eredően számtalan, több korosztályt érintő program megvalósításához kér támogatást, ezért határozottan kijelenthető, hogy az intézmény által programajánlatokkal megcélzottak köre **a „mindenki” kategóriába sorolható.** A **területi megoszlás szerinti megcélzottak köre** elsősorban a megyei célközönség, de felfedezhető a pályázati összesítőkből, hogy számtalan regionális és országos szintű nagy rendezvény, kulturális seregszemle lebonyolítója is a megyei művelődési központ. A **szakemberállomány** kapcsán megfelelően képzett, felkészült, ugyanakkor szerény létszámú munkatársi gárdáról beszélhetünk, képzésük folyamatos, melynek anyagi támogatására lehetőségeikhez mérten pályázati úton is próbálnak erőforrásokat mozgósítani.

Összesen 11 fővel működik ez a nonprofit gazdasági társaság, ebből az igazgatóval együtt 3 fő a közművelődési szakember. Az általuk elvégzett feladatok nagyságrendje, a művelődési központ üzemeltetése, kiszámítható gazdálkodása, kiemelkedő szakmai munkája az ott dolgozó kollégák áldozatkészségét, hivatásuk iránti elkötelezettségét jelzi.

Az elnyert pályázati támogatások felhasználásakor és a napi munka során **technikai problémák nem adódnak**, mert a művelődési központ berendezési és felszerelési tárgyai – adódóan a cég és az épület „ifjú korából” – napjaink elvárásainak megfelelnek. **A programok sikeres megvalósítása terén** legfontosabb rendezőelv a rentabilitás. A célközönség mindig elégedett a társaság által nyújtott szolgáltatások színvonalával. Természetesen a törvény adta keretek között törekednek „nyereségre”, hisz ez is fedezetet jelenthet megfelelő „visszaforgatási metódussal” a gyarapodásra, az esetleges újabb technikai vagy szolgáltatáspolitikai fejlesztések megalapozására. A publikum meggyeszte keresi a művelődési központ kínálatát. Folyamatosan elemzik az elért eredményeket, felméréseket végeznek, és a beérkezett információkat értékelve alakítják szakmai koncepciójukat, gazdasági terveiket. Céljuk az elégedett és visszajáró közönség megtartása, a potenciális fogyasztói kör szélesítése. **A nyertes pályázatok megvalósítása során esetleg érzékelhető problémákat firtató kérdésre, az igazgató** az alábbiakat fogalmazta meg.

Alapvetően nincsenek problémák. A már megítélt összegek pontosan ütemezve megérkeznek, felhasználásukat nem korlátozzák, a rendezvényt követő elszámolási folyamatok megfelelően

működnek, elszámolással kapcsolatos elmaradásuk nem volt, hiánypótlásra nem szólították fel őket.

A közművelődési pályázatok segítségével megvalósítottak hatása a városra és annak agglomerációjára. A pályázatok témájában elsősorban klasszikus közművelődési programok a népszerűek, kiemelten sikeresnek minősítik a Kisfaludy Napok, a Weöres Sándor Gyermekszínjátszó Találkozók és a Kodály Zoltán Kórushangverseny-sorozat eseményeit.

A művelődési központ megközelíthetősége kiváló, az agglomerációból, a megye távolabbi pontjairól nagyon sokan járnak az előadásokra, a különböző korosztályokhoz tartozó és más-más érdeklődési körűeket vonzó eseményekre, így a fent kiemelt, több település lakosságát is megcélzó nívós eseményekre.

A pályázati források segítő hatásával összefüggésben elsősorban a műsorstruktúra szélesítését és a nehezebben megfizethető közreműködők meghívásának lehetőségét emelte ki az intézmény vezetője. Ezen pályázati lehetőségek nélkül szinte semmi sem menne ilyen színvonalon – mondta az igazgató. A társaság alapköltségvetését kiegészítendő szokták pályázataikat elkészíteni. Minden megpályázható és elnyert összeg sokat számít. A saját költségvetésükből és a megyei pályázati pénzekből fordítanak tárgyi eszközökre is.

A pályázatokon elnyert összegek felhasználásának legjellemzőbb területei elsősorban a személyi kifizetések, a tiszteletdíjak, eszközbérlés, szállítás, vendégül látás, csoportos étkeztetés, utazási költségek térítése, anyagvásárlás, valamint a szakmai képzéseken való részvétel.

A Nemzeti Kulturális Alap pályázati rendszerének hatékonysága érdekében az interjú során

az alábbi javaslatokat, észrevételeket tette az igazgató asszony:

- ❖ Jó lenne a tervezhetőség miatt egy időben előre meghirdetett pályázati naptár.
- ❖ A pályázati eredményről szóló értesítés későn érkezik meg.
- ❖ A „köztartozásmentes adózói igazolást” el kellene fogadtatni, így sok felesleges adminisztrációtól, utánjárástól, igazolások nehézkes beszerzésétől lehetne az egyes pályázókat megkímélni.
- ❖ Hasznos lenne tudni, hogy mikor mi számítható be az önerőhöz, mert ez évente változik.
- ❖ A Népművészeti Szakmai Kollégiumhoz nehezen tudnak pályamunkát benyújtani, mert a „szövetségi tagság és a támogatói nyilatkozat ellenérdekeltséget okoz a szövetség és a művelődési központ között”. Kizárva érzik magukat és ezen változtatni kellene.
- ❖ A gyermekszínházi terület támogatottságát jobb anyagi feltételekkel kellene erősíteni.

A társaság által megfogalmazott célok, melyek megvalósításához leginkább szükség lenne a Nemzeti Kulturális Alap támogatására:

A rendezvényszervezés minden területen jól jön a segítség. A társaság folyamatosan szeretné szakmai nimbuszát erősíteni, kínálatának színvonalát megtartani és lehetőségeikhez mérten emelni, ezért az Nemzeti Kulturális Alap szakmai kollégiumainak eddigi és jövőbeni támogatási lehetőségeire is folyamatosan számítanak, hiszen e csatornák által nyújtott anyagi lehetőségek nagyban segítettek, segítik és segíthetik a fenti célok maradéktalan elérését, a kívánt szakmai eredmények sikeres teljesülését. **A legfontosabb kulturális cél**, hogy a Bartók Béla Megyei Művelődési Központ az elkövetkezendő időszakban is a Győr és Győr-Moson-Sopron megye korrekt, mindenkor vezető és szolgáltatásaiban kimagaslót nyújtó kulturális nonprofit gazdasági társasága legyen, és kiszámítható finanszírozással, jó pályázati eredményekkel színvonalas, tartalmas kulturális szolgáltatásokat nyújtson!

Az 5 legfontosabbnak tekintett érték: család, kultúraközvetítés érdemben, 400 mosolygós arc, elégedettség és jó minőségi szolgáltatás, nyugodt, tisztességes munkavégzés.

Összefoglalásként megállapíthatjuk, hogy a győri Bartók Béla Megyei Művelődési Központ mint nonprofit kft. a kulturális piacon szolgáltatásokat nyújtó nagy társaságok között az egyik kiemelkedő teljesítményt felmutató magyarországi szereplő. Ügyvezetése, maroknyi csapatot alkotó (11 fő) munkatársai a teljes hazai pályázati palettát ismerik, folyamatosan keresik a társaságot érintő pályázati lehetőségeket, és minden alkalmat megragadnak a társaságot alapító Győr-Moson-Sopron Megyei Önkormányzat Közgyűlése által nyújtott helyi költségvetési erőforrások kiegészítésére.

Zalaegerszeg

Keresztury Dezső Általános Művelődési Központ

A pályázatok címzettje: *Nemzeti Kulturális Alap Közművelődési Szakmai Kollégiuma*

Pályázatok címei:

1. *Vas, Zala, Moson és Sopron Vármegyék Mezővárosainak Találkozója és a Mezővárosok Kertbarát Köreinek Kiállítása*
2. *Meseműhelyek Pannóniája – I. Zalai, Vasi, Határon túli Mesemondó-találkozó*
3. *VI. Amatőr Megyei Művészeti Bemutató*

A pályázatok benyújtó jogelőd megnevezése: *Keresztury Dezső ÁMK "megyei közművelődés intézményegysége"*

A pályázat benyújtásának időpontja: *2008*

Elszámolt összeg: *1.526.789 Ft*

Megvalósítás időpontjai, helyszínei:

1. *2009. szeptember 11-13., Egervár, Lakhegy*
2. *2009. szeptember 18-25., Zalaegerszeg*
3. *2009. október 19., Zalaegerszeg.*

Pályázatokért felelősök: *Szabóné Robb Aranka, Török Károlyné M. Marianna, Vadvári Péterné*

Interjú készítésének időpontja: *2011. február 22.*

Helye: *Keresztury Dezső Általános Művelődési Központ, Zalaegerszeg, Landorhegyi út 27.*

Nyilatkozók és javaslattevők: *Kondor Anita igazgató*

Az intézmény bemutatása

A Keresztury Dezső Általános Művelődési Központ Zalaegerszeg közművelődési-integráló intézménye, s mint ilyen, szerteágazó, sokrétű feladatot lát el a városban és a megyében egyaránt. Zalaegerszeg közművelődési intézményrendszere 2007 szeptemberében jelentős változáson ment keresztül. A város fenntartásában működő, a közművelődési feladatellátás tevékenységeinek legnagyobb hányadát végző két intézmény, a Gönczi Ferenc ÁMK és Közép-Európai Kulturális Intézet, valamint a Városi Hangverseny- és Kiállítóterem egy intézményben egyesült.

A Keresztury Dezső nevét viselő Általános Művelődési Központ a hagyományosnak tekintett tevékenységeken túl (közművelődési, felnőttképzés) működteti a gébárti Kézművesek Házát, az

Art Mozit, valamint az Alapfokú Művészetoktatási Intézményt, amelyben több mint 400 diák tanul modern és társastánc tanszakon. Az intézmény környezete meghatározó szereplője, közművelődési-integráló szerepkört tölt be. Az egyes intézményegységek (közművelődés és felnőttképzés, alapfokú művészeti iskola, hangverseny- és kiállítóterem, Kézművesek Háza) eltérő adottságai révén más-más kulturális igényt elégítenek ki, egymástól eltérő feladatprofil képviselnek. A Keresztury ÁMK üzemelteti a **Szent Erzsébet-hegyi**, valamint a **Botfai Községi Házat**, részt vállalva a zalaegerszegi peremterületek közművelődési feladataiban is. Az intézmény évtizedek óta együttműködik és közös programokat valósít meg olyan kiemelkedő szervezetekkel, mint a Zalai Civil Ház, a Zalai Táncegyüttes, az Albatrosz Táncművészeti Társulat, a Canterina Kamarakórus Alapítvány, az Egerszegi Fúvószenekar Alapítvány, a Gála Társastáncklub Egyesület, a Szimfonikus Zenekar Egyesület, a Válicka Citerabarátok Egylete, valamint a Városi Vegyeskar Egyesület. A hagyományos – évek óta az ÁMK szervezésében bonyolódó – programok (*Göcseji Prószafesztivál, Városi Gyermeknap, Kárpát-medencei Mézsfesztivál, Egészség Napja, Tarka Forgó, Jazz Szerda, komolyzenei béreltsorozat, Géb Art Zalaegerszegi Nemzetközi Művésztelep, Zalai Tárlat stb.*) mellett továbbra is szerepet vállal az intézmény a városi ünnepek, rendezvények technikai-műszaki lebonyolításában együttműködve a társintézményekkel. **A fiatal generáció számára** indította el az intézmény 2008-tól újra a *könnyűzenei koncertek* szervezését, kulturált szórakozóhelyet biztosítva a városrész fiataljai számára. A magyar könnyűzenei élet ismert képviselőinek bemutatkozásához adnak lehetőséget a különböző országos pályázatok. **A felnőttképzési szolgáltatások** terén jelentős sikereket könyvelhet el a Keresztury Dezső ÁMK. Évek óta akkreditált képzéseket kínál a munkaerőpiacon hátrányos helyzetben lévő célcsoportoknak (elsősorban tartós munkanélkülieknek, gyedben lévő kismamáknak, 45 év feletti nőknek). Az idei évtől pedig a Kultúra 2.0 – Pannon Közművelődési Tudásbázis TÁMOP 3.2.3. keretében az Európai Unió támogatásával közművelődési szakemberek részére „Kulturális vezető” és „Az intézménymenedzsment informatikai támogatása” c. továbbképzési programot kínál. Ezáltal sikerült a jogelőd intézmények felnőttképzési tapasztalátára építve jelentős lépéseket tenni a Keresztury Dezső ÁMK regionális felnőttképzési pozíciójának megteremtésében.

Az intézmény **Alapfokú Művészeti Iskolája** a 2007/2008-as tanévtől mint **minősített oktatási intézmény** végzi tevékenységét. Az önálló szervezésben történő táncszakmai rendezvények, a pályázati munka, a művészeti versenyeken való részvétel és megmérettetés, az oktatáshoz szükséges legmagasabb követelményeknek is megfelelő infrastruktúra biztosítja a háttérrel az itt folyó szakmai munkához.

2010. áprilistól – az ország 18 másik művészeti iskolája mellett – a Magyar Táncművészeti Főiskola hivatalos partnerintézménye lett a Keresztury ÁMK művészeti iskolája, amely rangos elismerés az intézménynek.

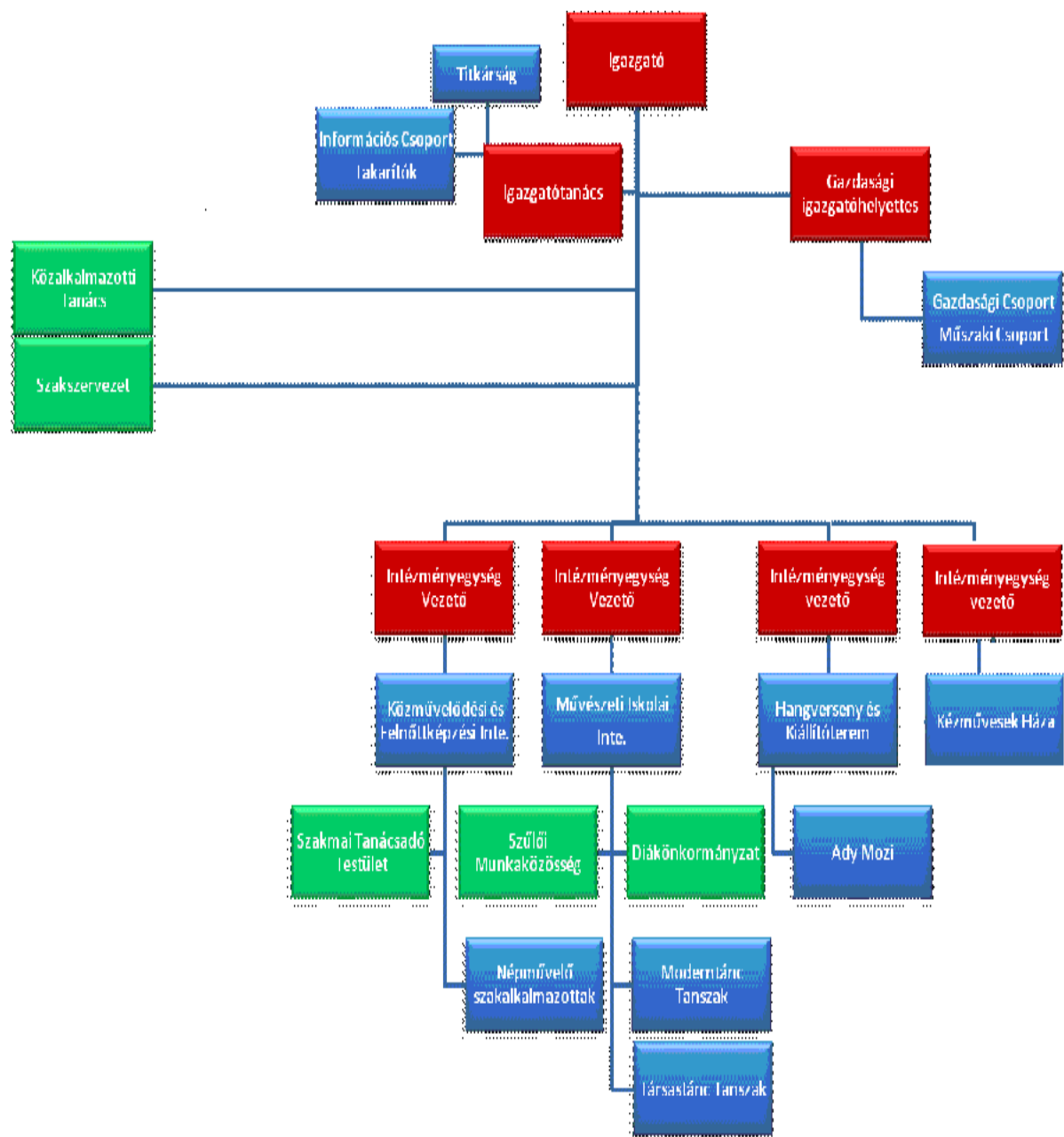
A **Városi Hangverseny- és Kiállítóterem** (volt Zsinagóga épülete) továbbra is reprezentatív intézménye a városközpontnak egyedi megjelenésével, nívós jazz- és komolyzenei koncertjeivel, képzőművészeti kiállításaiival. Az **Art Moziban** történő folyamatos változásoknak, fejlesztéseknek továbbra is egy a célja: fenntartani a hagyományos művész mozi létjogosultságát a városban, visszahódítani a közönséget akciós bérletekkel, közönségtalálkozókkal, kiegészítő programokkal. A fejlesztések már az idei évben elkezdődtek, amelynek egyik látható eredménye az *E-cinema rendszer* bevezetése, amely a hagyományos vetítéstechnika mellett már egy korszerűbb, jobb minőségű digitalizált vetítést tesz lehetővé.

A gébárti **Kézművesek Háza** a város egyik legszebb környezetében, a Gébárti-tó szomszédságában helyezkedik el, mely a tárgyalkotó népművészet legfontosabb regionális műhelyeinek és élményszerű bemutatóhelyeinek egyike. A működtető közösség országos elismertségű, nyaranta népművészeti táborokat szervez, helyet ad a Zalaegerszegi Nemzetközi Művésztelepnek, év közben szakmai konferenciákkal, kézműves-foglalkozásokkal, mesterségbemutatókkal, fesztiválokkal várja látogatóit.

A közelmúltban megalakult *Gébárti Baráti Kör* rendezvényei szintén alkalmat adnak a kötetlen eszmecserékre, betekintést engednek a ház és a népművészeti munka mindennapjaiba.

A Keresztury Dezső ÁMK megalakulása óta valamennyi intézményében az innovációt és a teljes nyitást tűzte ki célul maga elé. Belső funkcióátalakításokkal (pl.: „Ákom-Bákom Játsszoda” kialakítása a főépületben) kívánja barátságosabbá, közönségbarátabbá tenni intézményeit. Rendezvényterve összeállításánál nagy hangsúlyt fektet az újdonságok, a város eddigi kulturális kínálatában még nem szereplő összművészeti fesztiválok megszervezésére, lebonyolítására, mindezt természetesen a nézők, a hallgatóság igényeire építve.

Az intézmény szervezeti felépítése:

Mint a bevezetőből is kitűnik, egy nagyon szerteágazó, széles és sokszínű feladatkörrel felruházott intézményről van szó.

A 2007-es új intézményi alapítást megelőző időszak pályázati anyagait az archívumból előkeresték és rendelkezésemre bocsátották.

A VIZSGÁLAT

A vizsgált nyertes pályázatok lebonyolításáért a Keresztury Dezső Általános Művelődési Központ munkatársai voltak a felelősek a művelődésszervező vezetésével, bár a pályázatot nem az ÁMK, hanem részegysége, a Keresztury Dezső ÁMK Megyei Közművelődés Intézményegysége nyújtotta be. Magyarozatként idézek Kondor Anita e-mail üzenetéből: „... a Keresztury Dezső ÁMK Megyei Közművelődés Intézményegysége (aki beadta a fenti 3 programra a pályázatát) csak rövid ideig tartozott hozzánk, az ő pályázataikat külön vezették, ezért nem szerepelnek a mi pályázati kimutatásainkban.”

A nyertes **pályázat típusát** tekintve a Nemzeti Kulturális Alap Közművelődési Szakmai Kollégiumához tartozik, a nagy rendezvények kategóriájába osztályozható. A Nemzeti Kulturális Alap Közművelődési Szakmai Kollégiuma által megítélt, vissza nem térítendő támogatás felhasználása a pályázati kiírásoknak megfelelően történt, a 2008/4804. sz. pályázattal 2009. december 16-án elszámoltak.

Kondor Anita igazgató tájékoztatása szerint a pályázati összeg tételes elszámolását, valamint a szakmai szöveges beszámolót – melyet Szabóné Robb Aranka, Török Károlyné M. Marianna és Vadvári Péterné művelődésszervezők jegyeznek – az illetékes szakmai kollégium elfogadta.

2005-2010. esztendő k pályázati nyilvántartása a 2007-ben alapított jogutód intézménynél többé-kevésbé fellelhető, így erről az időszakról tudtam tájékozódni, de elsősorban az alapítást követő időszak anyagai a rendezettebbek. A számítógéppel vezetett táblázatokból az alábbiak derültek ki:

2005

Az intézmény által beadott összes pályázat:	15 db
Ebből az NKA szakmai kollégiumaihoz benyújtott pályázat:	2 db
Más pályázathoz benyújtott pályázat:	13 db
NKA által támogatott pályázat:	1 db
NKA által nem támogatott pályázat:	1 db
Más támogatóhoz benyújtott, támogatott pályázat:	11 db
Más támogatóhoz benyújtott, nem támogatott pályázat:	2 db

NKA-hoz benyújtott pályázatok:	Szakmai kollégium megnevezése:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
1.	(nincs adat)	Gönczi Ferenc ÁMK szakmai közösségeinek támogatása	800.000 Ft
2.	Képzőművészeti Szakmai Kollégium	Frank Frigyes életmű-kiállítása	0 Ft
2005-ban az NKA-tól megítélt támogatás összesen:			800.000 Ft

2006

Az intézmény által beadott összes pályázat:	18 db
Ebből az NKA szakmai kollégiumaihoz benyújtott pályázat:	8 db
Más pályáztatóhoz benyújtott pályázat:	10 db
NKA által támogatott pályázat:	7 db
NKA által nem támogatott pályázat:	1 db
Más támogatóhoz benyújtott, támogatott pályázat:	10 db
Más támogatóhoz benyújtott, nem támogatott pályázat:	0 db

NKA-hoz benyújtott pályázatok:	Szakmai kollégium megnevezése:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
1.	Közművelődési Szakmai Kollégium	III. Kárpát-medencei Mézfesztivál támogatása	400.000 Ft
2.	Közművelődési Szakmai Kollégium	Zalaegerszegi Kistérségi Művészeti Bemutató támogatása	0 Ft
3.	Népművészeti Szakmai Kollégium	Kézművesek háza 2006. nyári népművészeti alkotótábor	400.000 Ft

		támogatása	
4.	Képzőművészeti Szakmai Kollégium	XV. Gébárt Zalaegerszegi nemzetközi művésztelep szakmai programjainak támogatása	300.000 Ft
5.	Közművelődési Szakmai Kollégium	Közművelődési célú nyári táborok támogatása	200.000 Ft
6.	Közművelődési Szakmai Kollégium	Kisközösségek szakmai munkáját segítő eszközbeszerzések támogatása	100.000 Ft
7.	Képzőművészeti Szakmai Kollégium	Fischer György szobrászművész jubileumi kiállításának katalógusához támogatás	400.000 Ft
8.	Közművelődési Szakmai Kollégium	Albatrosz Táncművészeti Társulat fellépő ruháinak elkészíttetésére kért támogatás	10.000 Ft
2006-ban az NKA-tól megítélt támogatás összesen:			1.810.000 Ft

2007

Az intézmény által beadott összes pályázat:	10 db
Ebből az NKA szakmai kollégiumaihoz benyújtott pályázat:	4 db
Más pályázathoz benyújtott pályázat:	6 db
NKA által támogatott pályázat:	3 db
NKA által nem támogatott pályázat:	1 db
Más támogatóhoz benyújtott, támogatott pályázat:	6 db
Más támogatóhoz benyújtott, nem támogatott pályázat:	0 db

NKA-hoz benyújtott pályázatok:	Szakmai kollégium megnevezése:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
1.	Képzőművészeti Szakmai Kollégium	Európai középvárosok képzőművészeti gyűjteményeinek, galériáinak felkeresésére kért támogatás	0 Ft

2.	Képzőművészeti Szakmai Kollégium	Szabolcs Péter szobrászművész jubileumi kiállításának támogatása	200.000 Ft
3.	Közművelődési Szakmai Kollégium	Fiatalok szobrásztáborának támogatása	150.000 Ft
4.	Közművelődési Szakmai Kollégium	Amatőr művészeti csoportok, szólisták megyei bemutatójának támogatása	150.000 Ft
2007-ben azNKA-tól megítélt támogatás összesen:			500.000 Ft

2008

Az intézmény által beadott összes pályázat:	31 db
Ebből az NKA szakmai kollégiumaihoz benyújtott pályázat:	5 db
Más pályáztatóhoz benyújtott pályázat:	26 db
NKA által támogatott pályázat:	4 db
NKA által nem támogatott pályázat:	1 db
Más támogatóhoz benyújtott, támogatott pályázat:	23 db
Más támogatóhoz benyújtott, nem támogatott pályázat:	3 db

NKA-hoz benyújtott pályázatok:	Szakmai kollégium megnevezése:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
1.	Közművelődési Szakmai Kollégium	Két, Mátyás korát idéző pódium-előadás tájékoztatásának támogatása	600.000 Ft
2.	Képzőművészeti Szakmai Kollégium	Nyári alkotótáborok támogatása	450.000 Ft
3.	Képzőművészeti Szakmai Kollégium	Csurka Eszter festőművész kiállításának támogatása	100.000 Ft
4.	Népművészeti Szakmai Kollégium	Kézművesek Háza 2008. évi nyári alkotótábor támogatása	400.000 Ft
5.	Képzőművészeti	XVII. GébArt Nemzetközi	0 Ft

Szakmai Kollégium Művésztelep szakmai programjának támogatása

Keresztury Dezső ÁMK **Megyei Közművelődés Intézményegysége** (aki beadta a vizsgált 3 programra a pályázatát) csak rövid ideig tartozott az intézményhez, az ő **pályázataikat külön vezették.**

6.	Népművészeti Szakmai Kollégium	„Gabóca” hagyományörző sorozat támogatása	200.000 Ft
7.	Könyvtári Szakmai Kollégium	Állományvédelem támogatása	354.375 Ft
8.	Könyvtári Szakmai Kollégium	Állományrestaurálás támogatása	244.125 Ft

2009

Az intézmény által beadott összes pályázat:	61 db
Ebből az NKA szakmai kollégiumaihoz benyújtott pályázat:	17 db
Más pályáztatóhoz benyújtott pályázat:	44 db
NKA által támogatott pályázat:	10 db
NKA által nem támogatott pályázat:	7 db
Más támogatóhoz benyújtott, támogatott pályázat:	39 db
Más támogatóhoz benyújtott, nem támogatott pályázat:	5 db

NKA-hoz benyújtott pályázatok:	Szakmai kollégium megnevezése:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
1.	Képzőművészeti Szakmai Kollégium	Gébárt Zalaegerszegi Nemzetközi Művésztelepen a III. Kerámia Alkotótelep programjainak támogatása	0 Ft
2.	Képzőművészeti Szakmai Kollégium	Béres János szobrászművész és Kelebi Kiss István grafikusművész kiállításának támogatása	0 Ft
3.	Képzőművészeti	3 nyári képző- és	600.000 Ft

	Szakmai Kollégium	iparművészeti alkotótábor támogatása	
4.	Közművelődési Szakmai Kollégium	A „Zalai Passió” és a „Zümmögő” pódiumszínházi előadások tájolásának támogatása	900.000 Ft
5.	Népművészeti Szakmai Kollégium	A Kárpát-medence hímzőkultúrája kiállítás támogatása	300.000 Ft
6.	(nincs adat)	Pünkösdi Kézműves Fesztivál és népművészeti tárgyak zsűrizésének támogatása	750.000 Ft
7.	Képzőművészeti Szakmai Kollégium	Zala-II. Pannon Nemzetközi Művésztelepek programjának megvalósítása és dokumentálásának támogatása	0 Ft
8.	(nincs adat)	„Zala megye 1000 éves” fotókiállítás és megyei kiadvány támogatása	0 Ft
9.	Képzőművészeti Szakmai Kollégium	Képzőművészeti program támogatása	0 Ft
10.	(nincs adat)	Komolyzenei program támogatása	200.000 Ft
11.	Népművészeti Szakmai Kollégium	Határon túli magyar pedagógusok népművészeti táborának támogatása	300.000 Ft
12.	Népművészeti Szakmai Kollégium	Gyermek komplex népművészeti tábor támogatása	100.000 Ft
13.	Népművészeti Szakmai Kollégium	Nyári fafaragó tábor támogatása	200.000 Ft
14.	Iparművészeti Szakmai Kollégium	XVIII. GébArt Zalaegerszegi Nemzetközi Művésztelep III. Kerámiatelep megrendezésének támogatása	0 Ft
15.	Népművészeti Szakmai Kollégium	III. Családi Pünkösdi és III. „Tök jó” Gébárti Tökfesztivál	0 Ft

		támogatása	
16.	Népművészeti Szakmai Kollégium	Kézműves Házak Országos Konferenciája megrendezésének támogatása	300.000 Ft

2009-ben az NKA-tól megítélt támogatás összesen: 3.650.000 Ft

2010

Az intézmény által beadott összes pályázat:	46 db
Ebből az NKA szakmai kollégiumaihoz benyújtott pályázat:	12 db
Más pályázathoz benyújtott pályázat:	34 db
NKA által támogatott pályázat:	8 db
NKA által nem támogatott pályázat:	4 db
Más támogatóhoz benyújtott, támogatott pályázat:	31 db
Más támogatóhoz benyújtott, nem támogatott pályázat:	15 db

NKA-hoz benyújtott pályázatok:	Szakmai kollégium megnevezése:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
1.	Képzőművészeti Szakmai Kollégium	XIX. GébArt Zalaegerszegi Nemzetközi Művésztelep programjai támogatása	200.000 Ft
2.	Képzőművészeti Szakmai Kollégium	Gönczi Galéria, Eperjes Ágnes kiállításának támogatása	250.000 Ft
3.	Képzőművészeti Szakmai Kollégium	3 nyári képző- és iparművészeti alkotótábor támogatása	600.000 Ft
4.	Közművelődési Szakmai Kollégium	Megyei Amatőr Művészeti Bemutató támogatása	100.000 Ft
5.	Képzőművészeti Szakmai Kollégium	3 nyári képző- és iparművészeti tábor támogatása	0 Ft
6.	Népművészeti Szakmai Kollégium	Kézművesek Háza 2010. nyári komplex népművészeti gyermektábor támogatása	0 Ft

7.	Népművészeti Szakmai Kollégium	Kézművesek Háza 2010. nyári fafaragó népművészeti alkotótábor támogatása	200.000 Ft
8.	Népművészeti Szakmai Kollégium	Kézművesek Háza 2010. határon túli pedagógusok népművészeti tábor támogatása	300.000 Ft
9.	Népművészeti Szakmai Kollégium	Kézműves alkotóházak II. Országos Konferenciájának támogatása	600.000 Ft
10.	(nincs adat)	A Hangversenyterem 2010-2011 esztendei komolyzenei programjainak támogatása	0 Ft
11.	Képzőművészeti Szakmai Kollégium	A Kiállítóterem 2010-2011. esztendei támogatása	0 Ft
12.	(nincs adat)	Jazz szerda és Jazz világzenei sorozat 2010-2011. esztendei koncertjeinek támogatása	700.000 Ft
13.	(nincs adat)	„Reklámokkal a zalaegerszegi Art Moziért” akció támogatása	300.000 Ft
2010-ben az NKA-tól megítélt támogatás összesen:			2.650.000 Ft

A 2005-2010 évek között az intézmény a Nemzeti Kulturális Alaptól **10.960.000 Ft** támogatást kapott összesen.

A Keresztury Dezső Általános Művelődési Központ sajátos, szerteágazó külön egységekből áll, így **pályázati gyakorlatára jellemző**, hogy alapvetően egyedüli „központi” pályázóként adja be saját és intézményegységei pályamunkáit, speciális esetben, alkalmanként társulnak civil szervezetekkel, szakmai közösségekkel, amennyiben ezt jónak látják, vagy a pályázati feltételek megkövetelik. A pályázatokhoz a legtöbb esetben csatolnak együttműködési szerződéseket, ajánlásokat, támogatói szándéknyilatkozatokat. A pályázatokban **megcélzott programok általában** a táncművészeti, népművészeti, hagyományőrző, mozgásművészeti, honismereti, képzőművészeti, szakterületeket érintik, és az ennek megfelelő szakmai kollégium támogatását szeretnék elérni.

A programok iránti kereslet mind a városban, mind vonzaskörzetében, a megyében, a régióban magas fokú. Az ÁMK eddigi szakmai hírneve, hitelessége, ismertsége, programkínálatának szélessége, szakszerű rendezvényszervezési és lebonyolítási gyakorlata alapozza meg a programok iránti bizalmat a kultúra iránt fogékony látogatók körében.

Az elmúlt öt esztendő nyertes, nem a Nemzeti Kulturális Alaphoz benyújtott pályázatait időrendi sorrendben:

2005

Pályáztató:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Napközis tábori kulturális programok támogatása	250.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Nefelejcs Nyugdíjasklub 2005. esztendei programjainak támogatása	60.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Városi Gyermeknap támogatása	150.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Millecentenáriumi Közalapítvány	Frank Frigyes emlékkiállítás támogatása	100.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Frank Frigyes emlékkiállítás támogatása	100.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	II. Kárpát-medencei Mézfesztivál támogatása	250.000 Ft
Mobilitás Közalapítvány	Határon túli magyar ifjúsági szervezetekkel való kapcsolattartás támogatása	350.000 Ft
Mobilitás Közalapítvány	Regionalitás erősítésének támogatása	200.000 Ft
Mobilitás Közalapítvány	Demokráciára nevelés programjának támogatása	200.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Millecentenáriumi Közalapítvány	Mobil hang-fény rendszer beszerzésének támogatása	872.000 Ft
Foglalkoztatási és Munkaügyi Minisztérium	Felnőttképzési projekt támogatása	23.491.000 Ft
ÖSSZESEN:		26.023.000 Ft

2006

Pályáztató:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Városi gyermeknap támogatása	150.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Őszirózsa Nyugdíjasklub támogatása	50.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Nefelejcs Nyugdíjasklub támogatása	50.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Nyári Népművészeti Alkotótábor támogatása	300.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Zalaegerszegi napközis tábor támogatása	300.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Millecentenáriumi Közalapítvány	Fischer György katalógusának támogatása	400.000 Ft
ZM Közgyűlés	Kistérségi kulturális bemutató támogatása	50.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Közművelődési célú nyári táborok támogatása	786.000 Ft
OKM	Kézművesműhelyek támogatása	400.000 Ft
MMI	Műhelyek hőszigetelése, burkolólapozás támogatása	1.300.000 Ft
ÖSSZESEN:		3.786.000 Ft

2007

Pályáztató:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Nefelejcs Nyugdíjasklub támogatása	40.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Városi gyermeknap támogatása	150.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	II. Kárpát-medencei Mézfesztivál támogatása	200.000 Ft
ZMJV Közgyűlés LESZ Bizottság	Egészségnap támogatása	150.000 Ft

ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Mobil színpad beszerzésének támogatása	430.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Nyári tánc táborok támogatása	462.000 Ft
ÖSSZESEN:		1.432.000 Ft

2008.

Pályáztató:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
Nyugat-dunántúli Regionális Munkaügyi Központ ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Virágkötő-tanfolyam támogatása	4.222.800 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Önarckép projekt támogatása	50.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Határon túli magyar pedagógusok nyári táborának támogatása	100.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Millecentenáriumi Közalapítvány	Nefelejcs Nyugdíjasklub támogatása	50.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Városi gyermeknap támogatása	200.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Eszközbeszerzés támogatása	
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	XVII. GébArt Zalaegerszegi Művésztelep programjainak támogatása	1.000.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Állatkerti séta c. mesejáték támogatása	100.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Nyári szakmai táborok támogatása	177.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	V. Kárpát-medencei Mézfesztivál támogatása	100.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	„Prószafesztivál” támogatása	600.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Vass László kiállításának támogatása	70.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Költészet napi programok támogatása	260.000 Ft

ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Majális megrendezésének támogatása	100.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Landorfeszt támogatása	30.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Vorhotai Piknik támogatása	300.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Határon túli magyar pedagógusok nyári táborának támogatása	100.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Millecentenáriumi Közalapítvány	Nefelejcs Nyugdíjasklub támogatása	30.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Hímző Stúdió támogatása	30.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Millecentenáriumi Közalapítvány	Nefelejcs Nyugdíjasklub támogatása	30.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Millecentenáriumi Közalapítvány	Könyvállomány-gyarápítás támogatása	90.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Önarckép projekt támogatása	80.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	GébArt fotók nagyításának támogatása	60.000 Ft
ÖSSZESEN:		7.779.800 Ft

2009

Pályáztató:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Önarckép projekt támogatása	12.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Városi gyermeknap támogatása	100.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Landorhegyi nyári esték támogatása	150.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Nefelejcs Nyugdíjasklub támogatása	50.000 Ft
ZMJV Közgyűlés SZEL Bizottság	Hétrét zenekar koncertjeinek támogatása	100.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Egészségnap támogatása	50.000 Ft

ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Táncjáték előadásának támogatása	100.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Eszközbeszerzés támogatása	400.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Szépkorúak Megyei Amatőr Művészeti Fesztiváljának támogatása	50.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Költészet napi programok támogatása	250000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Bútorbeszerzés támogatása	300.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Nyári szakmai táborok támogatása	222.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Táncterem-felújítás támogatása	200.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Majális támogatása	100.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Hősök napi program támogatása	200.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Nefelejcs Nyugdíjasklub támogatása	40.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Nagy Imre emlékműsor támogatása	40.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Magyar Királyok panoptikuma kiállítás támogatása	50.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Egervári várjátékok támogatása	100.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Nefelejcs Nyugdíjasklub támogatása	40.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	XVIII. GébArt művésztelep támogatása	100.000 Ft
OKM PANKKK	Könnyűzenei programok támogatása	1.000.000 Ft
OSZK	Továbbképzés támogatása	90.000 Ft
KVM	BIO-TONE fesztivál támogatása	4.471.200 Ft
OKM	Kultúra 2.0 tudásbázis támogatása	40.322.223 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	I. Regionális és határon túli vers- és prózamondó találkozó támogatása	100.000 Ft
MMI	I. Regionális és határon túli vers- és prózamondó találkozó támogatása	40.000 Ft

ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Komolyzenei program támogatása	150.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Németh János kiállításának támogatása	110.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Makovecz-kiállítás támogatása	50.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Műszaki Bizottság	Makovecz-kiállítás támogatása	80.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Budaházi Tibor kiállításának támogatása	60.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Zene Világnapja rendezvényeinek támogatása	50.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Oktatási Bizottság	Jazz sorozat 2009-2010 támogatása	100.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Frimmel Gyula kiállításának támogatása	100.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Gyermekkoros-fesztivál támogatása	2.200.000 Ft
ZM Közgyűlés	Zalából elszármazottak kiállításának támogatása	300.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Határon túli magyar pedagógusok népművészeti táborának támogatása	150.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	II. Családi Pünkösöd és Tök jó fesztiválok támogatása	250.000 Ft
Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány	Továbbképzés támogatása	70.000 Ft
OKM TENGERTÁNC	Kézművesek háza leporelló megjelentetésének támogatása	600.000 Ft
ÖSSZESEN:		52.947.423 Ft

2010

Pályáztató:	Pályázati cél:	Elnyert összeg:
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Magyar Kultúra Napja programjainak támogatása	150.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	"Lélekszakadás" c. ősbemutató támogatása.	100.000 Ft
ZMJV Közgyűlés LESZ Bizottság	Egészségnap támogatása	50.000 Ft

ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Városi gyermeknap támogatása	100.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Oktatási Bizottság	Nyári szakmai táborok támogatása	200.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Oktatási Bizottság	Bútorbeszerzés támogatása	150.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Oktatási Bizottság	Táncterem-felújítás támogatása	150.000 Ft
ZMJV Millecentenáriumi Közalapítvány	GébArt nyomdai kiadvány támogatása	265.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Nefelejcs Nyugdíjasklub támogatása	80.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Hősök napi programok támogatása	100.000 Ft
Magyarországi Lengyelég Múzeuma és Levéltára	GébArt nyomdai kiadvány támogatása	80.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Költészet napi programok támogatása	20.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Műszaki Bizottság	Hangversenytermi székek felújításának támogatása	100.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Gazdasági Bizottság	Hangversenytermi székek felújításának támogatása	100.000 Ft
ZMJV Millecentenáriumi Közalapítvány	Zalaegerszegi Szalon 2010 rendezvényeinek támogatása	1.000.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Hangversenytermi székek felújításának támogatása	235.000 Ft
ZMJV Millecentenáriumi Közalapítvány	Szalon 2010 katalógusmegjelentetés támogatása	250.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Nemz. és Esélyegyenlőségi Bizottság	Határon túli magyar pedagógusok népművészeti táborának támogatása	50.000 Ft
ZMJV Polgármesteri Hivatal	Hangversenytermi parketta felújításának támogatása	256.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság	Art Mozi Ady termében székek felújításának támogatása	50.000 Ft
ZMJV Közgyűlés Műszaki Bizottság	Art Mozi Ady termében székek felújításának támogatása	50.000 Ft
ZMJV Polgármesteri Hivatal	Art Mozi környéke rendezésének támogatása	100.000 Ft
ÖSSZESEN:		3.636.000 Ft

Az intézmény a 2005-2010 közötti időszakban a **Nemzeti Kulturális Alaptól 10.960.000 Ft**, más **egyéb pályázatóktól 99.604.223 Ft** pályázati összeget nyert el, azaz összességében az **öt év alatt kulturális rendezvények támogatására 110.564.223** forintot fordíthattak a költségvetési és céltámogatásokon kívül, mely átlagosan évi 22.112.845 Ft összeget jelent.

A Nemzeti Kulturális Alaphoz benyújtott pályázataikban a pályázat esetleges sikerességét követő megvalósítási fázisban a résztvevők célcsoportjainak megfelelően tesznek kikötést.

Az ÁMK működési formációból eredően sok, több korosztályt érintő program megvalósításához kérnek támogatást a kollégák, ezért megállapítható, hogy az intézmény által kulturális szolgáltatásokkal, oktatási lehetőségekkel megcélzottak köre a „mindenki” fogalomkörbe sorolható. **A szakemberállomány** tekintetében megfelelően képzett, felkészült, nagy létszámú kollektíváról beszélhetünk, képzésük folyamatosan valósul meg, melynek anyagi bázisát többek között pályázati úton is biztosítják. A fiataloknak is igyekeznek teret adni, friss diplomás munkatárs jelenleg egy van, bár elsősorban középkorúak a „népművelők”. A főállású dolgozók száma 47 fő. Az elnyert pályázati támogatások felhasználásakor és a napi munka során **műszaki problémákkal nem kell foglalkozniuk** az intézmény technikai munkatársainak, mert az ÁMK berendezési és felszerelési tárgyai az egyes intézményi egységekben és magában az ÁMK-ban is a kor elvárásainak megfelelőek.

A meglévő **épületek** többségének rossz az állaga, beruházásra, felújításra lenne szükség, azonban az ilyen jellegű pályázatok megszűntek. A technikai berendezések korszerűek, igyekeznek lépést tartani a fejlődéssel. Elsősorban költségvetésből teremtik elő az erre fordítható összegeket, de volt már példa arra, hogy pénzmaradványból is tudtak erre a célra költeni. Az egyetlen terület, ahol technikai felszereltség tekintetében sürgősen fejleszteni kell, a mozi: a mozigépek 50 évesek, korszerűtlenek, de sajnos a digitális vetítéstechnika beszerzésére nincs eszközbeszerzési pályázat.

A programok sikeres megvalósítása számukra a befektetések megtérülése. Elégedett az intézmény és részegységei szolgáltatásával a közönség, nem törekednek nyereségre, a publikum visszajár, keresi az ÁMK kínálatát. Folyamatos interakcióban vannak a közönséggel, elégedettségi vizsgálatokat végeznek, és a felmérések eredményeit értékelve alakítják a munkaterveket. Cél az elégedett és visszajáró közönség.

A nyertes pályázatok megvalósítása során érzékelhető problémákkal kapcsolatosan az alábbiakat fogalmazta meg az igazgató asszony:

- ❖ Nem azt az összeget kapják, amit pályáztak, máshonnan kell kipótolni az önrészt, mely sokszor megterhelést jelent.
- ❖ A szakmai kollégiumok nem veszik komolyan a pályázatokat, aránytalan a támogatás sok alkalommal. Általános megállapítás, hogy az egyes szakmai kollégiumok a pályázat kiírása és megvalósítása között nagyon rövid az időt hagynak a pályázóknak.
- ❖ Szűk a beadási határidő, nehezen tervezhető korrekten, bonyolult és nehézkes a művészegyeztetés. Az elszámolási határidő túl rövid.
- ❖ Csodálkoznak, hogy a Zenei Szakmai Kollégium nem írt ki pályázatot a Liszt-év kapcsán.

Alapvetően itt sincsenek problémák a **pénzügyi technikákkal**. A már megítélt összegek pontosan ütemezve megérkeznek, felhasználásukat nem korlátozzák, a rendezvényt követő elszámolási folyamatok megfelelően működnek, elszámolással kapcsolatos elmaradásuk nem volt, hiánypótlásra nem szólították fel őket.

Az intézményi közművelődési pályázatok segítségével megvalósítottak hatása a városra és annak agglomerációjára:

A pályázati témák között elsősorban klasszikus közművelődési programok a népszerűek, érdeke az intézménynek, hogy minél szélesebb körben tudjanak megszólítani lakosokat. A közép- és az idősebb korosztály látogatja előszeretettel programjaikat, az ifjúság a „táncos iskolákat”, koncerteket, fesztiválokat kedveli. Érdektelenség miatt még nem maradt el program.

Ezer szállal kötődnek az agglomerációhoz, számtalan határon túli kapcsolattal is rendelkeznek, az onnan érkezőknek is szolgálnak szakmai programokkal, kurzusokkal, táborokkal és továbbképzésekkel.

Az ÁMK és egységei megközelíthetősége jó, az agglomerációból is bejárnak a rendezvényekre, elsősorban gyermekszínházba, kisiskolás színházra, itt a szállítási költséget az intézmény fizeti. Egy városi pályázat keretében működtetik a „Tarka forgó” bérletsorozatot.

A pályázati forrásoknak köszönhetik elsősorban a műsorstruktúra szélesítését, a nehezebben megfizethető közreműködők meghívásának lehetőségét. Az intézményi alapköltségvetésben szereplő anyagi lehetőségek kiegészítésére szoktak pályázni. Minden összeg számít, a városi pályázatokból fordítanak tárgyi eszközökre, így nemrégiben a zsinagóga paravánrendszerét újjátották meg, de új a világítás és a hangrendszer is ebben az épületben.

A pályázatokon elnyert összegek felhasználásának legjellemzőbb területei a tiszteletdíjak, eszközbérlet, szállítás, vendégül látás, csoportos étkeztetés, utazási költségek térítése, anyagvásárlás, a könyvtárolomány bővítése, a digitalizálás, archiválás, a szakmai képzéseken való részvétel.

A Nemzeti Kulturális Alap pályázati rendszerének hatékonysága érdekében az interjú során a következő észrevételek, javaslatok hangzottak el:

- ❖ Az NKA nem köteles indokolni a pályázat elbírálásával kapcsolatos döntését, pedig az indoklás segítené a következő pályázatok elkészítését, tanulságok, értékelés, indoklás alapján lehetne finomítani a pályamunkák minőségén, tartalmi elemein.
- ❖ Ajánlott lenne figyelembe venni, hogy ugyanazon altémában beadott, ugyanazon város programjára benyújtott pályázat elbírálásakor a helyi pályázat élvezzen elsőbbséget. (Filharmónia)
- ❖ Jó lenne a tervezhetőség miatt egy időben előre meghirdetett pályázati naptár.
- ❖ A pályázati eredményről szóló értesítés későn érkezik meg.
- ❖ A formanyomtatványok jók, a csatolandókkal nincs gond.
- ❖ A „köztartozásmentes adózói igazolást” kellene elfogadtatni, így sok felesleges adminisztrációtól, utánjárástól, igazolások nehézkes beszerzésétől lehetne az egyes pályázókat megkímélni.
- ❖ Hosszú a pályázatok elbírálási ideje.
- ❖ Hasznos lenne tudni, mikor mi számítható be az önerőhöz, mert ez évente változik.
- ❖ A megítélt összegek általában nem elegendőek az adott program lebonyolításához, sokszor nehezen tudják a kiegészítéseket mellé megteremteni.

Intézményi célok, melyek megvalósításához leginkább szükség lenne a Nemzeti Kulturális Alap támogatására:

Nívós programokhoz megfelelő mennyiségű pénzre van szükség, ennek érdekében folyamatosan pályáznak az Alap szakmai kollégiumaihoz. Miután az épületeik állagjavítására eddig nem volt pályázati lehetőség, ezért az ilyen jellegű kiírásokat is szívesen vennék.

Az Art Moziban szeretnének kialakítani kávéházat, filmklubot, folyamatos kulturális találkozási pontként kívánják működtetni.

700 fő befogadására alkalmas a jelenlegi moziterem, ki szeretnék használni az adottságait konferenciateremként. Ehhez azonban komoly anyagi ráfordítások kellenek, elsősorban korszerű technikai berendezések.

A legfontosabb kulturális cél, hogy a Keresztury Dezső Általános Művelődési Központ hosszú évek múlva is a város és vonzaskörzetének legnagyobb, legszínvonalasabb művészeti szolgáltatója legyen. Fontos, hogy a folyamatos fejlesztés, az intézmények állagának megóvása, a szakemberek rendszeres képzése, továbbá egy állandóan bővülő, megújuló szolgáltatási paletta mindig biztosítható legyen. Kiszámítható finanszírozással színvonalas kulturális szolgáltatásokat igyekeznek nyújtani.

Az 5 legfontosabbnak tekintett érték: egészség, békesség, becsület, intézmények közötti együttműködés, kooperáció.

Összefoglalásként megállapítható, hogy a zalaegerszegi Keresztury Dezső Általános Művelődési Központ szakmai vezetése, munkatársi csapata a pályázati hálózat rendszerét ismeri, permanensen figyelemmel kíséri az ÁMK-t érintő lehetőségeket, és természetes módon minden alkalmat megragadnak a város által nyújtott helyi költségvetési erőforrások kiegészítésére ilyen úton is.

Nemes céljaik eléréséért sokat tesznek, szerteágazó közművelődési tevékenységükkel a város és a megye mellett országosan és határainkon túl is viszik a magyar kultúra közvetítők jó hírét.

AZ NKA ÁLTAL TÁMOGATOTT VALAMENNYI KÖZMŰVELŐDÉSI INTÉZMÉNYI PÁLYÁZAT TARTALOMELEMZÉSÉNEK ÖSSZEFOGLALÓJA

Általánosan megállapítható, hogy a felkeresett intézmények és nonprofit gazdasági társasági formában működő kulturális szolgáltatók saját térségükben – kivéve a bajai művelődési központot – vezető piaci szolgáltatók, és mint ilyenek a működésük alapjaihoz szükséges költségvetési minimummal rendelkeznek.

A hazai pályázati rendszert ismerik, korlátaikkal, lehetőségeikkel tisztában vannak, az általuk szervezett rendezvények, programok, fesztiválok színvonalának emeléséhez minden lehetséges módon próbálnak kiegészítő anyagi forrásokhoz jutni.

Rutinos pályázatírók találhatók az egyes szakmai csapatokban.

A Nemzeti Kulturális Alap szakmai kollégiumi rendszerét ismerik, tudják, hogy melyik szekció milyen jellegű területeken nyújt támogatást.

Az NKA pályázattal kapcsolatosan az alábbi egybehangzó megállapításokat, kívánalmakat fogalmazták meg a jövőre nézve a változások reményében:

- ❖ Mindenképpen szükséges egy „jó időben megjelenő” éves pályázati naptár elkészítése, mely biztosíthatná a kiszámítható tervezést.
- ❖ Jó lenne, ha a Képzőművészeti Szakmai Kollégium az étkeztetést támogatná, mivel sok képzőművészeti eseményen a szakmai szolgáltatás „ingyen van”, szívből, szeretetből, netán exhibicionalizmusból, viszont a vendéglátás nem finanszírozható.
- ❖ Eszközbeszerzésre is szükség lenne széles körben pályázatot kiírni, többek között rendezvényekhez és kiállítási eseményekhez köthetően.
- ❖ Hosszú a pályázatok elbírálási ideje.
- ❖ A pályázatok „állandóságának hiánya jellemző” az elmúlt évek gyakorlatára, jó lenne standardizálni egyes keretfajtákat.
- ❖ A pályázati eredményről szóló értesítés későn érkezik meg.
- ❖ Kiszámíthatóbbá kellene tenni a kiírásokat, reálisabb határidőket kellene megállapítani a beadás és az értesítések között.
- ❖ A keretösszeg egyre kevesebb az Alapnál, holott az igények alapján ezt inkább folyamatosan növelni kellene.

- ❖ A pályázati melléletek bekérése során legyen elég egy alkalommal becsatolni a pályázó hitelességét (pl. az adósságmentességét igazoló okirat becsatolása).
- ❖ Elektronikusan is lehessen pályázni, ez a döntés időtartamát is rövidíthetné.
- ❖ Adott személyekkel, referensekkel jobb, hatékonyabb kapcsolatot tartani, sem mint minden alkalommal más-más személlyel beszélni. Kellenének „ügygazdák”!
- ❖ Számítástechnikai szoftverek vásárlására, fejlesztésére lehetne kiírás.
- ❖ A „köztartozásmentes adózói igazolást” kellene elfogadtatni, így sok felesleges adminisztrációtól, utánjárástól, igazolások nehézkes beszerzésétől lehetne az egyes pályázókat megkímélni.
- ❖ Az NKA nem köteles indokolni a pályázat elbírálásával kapcsolatos döntését, azonban az indoklás segítené a következő pályázatok elkészítését, az értékelés és indoklás alapján lehetne finomítani a pályamunkák minőségén, tartalmi elemein.

A nyilatkozók nagy örömmel vették, hogy a Nemzeti Kulturális Alap megújulásra készül, és hajlandóságukat fejezték ki a jövőben esetlegesen feléjük irányuló egyéb szakmai segítség és véleményezésbeli együttműködésükre.

KULTÚRAKÖZVETÍTÉS EGERBEN

Bevezetés

Eger városa tradicionálisan Magyarország ékköve. Mindez természetesen nem csak és kizárólag kulturális intézményeinek köszönhető, hanem a városi értelmiség jelenlétének, az alkotó- és előadóművészeknek a helyi életben betöltött aktív szerepének is. Fontos hangsúlyozni, hogy napjainkban a kulturális fogyasztás minőségének tekintetében jelentős változások zajlanak mind országos, mind települési szinten egyaránt. A kulturális intézmények fontos szerepet játszanak az iskolázottság, az iskolázottságra való motiváltság, az állampolgári részvétel dinamizálásában, csakúgy, mint a különféle okokból eredeztethető települési, illetve a helyi társadalmon belüli esélyegyenlőtlenségek csökkentésében. Ezek a kulcsszerepek pedig közvetve gazdasági és politikai tényezőként is hatnak. Vizsgálatunk célja, hogy betekintést nyerjünk a magyar kulturális élet egy kiemelkedő központján keresztül ezekbe a folyamatokba. Eger történetét végigtekintve egyértelművé válik, hogy miért esett a választás Gárdonyi Géza szülőhelyére. Eger széles értelmiségi rétege, a városban élő és alkotó művészek aktivitása és a város történelmi adottságai alkotta komplex kulturális közeg lehetővé teszi a széles körű vizsgálódást és egyben példaértékkel bír más, Egerhez hasonló adottságokkal rendelkező települések kutatásához.

Eger városának mind a kulturális, mind a közművelődési pályázatok terén elért rendkívül komoly sikerei alkalmassá teszik társadalmát, illetve kulturális közegét mélyebb és átfogóbb vizsgálódásra. A határozott koncepció mentén haladó városvezetés a városfejlesztés szerves részeként tekint a kultúrára, és minden lehetséges eszközt igyekszik megragadni a város kulturális potenciáljában rejlő lehetőségek minél teljesebb kiaknázására. A kultúra napjainkban is meghatározó elem egy adott település fejlődésében, fejlesztésében, ami gazdasági és társadalmi szinten egyaránt kihat a környező településekre. Eger esetében mindez még hangsúlyosabban megjelenik, mivel kistérségi központ, megyei jogú város, illetve regionális és országos kulturális tényező státuszánál fogva, az itt tapasztalt hatások kisugárzása lényegesen nagyobb.

Eger régen és ma

A város regionális, megyei és kistérségi szerepe

Eger története napjainkig

A Mátra és a Bükk hegység között folyó Eger-patak völgyében, a Bükk hegység nyugati lábánál húzódó dombvidéken fekvő Eger Magyarország egyik – sokak szerint legszebb – ősi, műemlékekben gazdag városa.

A város kialakulásáról – csakúgy, mint őskori történetéről – viszonylag keveset tudni, de természetföldrajzi adottságait alapul véve kijelenthetjük, hogy a terület már az őskorban is alkalmas volt emberi település létrejöttéhez. Ezt természetesen számos, a korra vonatkozó régészeti lelet támasztja alá, amelyek közül kiemelkednek a Subalyuk-barlangban feltárt őskőkori csontvámaradványok és eszközök. A régészeti kutatások a későbbi korokból kimutatták kelta, szarmata, germán, avar, valamint szláv törzsek településnyomait.⁶ A X. század folyamán minden bizonnyal elérték a mai Eger területét a honfoglaló magyarok, amelyet a számos sírhely mellett alátámasztani látszik, hogy államalapító I. (Szent) István (997-1038) királyunk az elsők között Egerben alapított püspökséget.⁷ Az egyházmegye első püspökei Nyugat-Európából érkeztek és így kerültek a XI. század közepén a település környékére azok a vallonok is, akiknek közvetítésével kaphatta a latin *ager* (föld) kifejezésből későbbi nevét a város.⁸ Más vélemény szerint az Eger név a vizenyős talajt kedvelő „égerfából” ered⁹, amely jellegzetes növénye a mocsaras területnek, és amely már eltűnt erről a területről. Ezt az elképzelést látszik alátámasztani Eger német neve, *Erlau*, azaz *Erlen-au* (Egerfa-liget) is.¹⁰

A település fejlődése töretlennek mondható egészen a tatárjárásig (1241). A mongol támadás következtében az eredeti település elpusztult, a terület magyar lakossága megritkult. A tatárok országból való kivonulását követően az újjáéledő települést már falakkal vették körül, és betelepülő francia és talján *hospesek* pótolták a hiányzó lakosságot. Részben ezeknek a telepéseknek köszönhetően Eger a XIV. századra kereskedelmi és ipari központtá vált, amelynek

⁶ Wellner István: Eger (Panoráma magyar városok) Panoráma, 1987.

<http://www.egercity.hu/regenesma.eger?main=egertortenet> (Letöltés ideje: 2011. január 3.)

⁷ Az István általi alapításra egy IV Béla idejében kelt oklevél (1261) 1271-es átirata szolgál bizonyítékkal, amely az alapítás tényén túl igazolja, hogy az egyházmegye 1009-ben már biztosan megvolt. (Vö.: Az Egri Főegyházmegye története. In: http://www.eger.egyhazmegye.hu/index.php/egyhazmegyenk-tortenete_1. (Letöltés ideje: 2011. január 3.))

⁸ Uo.

⁹ Vö.: Nagy József: Eger története. Gondolat, Budapest, 1978. 9. o.

¹⁰ Vö.: Eger története. In.: <http://www.agria.hu/eger/tortenet.html> (Letöltés ideje: 2011. január 3.)

fontos eleme volt a szőlőtelepítés és a szőlőművelés felvirágzása. A város fejlődésének újabb lökést Hunyadi Mátyás uralkodása (1458-90) adott. Építkezések sora indult meg a településen, amely – elsősorban a városba érkező mestereknek köszönhetően – nagyban hozzájárult a város polgárosodásához.

A mohácsi csatavesztést (1526) követően Egerre hasonló sors várt, mint a Magyar Királyság egészére. A kettős királyság idején szinte évente gazdát cserélt a város, és folyamatos fenyegetést jelentett a közeledő török is.¹¹ Ezekben a vészterhes időkben vívta ki magának a város a „kereszténység védőbástyája”¹² címet, amikor 1552-ben Dobó István várkapitány vezetésével a közel negyvenszeres török túlerővel szemben az egridő hősök megvédték a várost a megszállástól. A város későbbi szülötte, Gárdonyi Géza „Egri csillagok” című regényének köszönhetően ez a dicsőséges haditett mind a mai napig aktívan él a köztudatban.¹³ A vár későbbi kapitányai sok figyelmet szenteltek a védművek megerősítésének és fejlesztésének, azonban 1596-ban a város végül mégiscsak török kézre került és azon is maradt 91 éven át. A török hódoltság idejéből rendkívül kevés forrás áll rendelkezésre, annyi azonban bizonyos, hogy Eger az Oszmán Birodalom részeként egy *vilajet* központja volt, és összesen 5 *szandzsák* tartozott a felügyelete alá.¹⁴ A bécsi vereség (1683), majd Buda elvesztése (1686) után a török hadsereg rövid időn belül feladta Eger városát (1687) is. Ezt követően mint „szabad királyi város” (1688-95) gyors fejlődésnek indult, azonban a királyi jogok visszavétele, illetve a püspöki fennhatóság helyreállítása miatt a kezdeti dinamizmus megakadt. A Rákóczi-szabadságharc idején (1703-11) a város a felszabadított országrész központja lett, polgárai felesküdtek a vezérlőfejedelemre. A szabadságharc bukásakor a város lakosainak száma – elsősorban az 1708-1709. évi pestisjárvány miatt – jelentősen lecsökkent, azonban a XVIII. század húszas éveitől meginduló fejlődés következtében a környező magyarlakta településekről beáramló népesség pótolta a hiányzó lakosságot.¹⁵ A város újjáépítése – a kor ízlésének megfelelően – barokk stílusban történt, ami napjainkig meghatározza az egridő városképet. A város barokk arculatát elsősorban püspökeinek, főként Telekessy Istvánnak (1699-1715), Barkóczy Ferencnek (1745-61) és Esterházy Károlynak (1762-99)¹⁶ köszönheti. A középületek mellett ekkor épült számos lakóház is, mivel a század végére Eger lélekszáma meghaladta a 17 ezer főt.¹⁷ 1804-ben VII. Pius pápa az egridő egyházmegyét érseki rangra emelte, amelynek következtében az egridő egyházfő joghatósága lényegesen kibővült.

¹¹ Uo.

¹² Az Egridő Főegyházmegye története. im. 4.

¹³ Wellner, 1987. im.

¹⁴ Az Egridő Főegyházmegye története. im. 4

¹⁵ Becslések szerint 1725-ben 6000, 1750-ben mintegy 10000 főt számlált Egridő lakossága (Vö.: Wellner, 1987.)

¹⁶ Lásd erről: Az Egridő Főegyházmegye története. Im. 7-11.

¹⁷ Vö.: Wellner, 1987

Az első egri érsek Fuchs Ferenc (1804-07) lett. Már az Esterházy Károly püspök regnálása idején megfogalmazódott terv, miszerint egy új székesegyház épül, csak a művész és műkedvelő Pyrker János László (1827-47)¹⁸ érseksége idején valósult meg. A székesegyház klasszicista stílusban épült, és habár Egerben szinte ez az egyetlen meghatározó klasszicista épület, országos viszonylatban mindenképpen kiemelkedő alkotásként kell tekintenünk rá. Az 1848-as polgári átalakulás, Eger lakosságának a szabadságharc idején tanúsított hazafias magatartása, illetve Bartakovics Béla érseki kinevezése döntő változást hozott a város életében. 1854-ben Eger – 50 ezer forint váltságdíjért cserébe – kikerült az érseki joghatóság alól. Eger polgári fejlődése más városokétól eltérően azonban 1849, illetve az 1867-es kiegyezés után nem gyorsult meg. Ennek elsődleges oka az volt, hogy a város nem kapcsolódhatott be a vasúti fővonalba. Mindössze a már a reformkorban létesített malom, a dohánygyár és a lemezárugyár képviselte az ipari fejlődést.¹⁹ A város lakossága szintén alig növekedett. 1869-ben mindösszesen 19150-en éltek Egerben, amellyel az ország huszadik legnagyobb városa volt, szemben a XVIII. századi hatodik helyezéssel.²⁰ A századfordulót követően Egerben az iskolaváros jelleg dominált. Iskolái és más kulturális intézményei – például az 1904-ben megnyílt önálló kőszínház – miatt magyar Athénnek is nevezték.²¹ Szintén ebben az időszakban kezdődött el a város csatornázása, illetve közművesítése, azonban a meginduló fejlődést az I. világháború kitörése újból megakasztotta.

Eger – az ország egészéhez hasonlóan – lassan ébredt a vesztes világháború és az azt követő Párizs környéki békerendszer okozta sokkból.²² Csak 1925 után kezdődtek nagyobb középítkezések, amelynek eredményeként nagyban javult a városi vízvezeték- és csatornahálózat. Szintén a két világháború közötti időszakra esik Eger idegenforgalmi szerepének növekedése, ami elsősorban a Gárdonyi Géza történelmi regénye által keltett érdeklődésből fakadt.

A második világháború borzalmai Egert sem kerülték el, viszont a várost bombatámadás nem érte. 1944 végén a visszavonuló német csapatok leszerelték a gyárakat, üzemeket, a mozdítható vagyont magukkal vitték, viszont a várost rövid harc után átengedték a szovjet alakulatoknak. 1945-öt követően a kialakuló új rezsim a város – és az ország – iparosítása mellett döntött. Az első hároméves terv (1946-49) végére a város lakossága nem érte el az 1941-es szintet, mindösszesen 29382 fő élt Egerben.²³ Az 1950 és 1955 közötti időszakban számos ipari beruházás valósult meg a

¹⁸ Pyrker érsek saját gyűjteményét ajánlotta fel 1836-ban a felállítandó Nemzeti Múzeumnak, ami ma a Szépművészeti Múzeum tulajdonában van

¹⁹ Vö.: Eger története. im.

²⁰ Vö.: Wellner, 1987

²¹ Eger története. im.

²² Adalékként elég csak megemlíteni, hogy az egri érsekség alá tarozó rozsnyói egyházmegye majdnem teljes egészében, míg a kassai jelentős részben az ország politikai határain kívülre került a trianoni békediktátum (1920. június 4.) következtében (Vö.: Az Egri Főegyházmegye története. im. 11.)

²³ Vö.: Nagy, 1978. 366.

térségben, de Eger fejlődésének megindulása sokkal inkább a '60-as évektől érhető tetten. Kiemelkedő szerepe volt ebben például az egri dohánygyár korszerűsítésének, a bútorgyártásnak, a villamos automatikai intézetnek, a könnyűalkatrész-gyártásnak, illetve a Finomszerelvénygyár köré szerveződő lakosságnak. Az erőltetett iparosítás következtében a város lakossága dinamikus fejlődésnek indult. 1960-ban 35256 lakosa volt Egernek, míg az 1970-es népszámlás adatai szerint már mintegy 48000 ember élt a városban.²⁴ A megnövekedett népesség magával hozta az építőipar fejlődését. Komoly mértékű lakás- és lakótelep-építés vette kezdetét, és folytatódott a város közművesítése is. Az 1960-as évekre a megművelhető mezőgazdasági terület negyede szőlő volt, ahol nagyüzemi módszerekkel kívánták kiaknázni a borászatban rejlő potenciált. Az ipari jelleg dominanciájából kifolyólag Eger korábbi kulturális központ szerepe halványulni kezdett annak ellenére, hogy a városvezetés nagy gondot fordított az iskolaépítésre, az iskolavárosi jelleg megtartására, illetve hogy a város idegenforgalmi szerepe²⁵ cseppet se halványuljon ebben az időszakban sem.²⁶

1968-ban a barokk belvárost védetté nyilvánították, s ezáltal – több más várostól eltérően – megkímélték a pusztulástól, s az oda nem illő modern épületek beépítésétől. 1978-ban a települést a helyi műemlékek védelme terén kifejtett kiváló munkájáért Hild-éremmel tüntették ki. A városvédő tevékenység elismerését jelenti, hogy az ICOMOS (Történelmi Városok és Falvak Nemzetközi Bizottsága) magyarországi székhelye Egerbe került.²⁷

A város életében jelentős változás 1989 után következett be, és a rendszerváltás óta egyre világosabban látszik, hogy Egernek az idegenforgalmon, a szőlő- és borkultúrán, valamint a kulturális élet fejlesztésén keresztül meg kell találni a város múltjához igazodó fejlődési irányokat.

Eger szerepe a településhálózatban

Eger 1990-től megyei jogú város²⁸, Heves megye székhelye az Észak-magyarországi régióban, 2007-es adatok alapján állandó népessége 55673 fő volt.²⁹

Az Észak-magyarországi régió magában foglalja az Északi-középhegységet és az Alföld északi részét, területén három megye (Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves és Nógrád) található. A 28

²⁴ Vö.: Nagy, 1978. 368.

²⁵ Az 1960-as évektől tekintettek Egerre gyógy- és fürdővárosként (Vö.: Nagy, 1978. 371.)

²⁶ Uo.

²⁷ Vö.: Eger története. im.

²⁸ Vö.: Megyei jogú városok. <http://www.terport.hu/main.php?folderID=2762&articleID=7272&ctag=articlelist&iid=1>
Letöltés ideje: 2011. február 28.

²⁹ Vö.: Eger Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája. (a továbbiakban: IVS.)
<http://www.eger.hu/Fooldal/IntegraltVarosfejlesztésiStrategia/tabid/2138/Default.aspx>
Letöltés ideje: 2011. február 27.

kistérségre osztott régió központja Miskolc. Területe 13433 km² ³⁰, amely az ország területének 14,4%-át teszi ki, és ezzel a régiók között a 4. legnagyobb. Borsod-Abaúj-Zemplén megye a régió területének 54, Heves megye 27, Nógrád megye pedig 19%-át adja. Területének 13%-a országos és helyi jelentőségű védett természeti terület, az ország védett területeinek 22%-át teszi ki.³¹ Hazánk népességének közel 13%-a (1.280.040 fő, 2004) él az Észak-magyarországi régióban, amellyel a régió szintén negyedik a rangsorban. Kistérségei közül a miskolci, az egri, a hatvani és a salgótarjáni a legsűrűbben lakott, az átlagos népsűrűség 95 fő/km². 605 településéből 34 város. A városi népesség aránya 50 %, amely a legalacsonyabb a magyarországi régiók között. A három megye közül az 500–2000 fő alatti településnagyság leginkább Nógrádra jellemző, míg Heves megyében a lakosság harmada 2000-5000 fős nagyfalvakban él.³² A fenti adatok tükrében kijelenthető, hogy a régió nagymértékben városhiányos. Sajátossága továbbá, hogy nem a régióközpont és környéke a legfejlettebb térség a régióban, hanem a Heves megye központjaként funkcionáló Eger és környéke. Ezen túl egyedi jelenség, hogy Nógrád megyében a megye központi települése, Salgótarján és közvetlen vonzáskörzete is leszakadó térségnek tekinthető.³³ Heves megye Magyarország kisebb megyéi közé tartozik. Az Északi-középhegység közepén és az Alföld hozzá csatlakozó peremén terül el. Területe 3637 km², a lakosság száma 324096 fő, népsűrűsége 89 fő/km².³⁴ A megye 118 településéből³⁵ 76 településen a lakosok lélekszáma 2 000 fő alatti, 36 településen 5 000 fő alatti. Heves megye 7 városa és 111 községe közül 85 rendelkezik önálló polgármesteri hivattal. A megyében a következő hét kistérséget különíthetjük el: pétervásárai, bélapátfalvai, hatvani, gyöngyösi, füzesabonyi, egri, hevesi.³⁶

³⁰ Vö.: Regionális, megyei, kistérségi és települési helyzetképek (REMEK). I. Észak Magyarország regionális riportja. https://teir.vati.hu/rqdist/main?rq_app=um&rq_proc=eredfr&xterkod=5&xmutkod=&xtabkell=I&xtertip=R

Letöltés ideje: 2011. február 27.

³¹ Az Észak-magyarországi régió bemutatása.

<http://www.norda.hu/a-regio-bemutatasa/>

Letöltés ideje: 2011. február 27.

³² Vö: IVS. 1.

³³ Vö: IVS. 2.

³⁴ Vö.: Heves megye bemutatása

<http://www.norda.hu/heves-megye-bemutatasa/>

Letöltés ideje: 2011. február 27.

³⁵ Vö.: Regionális, megyei, kistérségi és települési helyzetképek (REMEK) II. Heves megye megyei riportja. Forrás:

https://teir.vati.hu/rqdist/main?rq_app=um&rq_proc=eredfr&xterkod=10&xmutkod=&xtabkell=I&xtertip=M

Letöltés ideje: 2011. február 27.

³⁶ Vö: IVS. 2.

Eger és vonzáskörzete

Eger középkori eredetű, nyugat-európai típusú, régi múltra visszatekintő vásár- és kereskedőváros. Tradicionális, iparosodott, fejlett oktatási rendszerrel rendelkező megyeközpont. Hagyományos központi jellege a polgári fejlődés korszakáig elsődlegesen egyházi-adminisztratív volt, kiegészülve a jelentős bortermelésre támaszkodó piacközponti szerepkörrel. A XIX. században meginduló ipari fejlődés részben elkerülte a települést, így a meghatározó mezőgazdasági termeléssel bíró egyházi központ fokozatosan kiegészült a hivatalnok- és iskolaváros jelleggel. A szocializmus időszakában a város egyházi központ jellegének háttérbe szorítását kezdetben a település mellőzésével, majd ipari szerepkörének fejlesztésével kívánták elérni. Összességében kijelenthető, hogy a város funkcióinak modernizációja napjainkig sem bontakozott ki, azonban a térség többi (nagy)városával ellentétben Eger változatlanul őrzi pozícióit.³⁷

Eger kistérségi szerepköre nem új jelenség. A város egyházi, egyház-adminisztratív szerepe a középkortól kezdve az egymást követő korszakokban elvitathatatlan, csakúgy, mint kulturális központi jellege. Az 1945 utáni rendszerben az egri járás fogta össze a város vonzáskörzetébe tartozó településeket és biztosított egyre több munkalehetőséget a környék lakosságának az 1960-as évektől igazgatási és oktatási területen. A járási rendszer megszűnését követően (1984. január 1.) a megyei igazgatásra helyeződött a hangsúly. Ezzel egy időben indult meg a térség agglomerációja, amely a '90-es években fokozatosan erősödött tovább.

Az egri kistérséget 2007-től a következő 17 település alkotja: Andornaktálya, Demjén, Eger, Egerbakta, Egerszalók, Egerszólát, Feldebrő, Felsőtárkány, Kerecsend, Maklár, Nagytálya, Noszvaj, Novaj, Ostoros, Szarvaskő, Tarnaszentmária, Verpelét.³⁸ A kistérség összes települése része az egri történelmi borvidéknek is. Mindez óriási jelentőséggel bír, mivel az egri történelmi borvidék szőlőtermelő területei egyre gyorsuló ütemben újulnak meg, jelentős az új telepítések aránya, ami pozitívan befolyásolja a térség gazdasági potenciálját.³⁹ Részben ennek az ágazatnak, részben az idegenforgalomnak köszönhetően a kistérség gazdasága a régió egészével ellentétben viszonylag gyorsan állt új, növekedésorientált fejlődési pályára. A jelenlegi 1 város és 16 község alkotta kistérségi társulás lélekszáma 84803 fő⁴⁰, területe 523 km². A kistérség községei között komoly különbségek figyelhetők meg. Egy részük esetében pozitív folyamatok tapasztalhatóak, mint például a népességnövekedés, a szolgáltatásra fordítandó bevételek növelése, míg másik részüknél jelentősen növekedett a hátrányos helyzetű népesség aránya, és az oktatás területén nem

³⁷ Uo.

³⁸ Regionális, megyei, kistérségi és települési helyzetképek (REMEK) III. Egri kistérség kistérségi riportja. https://teir.vati.hu/rqdist/main?rq_app=um&rq_proc=eredfr2&xterkod=4001&xmutkod=&xtabkell=I&xtertip=K

³⁹ Vö.: IVS 4.

⁴⁰ Vö.: (REMEK) III.

ritka a szegregáció sem.⁴¹ Természetesen az országos folyamatok itt is megfigyelhetők. A kistérség népessége csökkenő tendenciát mutat és jellemző az előregedés folyamata is, mivel azonban az elvándorlás lassul, egyes községek esetében némi növekedés is tapasztalható⁴², az egri kistérség a régió egyéb területeitől mindenképpen megkülönböztetendő. A kistérségi társulás alapvető célként a kistérségben élők életminőségének javítását tűzte zászlajára, amelyet az úgynevezett fejlesztési prioritások rendszerén keresztül kíván elérni. A fő célkitűzés mellé rendelt alapvető célok kijelölik a fejlesztés irányait. Ezek az alapvető célok az alábbiak⁴³:

- A gazdasági versenyképesség erősítése, tőkebevonás;
- A kistérség népességmegtartó erejének javítása, az életkörülmények jobbítása;
- A környezet fenntarthatóságának erősítése, természeti értékeinek védelme;
- A kultúra, a hagyományok ápolása, az összetartozás erősítése.

A térség gazdaságának versenyképessége magas szintű, a gyorsabb ütemű kibontakozás kiinduló feltételei jók. Az ipar vonatkozásában a magas hozzáadott értéket előállító fejlesztések a célravezetők, amelyekben hangsúlyos szerep juthat a térség kis- és középvállalkozóinak.⁴⁴ A mezőgazdaság és élelmiszer-gazdaság területén – érthetően – elsősorban a szőlő- és borágazat felfuttatása élvez prioritást. Az ilyen irányú lépések elsődleges haszonélvezője a turizmus, amelynek fejlődése – a fokozatosan növekvő vendégéjszakák számán keresztül – visszahat a szektor infrastrukturális (szállodák, szolgáltatások stb.) megerősödésére is. A minőség előmozdulása társulva a szolgáltatási kör bővülésével magával hozza a kistérség gyarapodását.⁴⁵ Az egri kistérség esetében mind a műszaki infrastruktúra, mind a humán szféra fejlettségi szintje biztos alapot ad a fejlesztéseknek, viszont a további fejlődés alapfeltétele a megfelelő kistérségi együttműködés, amelyben Egernek kulcsszerepe van.

⁴¹ Vö.: IVS 4.

⁴² Vö.: (REMEK) III.

⁴³ Vö.: Az Egri Kistérség területfejlesztési koncepciója és programja (felújított változat). Eger, 2005. (a továbbiakban TKP 2005.)

http://www.eger-regio.hu/images/stories/aktualis/alapprogramok/teruletf/teruletfjkl_koncepcio_1_2.doc

Letöltés ideje: 2011. január 29.

⁴⁴ A kistérségben összesen 8654 vállalkozás működik, igaz, hogy ebből 7009 Egerben (Vö.: IVS 5.)

⁴⁵ Vö.: TKP 2005.

Eger potenciálja

Eger hagyományos kulturális, oktatási és igazgatási központi jellege számos lehetőséget rejt magában, amelyet a város – megfelelő koncepciók mentén haladó irányítással – a kor kihívásainak megfelelően kiaknázzhat. Ennek alapfeltétele a város szellemi potenciáljára támaszkodva a kistérségi, megyei és regionális együttműködés megteremtése. Természetesen a tőkevonzás szempontjából ugyan Eger a realitás talaján maradva nem versenyezhet a jobb gazdaságföldrajzi adottságokkal rendelkező Miskolccal, mégis adott a lehetőség egy karakteres pozíció kiépítésére. Eger gazdasági, társadalmi és kulturális élete nem választható el kistérségétől. A város és környéke fejlesztése csak szimbiózisban képzelhető el, a kistérségi együttműködésnek pedig közös érték- és érdekalapon kell állnia ahhoz, hogy a térség gazdasági ereje növekedni tudjon. A partneri viszony létrejötté, megléte olyan alapot teremt, amely lehetővé teszi mind a regionális, mind az országos, illetve az országhatáron túlmutató integrációba történő kedvezőbb betagozódást.⁴⁶ Eger a regionális munkamegosztás kialakításában sok területen központi szerepre hivatott. Ilyen szerepkörök például: pénzügyek, szőlészet és borászat, idegenforgalom, az oktatás, a kultúra és a kutatás egyes területei, valamint a közigazgatási funkciók. A regionális kulcsszerep kialakításával a városnak lehetősége lenne országhatárokon átívelő kapcsolatait újragondolni olyan térségekkel és régiókkal, amelyek hagyományos kapcsolatrendszerének előző korszakaiban fontos szerepet játszottak, s amely együttműködésre az uniós csatlakozást megelőzően nemigen volt mód.⁴⁷ A város idegenforgalmi-turisztikai és szellemi potenciálja megfelelő bázist biztosít ahhoz, hogy Eger kiaknázza a városban rejlő lehetőségeket.

⁴⁶ Eger MJV Településfejlesztési Koncepciója. Eger, 2003. (a továbbiakban TK 2005.)
<http://www.eger.hu/Önkormányzat/Koncepciók/tabid/1894/Default.aspx>

Letöltés ideje: 2011. január 29.

⁴⁷ Lásd: TK 2005. 11.

Kultúráközvetítés Egerben

Eger kulturális intézményrendszere és kulturális koncepciója

Eger tradicionálisan hazánk egyik kulturális gyöngyszeme, az Észak-magyarországi régió kulturális központja. A megyeszékhely kiemelkedő kulturális jelentőségét országos viszonylatban nem kizárólag a város történelmi múltjának, hanem a város széles értelmiségi rétege, a városban élő és alkotó művészek aktivitása és a város történelmi adottságai alkotta komplex egésznek köszönheti.

Ezt a komplexitást tükrözi az Eger Megyei Jogú Város Önkormányzata által elfogadott, a 2008 és 2011 közötti időszakot felölelő kulturális koncepcióban megfogalmazott alapelv is, miszerint a város önkormányzata, intézményein keresztül „[...] feltárja a helyi társadalom kulturális igényeit, az ágazati értékeket és érdekeket, megfogalmazza azokat a politikai döntéshozatalban és képviseli a végrehajtás során. A kultúra horizontális jellege miatt figyelembe veszi azokat az egyéb ágazati érdekeket és közös társadalmi szükségleteket, amelyek a hagyományos kulturális érdekekkel együtt érvényre jutva, szinergikus hatásokat fejtenek ki. Képviseli a kulturális érdekeket, amelyek az értékek létrehozásával, megóvásával, terjesztésével kapcsolatosak, egyúttal a helyi társadalom életesélyeinek és életminőségének javulását, fejlődését, illetve az ágazati tevékenységek eredményességét szolgálják. [...]”⁴⁸

A város kulturális koncepciójának alapját a települési önkormányzatok könyvtári és közművelődési feladatellátását szabályozó 1997. évi CXL. törvény⁴⁹, illetve az Eger Megyei Jogú Város Közgyűlése által a törvény szellemében 2000. szeptember 15-én elfogadott 47/2000. számú rendelete⁵⁰ adja. A város önkormányzata magára nézve kötelező feladatként ismeri el a minden egri lakost megillető művelődési jogot, illetve annak biztosítását, amelyet kulturális intézményein keresztül valósít meg. Az önkormányzat alapvető célként határozza meg a közkultúrához való hozzáférést, illetve a közkultúra fejlesztését szolgáló komplex szakmai projektek megvalósítását.⁵¹ Eger – több magyar várossal egy időben – 2004-ben pályázott az Európa Kulturális Fővárosa címre. A benyújtott pályázat két nagy részből állt: az első kötet az **Ezer év, ezer érv** címet viselte,

⁴⁸ Vö.: Eger MJV [Kulturális koncepció 2008-2011](#) (a továbbiakban KK 2008-11.)

<http://www.eger.hu/Önkormányzat/Koncepciók/tabid/1894/Default.aspx>

Letöltés ideje: 2011. január 29.

⁴⁹ 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről

⁵⁰ Eger Megyei Jogú Város Önkormányzata 47/2000. (IX.15.) sz. rendelete Eger Város kötelező közművelődési és kulturális feladatairól (módosította: 3/2003. (I.24.) sz. rendelet)

<http://www.eger.hu/portals/0/k%C3%B6zgyulesek/rendeletek/47-2000.pdf>

Letöltés ideje: 2011. február 27.

⁵¹ Vö.: IVS 70.

amely bemutatta Eger és a régió értékeit, jelenlegi kulturális, oktatási, gazdasági, idegenforgalmi helyzetét. A második kötet az **Eger nyitva** címet kapta, amely egyben jelképezte, hogy a város a kulturális főváros pályázattal kapcsolatban is nyitva áll, kész befogadni az új és hagyományos kulturális értékeket.⁵² A pályázati anyag fontos elemét alkotta az a szemlélet, amely a már meglévő kulturális intézmények programjait szervezte össze új kulturális programokkal. Mint ismeretes, a címet végül nem Eger nyerte el, azonban az alapkoncepció nem változott, a pályázati anyag számos ötlete tovább él a város rövid, illetve középtávú terveiben.

A Művészetek Háza Kht. Eger és a Bartakovics Béla Művelődési Központ integrációjával 2008. január 1-jén új közművelődési intézmény született Egerben. Az önkormányzat által működtetett Egri Kulturális és Művészeti Központ (EKMK) az új városi kultúraközvetítési struktúra alapintézménye. Az intézmény része a

- Forrás Gyermek- és Ifjúsági Ház,
- Bartakovics Béla Közösségi Ház,
- Templom Galéria,
- Művészetek Háza,
- Vitkovics-ház és
- Zsinagóga Galéria.

Jogutódszervezetként a Forrás Gyermek- és Ifjúsági Ház 1972 óta ifjúsági programokkal és ifjúsági közösségek befogadásával járul hozzá az települési ifjúsági feladatok ellátásához.⁵³ A 2006-os felújításnak köszönhetően önálló, új és korszerűen felszerelt színházteremmel, galériával és öt műhelyteremmel bővült a Forrás. Ezek a feltételek a fiatalok önálló kezdeményezéseinek a befogadását, fesztiválok, versenyek, színjátszás és zenei programok megtartását, ifjú tehetségek kiállításait és koncertjeit, a szabad művészeti műhelyekben való alkotást, óriás játszóházak és játszónapok szervezési lehetőségét nyújtották, és egy "társalgó" közösségi tér kialakítását tették lehetővé a 6-14 éves korosztálynak. Az intézmény fő célja, hogy biztosítsa a fiatalok számára szabadidejük hasznos, kultúralt eltöltésének helyszínét, segítse önálló kezdeményezéseiket, támogassa személyiségük fejlesztését, fejlődését. A Bartakovics Béla Közösségi Háznak otthont adó épületnek és a benne szervezett programoknak komoly kulturális értékeket ápoló, több évszázados múltra visszatekintő története van. Az épület alapjait a XVIII. század végén rakták le,

⁵² Eger beadta pályázatát az Európa Kulturális Fővárosa címre
<http://www.eger2010.hu/050106.php>

Letöltés ideje: 2011. február 27.

⁵³ Lásd erről: Forrás Gyermek és Ifjúsági Ház honlapját. <http://ekmk.eu/forras>

majd az 1929-30-as években végzett átépítés során alakították ki mai, többszintes formáját. A már államosított ingatlant 1953-ban a városi tanács tataroztatta és felújította. 1983-tól 1985-ig a Heves Megyei Tanács korszerűsítette és ekkor kapta meg a mai belső elrendezését. A kultúra háza a város központjában, jól megközelíthető helyen található. A 60-as években már alkalmas volt Eger és az egri járás, valamint Heves megye kulturális életének szervezésére, irányítására, módszertani segítésére.⁵⁴ A rendszerváltást követően többször felvetődött az intézmény átszervezésének gondolata. 1996-ban Eger Megyei Jogú Város Közgyűlése és a Megyei Közgyűlés úgy döntött, hogy közös fenntartásban 50-50%-os arányban finanszírozza az intézmény működését és társulási bizottságot hoz létre irányítására. A Megyei Művelődési Központ, amely 2005-ben felvette Bartakovics Béla (1791-1873) egri érsek nevét, 2007. december 31-én megszűnt. Jogutódja a Heves Megyei Önkormányzat Pedagógiai Szakmai és Közművelődési Szolgáltató Intézménye lett. Az épületben 2008. január 1-jétől az Egri Kulturális és Művészeti Központ Bartakovics Béla Közösségi Ház működik.

Eger egyik legszomorúbb sorsú műemléke, az egykori trinitárius rend temploma ad otthont a Templom Galériának. A régi egriek „*Rossztemplom*” néven tartották számon, hiszen eddigi, mintegy kétszázötven éves történetében elhúzódó építkezések, sorsára hagyatottság, pusztulás, majd kényszerhasználat, helyreállítások és hasznosítási próbálkozások követték egymást. A „*Rossztemplom*” különleges, nagy falfelületei az országban egyedülálló módon alkalmasak nagyméretű alkotások bemutatására, ezért jelenleg galériaként működik, időszakos kiállításoknak ad otthont.⁵⁵

A Zsinagóga Galériának otthont adó korábbi ortodox templom, majd zsidó imaház épületét Eger önkormányzata 2004-ben adta át a Művészetek Háza Eger Nonprofit Kiemelkedően Közhasznú Kft.-nek, amelyet az intézmény kiállítóhelyként hasznosított. 2007-ben a Pákh-féle Munkácsy-gyűjtemény fogadására jelentős átalakításon esett át az ingatlan. Ezt követően több nívós kiállítási anyag kapott helyet az épületben, mint például Székely Bertalan, Vasarely, Picasso, vagy éppen Dürer alkotásai.⁵⁶

A Vitkovics-házban található Vitkovics Mihály (1778-1829) szerb-magyar költő-műfordító emlékszobája. A teremben személyes tárgyai mellett műfordításai és verseskötetei láthatók. Az

⁵⁴ Vö.: A Bartakovics Béla Közösségi Ház története
<http://ekmk.eu/BBMK%20t%C3%B6rt%C3%A9net>
Letöltés ideje: 2011. január 29.

⁵⁵ Vö.: Templom Galéria honlapja.
<http://ekmk.eu/node/20>

Letöltés ideje: 2011. január 29.

⁵⁶ Vö.: Zsinagóga Galéria honlapja.
http://www.mheger.hu/zsinagoga_galeria.php
Letöltés ideje: 2011. január 29.

épület és a körülötte levő telek, a Rác templomhoz vezető fedett lépcső és a templom körüli telek, valamint a templomhoz tartozó szolgálati lakás Eger város tulajdona. A szerb egyház a plébánia épületét azzal a kitétellel ajándékozta a városnak, hogy azt elsősorban kulturális célokra használhatja és a tulajdont nem idegenítheti el. A több mint 15 éve felújított Vitkovics-ház műszaki állapota csak részben kielégítő. A ház utcafrontra néző barokk kapuzatát, valamint az épület alatti egyik borospincét korábban felújították és sor került a „Művészklub” kialakítására. A másik borospincét Pince Galériaként 2001-ben állították helyre. Távlati célként a Vitkovics-ház alkotóházzá történő fejlesztése megjelenik a város kulturális koncepciójában⁵⁷, kapcsolódva a Kepes György Vizuális Központ feladatainak megvalósításához szükséges fejlesztésekhez.

A közművelődés területén a városi önkormányzat közös fenntartásban működtet kulturális intézményeket a Heves Megyei Önkormányzattal, amelyek a következők:

- Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár,
- Gárdonyi Géza Színház,
- Harlekin Bábszínház,
- Dobó István Vármúzeum.

A Bródy Sándor Könyvtár intézményfenntartó társulás formájában működik, amelyben a gesztori⁵⁸ feladatokat Eger látja el. A könyvtár finanszírozását a városi költségvetés biztosítja.⁵⁹ A Gárdonyi Géza Színház és a Harlekin Bábszínház fenntartója a Heves Megyei Önkormányzat. A színházak működési költségeit – éves finanszírozási megállapodás keretében – a két önkormányzat 50-50%-os arányban osztja meg.⁶⁰ A Dobó István Vármúzeum önállóan gazdálkodó költségvetési intézmény, fenntartója a Heves Megyei Önkormányzat.⁶¹ A Vármúzeum turisztikai szempontból kiemelt jelentőséggel bír, ezért – habár a két fél finanszírozási megállapodást nem kötött – Eger minden évben támogatja a vár nyári programjait.⁶²

⁵⁷ KK 2008-11. 11.

⁵⁸ Ügyvivői feladat: több önkormányzatot érintő ügyekben a lebonyolítással megbízott fél

⁵⁹ Eger MJV Gazdasági programja 2007-2013. 45. (a továbbiakban GP 2007-13.)

www.eger.hu

Letöltés ideje: 2011. január 29.

⁶⁰ Vö.: IVS 70.

⁶¹ 2007-es adatok szerint a megye 58 millió forinttal finanszírozta a Vármúzeumot. Vö.: Eger Megyei Jogú Város Közgyűlése Kulturális Bizottság Elnökétől Javaslat a kulturális ágazatot érintő változások ütemezésére (2007. június 20.)

www.eger.hu

Letöltés ideje: 2011. január 29.

⁶² GP 2007-13. 46.

Az egri kistérség művészeti értékei, népi kultúrájának hagyományai összekötik a településeket. A kistérségi önkormányzatok, a települések polgári, civil közösségei, vállalkozói és intézményei összefogását, térségi identitásuk erősítését szolgálja hivatott Közkincs program keretén belül létrejött és az egerszalóki Faluházban működik az egri Kistérségi Közkincs Kerekasztal. A kerekasztal célja, hogy a tapasztalatok megosztásával, illetve közös közművelődési kezdeményezésekkel előmozdítsák a térség fejlődését. A kistérségben számos önkormányzati fenntartású közművelődési intézmény működik.⁶³ Egerszalókon az Egerszalóki Faluház és az Egerszalóki "Guruló" Könyvtár, Egerszóláton Művelődési Ház, Telekunyhó és Könyvtár, Feldebrőn Művelődési Ház, Felsőtárkány a Felsőtárkányi Általános Művelődési Központ, Kerecsenden a Községi és Iskolai Könyvtár, Noszvajon a Kultúr-kuckó és Könyvtár, Ostoroson a Rédei Miklós Művelődési Ház, Verpeléten a Petőfi Sándor Községi Ház és Könyvtár. Ezen felül Andornaktályán és Egerbaktán mozgókönyvtárak működnek.⁶⁴ A fentiekén túl természetesen rendkívül szerteágazó művészeti élettel rendelkezik Eger. A város kulturális ismertsége, elismertsége a jól működő intézményrendszer mellett a városban alkotó művészeknek, illetve a kultúra terjesztésében és fejlesztésében nagy szerepet vállaló civil szervezeteknek is köszönhető. A város kulturális koncepciójában középtávú célként szerepel a közgyűjtemények tekintetében a Bródy Sándor Könyvtár tudáscentrumként történő értelmezése, fejlesztése.⁶⁵ Kiemelt szerepet kap a Kepes Vizuális Központ és a Kepes Intézet, amely a nemzetközi hírű művész, Kepes György gyűjteményének és örökségének egyetlen, hivatalos engedéllyel rendelkező kiállítóhelye. A város átfogó kutatási-fejlesztési projektként értelmezi Kepes György hagyatékát és kulturális örökségét.⁶⁶ A közművelődés tárgyában Eger Megyei Jogú Város Önkormányzata középtávú célként az AGÓRA multifunkcionális közösségi központ létrehozását jelölte meg, ahol a gazdag kulturális kínálaton kívül a településen működő intézmények, vállalkozások, de a helyi és környező kistérségi települések lakossága is számos egyéb szolgáltatást érhet el.

⁶³ Közművelődési intézmények az egri kistérségben.

<http://www.egerkozkincs.eoldal.hu/cikkek/kozmuvelodesi-intezmenyek-az-egri-kistersegben.html>

Letöltés ideje: 2011. január 29.

⁶⁴ A települések részletes közművelődési adatbázisai a <http://www.egerkozkincs.eoldal.hu/cikkek/kozkincs-kerekasztal-talalkozok/a-pasztoi-kozkincs-kerekasztalt-lattuk-vendegul.html> címen érhetőek el.

⁶⁵ [KK 2008-11](#). 8-9.

⁶⁶ [KK 2008-11](#). 10.

Az AGÓRA (TIOP-1.2.1/08/1) program

Az AGÓRA a Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program (TIOP) keretében 2008-ban meghirdetett beruházási projekt, amely integrált koncepció mentén működő multifunkcionális közösségi központok létrehozására törekszik. Célja az ágazat befolyásolási körébe tartozó kulturális, művelődési szolgáltató nagyrendszerek koordinálása, szinergiájuk biztosítása.⁶⁷ Célja továbbá az egyes térségek közötti kulturális, infrastrukturális fejlettségbeli különbségek mérséklése, a meglévő közoktatási és közművelődési rendszerek fejlesztése, összekapcsolása.⁶⁸

Az AGÓRA program lényege, hogy a térségi szempontból jelentős nagyvárosokban, egységes elveken nyugvó fejlesztések eredményeként olyan többfunkciós közösségi terek jöjjenek létre, amelyek egyfelől a nem-formális és informális tanulás színtereiként (korszerű szolgáltatások formájában, korszerű IKT-eszközök alkalmazásával) az oktatást, képzést, az át- és továbbképzést szolgálják, másfelől tág lehetőségeket biztosítanak közösségi tevékenységek és rendezvények, gyermek- és ifjúsági programok lebonyolítására, továbbá egyéb kiegészítő (információs, szociális, prevenciós, közigazgatást segítő) funkciókra. Ezek az intézmények a nem-formális és informális tanulás legfőbb térségi központjaiként is, központi módszertani és szolgáltató bázisokként működnek, egy intézménybe összpontosítva a legfőbb közösségi funkciókat. Az intézmények hálózatosodása megfelelő alapot teremt az ágazati szakmai elvek és törekvések képviselőire, a művelődési nagyrendszerek koordinálására, szinergiájuk biztosítására. Az intézmények kiemelt figyelmet fordítanak a gyermekek (0-18 év) és az ifjúsági korosztály (15-25 év) aktív részvételére, célzott programokkal, közösségi rendezvényekkel, összhangban a TIOP akciótervében foglalt elvekkel.⁶⁹ Jól látható tehát, hogy a program sokkal több, mint kulturális beruházás. Város-, térség- és vidékfejlesztést előmozdító vállalkozás, amelynek eredményeként kialakul a település humán központja. Erősödik a helyi társadalom kohéziója, a funkciók valódi komplexitása jelentős hozzáadott értéket biztosít a használóknak. A városkörnyék kistérségeinek funkciószegény települései reaktivizálódnak, javul az életminőség és a helyben maradás feltételrendszere, csökken a területi hátrányokból adódó esélyegyenlőtlenség.⁷⁰ Eger mellett további nyolc megyei jogú város – Szekszárd, Békéscsaba, Szolnok, Tatabánya, Kaposvár, Szombathely, Hódmezővásárhely,

⁶⁷ Dr. Hiller István, 2006: A kulturális modernizáció irányai,
http://www.okm.gov.hu/letolt/kultura/kulturalis_modernizacio_iranyai_061213.pdf
Letöltés ideje: 2010. december 21.

⁶⁸ Tájékoztató az Agria Agora programról
<http://www.eger.hu/Fooldal/Fejlesztésiprojektok/Agora/tabid/2115/Default.aspx>
Letöltés ideje: 2010. december 21.

⁶⁹ Vö.: KK 2008-11. 7.

⁷⁰ Vö.: Hiller, 2006. 9.

Nyíregyháza – nyert támogatást az AGÓRA program kétfordulós pályázatán.⁷¹ A programra sikeresen pályázók között összesen 14,6 milliárd forint került szétosztásra, amelyből Eger önkormányzata 1,745 milliárd forintot kapott. Természetesen az elnyert pályázati összegek mellé minden önkormányzatnak – a megítélt támogatási összeg függvényében – biztosítania kell bizonyos mértékű önrészt is. Az előzetes tervek szerint az egeri AGÓRA projekt befejezését 2011. június 30-ra tűzték ki, de a megvalósulás tényleges dátuma – a realitásokat figyelembe véve – várhatóan 2012. június 30. lesz.

Eger esetében a legideálisabbnak vélt érsekkerti sporttelep helyén születik a multifunkcionális kulturális központ. A fejlesztés eredményeként az új komplexum alkalmassá válik magas színvonalú kulturális rendezvények lebonyolítására, képzések tartására, családbarát szolgáltatások biztosítására, a térség és a régió információs központi szerepének kialakítására. A különféle funkcionális egységeket tartalmazó, összetett építészeti programot alagsor (kiszolgálószint), földszint (élményszint), galériszint (kreatív szint), emelet (oktatási szint) kialakítású épületben álmodták meg a tervezők. A kulturális központ megközelítését megkönnyíti a kiszolgálószinten a – felszíni parkolást kiegészítő – alagsori garázs, amely mellett a tervezők szándéka szerint kialakítják az úgynevezett „avantgárd klubot”, amely teret ad az egeri fiatalok számára különböző rendezvények, performance-ok, kiállítások megrendezésére.

A földszinti élményszint a forgalom, a találkozások, a spontán és szervezett rendezvények tere. Itt találhatóak a hangfelvételre is alkalmas zenei próbatermek, az Agóra térrel összenyitható kiállítóter, az Érsekkerttel közvetlen kapcsolatban lévő kávézó. Az épület központi része a több szintet átfogó „Agóra” tér, ahol változatos elrendezéssel spontán előadások, művészeti bemutatók nézőtere alakítható ki, valamint alkalom teremthető a különböző művészeti ágak – képző- és előadó-művészet – képviselőinek alkotó együttműködésére, egymás munkáinak megismerésére. Az épület legnagyobb egysége a magas igényességű, multifunkcionális rendezvényterem, amely – igazodva a pályázati feltételekhez és egyben figyelembe véve az egeri sajátosságokat – biztosítani hivatott az épület rentábilis működését szolgáló ún. „nagy produkciók” lebonyolítását. A színházi, hangverseny-, bál- és konferenciatermi funkciókat is magában foglaló rendezvényterem sokrétű használatot tesz majd lehetővé, ami egyben azt is jelenti, hogy országos viszonylatban is kiemelkedő minőségű teremmel gazdagodik a város. A kreatív szint ad otthont a különböző alkotóműhelyeknek, az itt dolgozó művészeti csoportoknak. A kialakítandó irodák mellett a közös tárgyaló és a közlekedőtérben berendezett társalgó hív alkotómunkára. Az AGÓRA emeleti szintjén kaptak helyet az élethosszig tartó tanulás különböző méretű terei, valamint az intézmény

⁷¹ A pályázat teljes dokumentációját lásd: <http://www.nfu.hu/doc/886>

működtetését végző dolgozók irodái. Ez már az oktatás szintje, amely kiegészül a városi televízióval és a médiaműhellyel.⁷²

A nagyszabású vállalkozás megvalósulásával az alkotók reményei szerint az Agria Agora képes lesz betölteni funkcióját, Eger pedig még hangsúlyosabb kulturális központtá válik mind kistérségi, mind regionális és országos tekintetben.

⁷²Lásd erről: Tájékoztató az Agria Agora programról im.

Az egri kistérség sikeres pályázatai a Nemzeti Kulturális Alapból

A Nemzeti Kulturális Alapot (NKA) a Magyar Köztársaság Országgyűlése 1993-ban hozta létre.⁷³ Céljaként a nemzeti és az egyetemes értékek létrehozásának, megőrzésének, valamint hazai és határon túli terjesztésének elősegítését jelölte meg.

Az Alap támogatja:

- a kulturális ágazat területén a nemzeti és az egyetemes értékek létrehozását, megőrzését, valamint hazai és határon túli terjesztését;
- a kulturális ágazatot érintő évfordulókat, fesztiválokat, hazai és külföldi rendezvényeket;
- a nemzetközi kiállításokon, vásárokon a nemzeti kulturális jelenlét biztosítását, a hazai és külföldi kulturális rendezvényeken, fesztiválokon történő részvételt;
- a művészeti alkotások új irányzatainak kialakítását, új kulturális kezdeményezéseket, a kultúrával kapcsolatos tudományos kutatásokkal, az épített örökséggel, az építőművészettel kapcsolatos tevékenységeket;
- a kultúrateremtő, kultúraközvetítő, valamint egyéni és közösségi tevékenységeket, a kiemelkedő szakmai teljesítmények elismerésének díjazását, valamint a szakmai szervezetek által alapított díjakhoz való hozzájárulást;
- a nemzetközi tagdíjak megfizetését.⁷⁴

Az NKA-ra vonatkozó törvény meghatározta, hogy az Alap saját, ún. kulturálisjáradék-bevétellel rendelkezzen, azaz klasszikus értelemben állami támogatást nem kap. A kulturális járadék kifejezetten a Nemzeti Kulturális Alap forrásaként került bevezetésre, az más célra nem használható fel, nem vonható el. Emellett az Alap a rendelkezésére álló pénzforrásokat döntő hányadában – az európai gyakorlatban szinte példátlan módon – társadalmiasított kuratóriumi rendszer működtetésével pályáztatja és juttatja el az arra érdemesített programok megvalósítóihoz. 2010. január 1-jével az országgyűlés megszüntette a kulturális járadékot mint külön-, ún. kisadót, és helyette az Alap fő bevételi forrásaként az ötös lottó szerencsejáték játékadójának 90 százalékát jelölte meg.⁷⁵

⁷³ 1993. évi XXIII törvény a nemzeti Kulturális Alapról

⁷⁴ Vö.: A Nemzeti Kulturális Alapról röviden

<http://www2.nka.hu/OPPportal/portal/cn/DefaultContainerPage/Kezdolap;jsessionid=BE70D0E4F2AEDDAC517D0CE3CFB47A0B0>

Letöltés ideje: 2011. január 3.

⁷⁵ Uo.

A következő évekre szóló magyar kulturális stratégiának a fő feladatokat az esélyteremtés, az érték- és hagyományörzés, valamint az új értékek létrehozásának céljai szerint kell rendeznie.

A Nemzeti Kulturális Alap szakmai kollégiuma stratégiai célként⁷⁶ határozta meg a kultúrateremtést, hangsúlyosan kiemelve a fiatalok kulturális öntevékenységének, saját kezdeményezéseinek támogatását, az idősek társadalmi reintegrációját, közösségi, kulturális aktivitásának növelését, illetve a család egészségének komplex közművelődési programokat kínáló projektek, programok megvalósítását, amelyek lényegi eleme a nyitottság, az érdeklődés, a befogadói attitűd kialakítása a kulturális értékek, a közösségi hagyományok iránt. Szintén kiemelt stratégiai cél a kultúra terjesztése, ami elsődlegesen a találkozási alkalmak megteremtésének segítségét jelenti mind a hagyományos, mind a kortárs alkotó- és előadó-művészeti tevékenység vonatkozásában. Az NKA célja a térségek kulturális értékeinek megismertetése, a kiemelkedő minőségű produkciók tájoltatása a megyei, kistérségi feladatellátók támogatásával. A fentiekben túl természetesen a kulturális értékek megőrzése is stratégiai elem. Az Alap támogatja a kisközösségek összefogásainak, helyi értékeinek, szokásainak, ünnepi kultúrájának megőrzését, kiemelten a helyi értékek és hagyományok, a helytörténet megismertetését.

Kistérségi pályázatok

Az egri kistérség települései a 2002 és 2010 közötti időszakban számos sikeres pályázatot nyújtottak be a Nemzeti Kulturális Alaphoz. Az alábbi adatokból jól látható, hogy a vizsgált időszakban az egri kistérség közel 154 millió forint pályázati támogatást nyert el. Az összesített adatokból egyértelműen kiolvasható, hogy a közel 85 ezres lélekszámú kistérség 17 települése közül összesen 8 tudott sikeresen pályázni az Alapnál 2002 és 2010 között.

⁷⁶ Lásd erről: A Nemzeti Kulturális Alap Közművelődési Szakmai Kollégiumának stratégiája (2010. november 15.)
<http://www2.nka.hu/pages/kozlemlenyek/strategiak/kozmuvelodesi.pdf>
Letöltés ideje: 2011. január 3.

1. táblázat: Az egri kistérség települései által 2002-2010 között az NKA-tól elnyert pályázati összegek

Településnév	Állandó népesség (fő)	Elnyert pályázati összeg (ezer HUF-ban)	Elnyert pályázati összeg (%-ban)
Andornaktálya	2856	10 425	6,77
Demjén	657	0	0,00
Eger	55673	139 875	90,86
Egerbakta	1540	200	0,13
Egerszalók	1895	800	0,52
Egerszólát	1141	450	0,29
Feldebrő	1153	0	0,00
Felsőtárkány	3572	0	0,00
Kerecsend	2334	0	0,00
Maklár	2466	0	0,00
Nagytálya	861	0	0,00
Noszvaj	1768	0	0,00
Novaj	1482	500	0,32
Ostoros	2692	1 200	0,78
Szarvaskő	376	0	0,00
Tarnaszentmária	270	0	0,00
Verpelét	4067	500	0,32
Összesen:	84803	153950	100,00

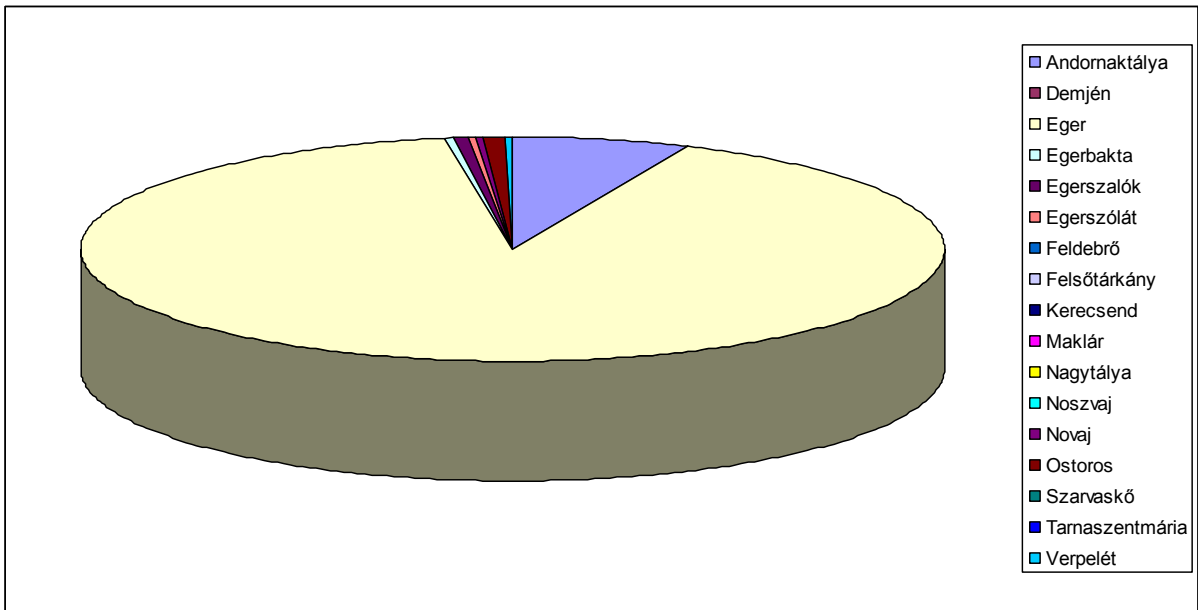
Forrás: NKA Archív közművelődési pályázatok alapján⁷⁷

Az adatokból megállapítható, hogy az elnyert pályázati összeg döntő hányada (cc. 91%-a) a kistérség és egyben az észak-magyarországi régió kulturális központjába, Eger megyei jogú városba áramlott. A fennmaradó nagyjából 14 millió forintot osztozott a kistérség további hét sikeres pályázója. Ebből az összegből Andornaktálya pályázatai voltak a legsikeresebbek, az említett összeg 74%-a, közel 10,5 millió forint jutott kulturális rendezvényeikre.

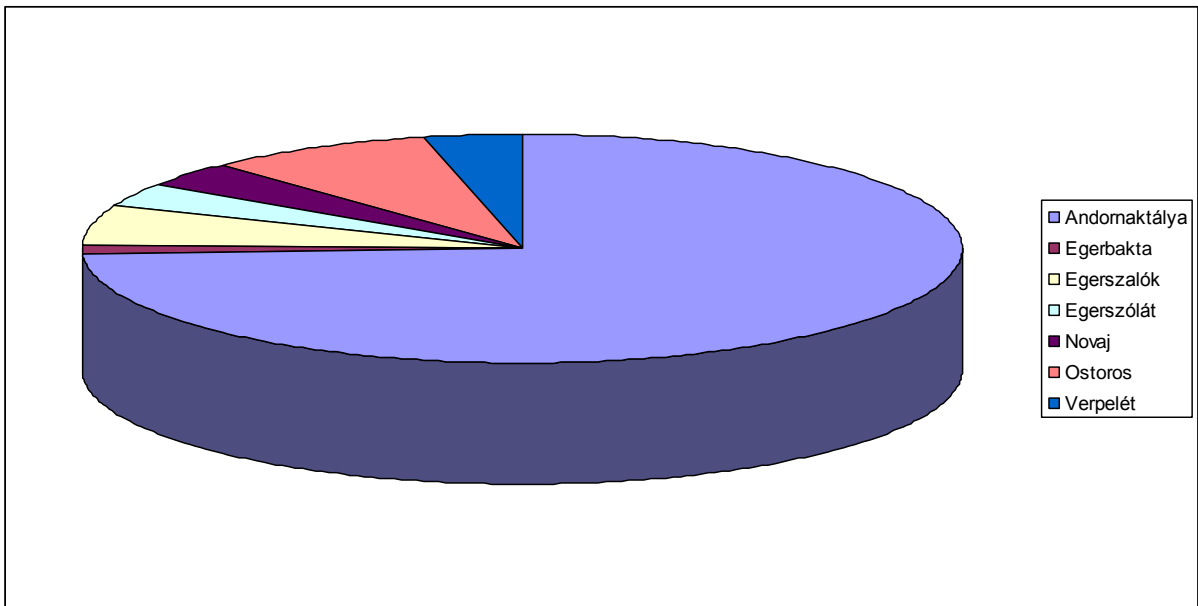
⁷⁷ <http://www2.nka.hu/OPPportal/portal/cn/DefaultContainerPage/Kezdolap.jsessionid=70623BB54F36D80B32DC5F171BF5E583>

Letöltés ideje: 2011. január 3.

1. diagram Az egri kistérség nyertes pályázatainak aránya (2002-2010)

2. diagram: Az egri kistérség nyertes pályázatainak aránya Eger nélkül (2002-2010)

Andornaktálya önkormányzati fenntartású közművelődési intézménye, Andornaktálya Általános Művelődési Központja a fenti összegnek azonban csak egy minimális részét nyerte el.⁷⁸ 2004-ben 130 ezer forint értékű eszközfeljesztési pályázatát támogatták. A fennmaradó pályázati összegen a község két civil szervezete, a Jelenünkért és Jövőnkért Alapítvány és a Magyar Speciális

⁷⁸ A sikeres pályázatokról éves bontásban lásd a mellékletet

Művészeti Műhely Egyesület osztozott, igaz, nem egyenlő mértékben. Előbbi 500 ezer forint támogatást nyert 2006-ban értelmileg sérült személyek táncversenyére, míg utóbbi 2002 és 2006 között közel 10 millió forintra pályázott sikeresen, szintén értelmi fogyatékos emberek – helyi és országos – kulturális rendezvényeinek tárgyában. Ostoros község művelődési háza 2002-ben és 2004-ben összesen 1 millió 200 ezer forintra (a teljes összeg 0,78%-a) pályázott sikerrel hagyományörző rendezvények megtartására. Egerszalók községi önkormányzata közművelődési intézménye, az Egerszalóki Faluház 2004 és 2007 között három sikeres pályázatot nyújtott be, amelyek összességében a teljes elnyert támogatásnak ugyan mindössze 0,52%-át tették ki, de a helyi fiatalok táboroztatására fordítható összeg (800 ezer Ft) községi szinten mindenképpen jelentősnek mondható. Novaj község művelődési háza 2002-2004 között eszközfejlesztésre és szakmai tevékenységre 500 ezer forintot nyert az NKA pályázatain (0,32%), csakúgy, mint Verpelét, ahol a Petőfi Sándor Községi Ház és Könyvtár 2005-ben közművelődési szakmai programok megvalósítására pályázott sikerrel. Közel hasonló mértékben – mintegy 450 ezer forint értékben (0,29%) – pályázott Egerszólát eszközfejlesztési projektekkel 2003-2004-ben. A kistérség összességében legkevesebb támogatást elnyert sikeres pályázatai Egerbakta községéi voltak szintén 2003-2004-ben. Az eszközfejlesztés és szakmai tevékenység tárgyában elnyert 200 ezer forint az összes elnyert pályázati összeg mindössze 0,13%-át tették ki.

Eger Megyei Jogú Város pályázatai

Mint a 1. táblázatban láthattuk, az egeri kistérség által elnyert közel 154 millió forint pályázati összeg 90,86%-a, 139 millió 875 ezer forint a részben vagy teljes egészében Eger városához kapcsolódó pályázó által elnyert összeg. A pályázatokat benyújtó közművelődési intézeteket három nagyobb csoportba sorolhatjuk:

1. Eger MJV Önkormányzata által fenntartott intézmények
2. Eger MJV Önkormányzata és a Heves Megyei Önkormányzat által közösen fenntartott intézmények
3. Civil szervezetek

Mint ahogyan azt az alábbi táblázatból megállapíthatjuk, a vizsgált időszakban az elnyert pályázati összegek döntő többségét a városi önkormányzat, illetve a város és a megye által fenntartott intézmények pályázatai nyerték a Nemzeti Kulturális Alaptól.

2. táblázat: Egerhez kapcsolódó közművelődési intézmények által az NKA-tól 2002-2010 között elnyert pályázati összegek

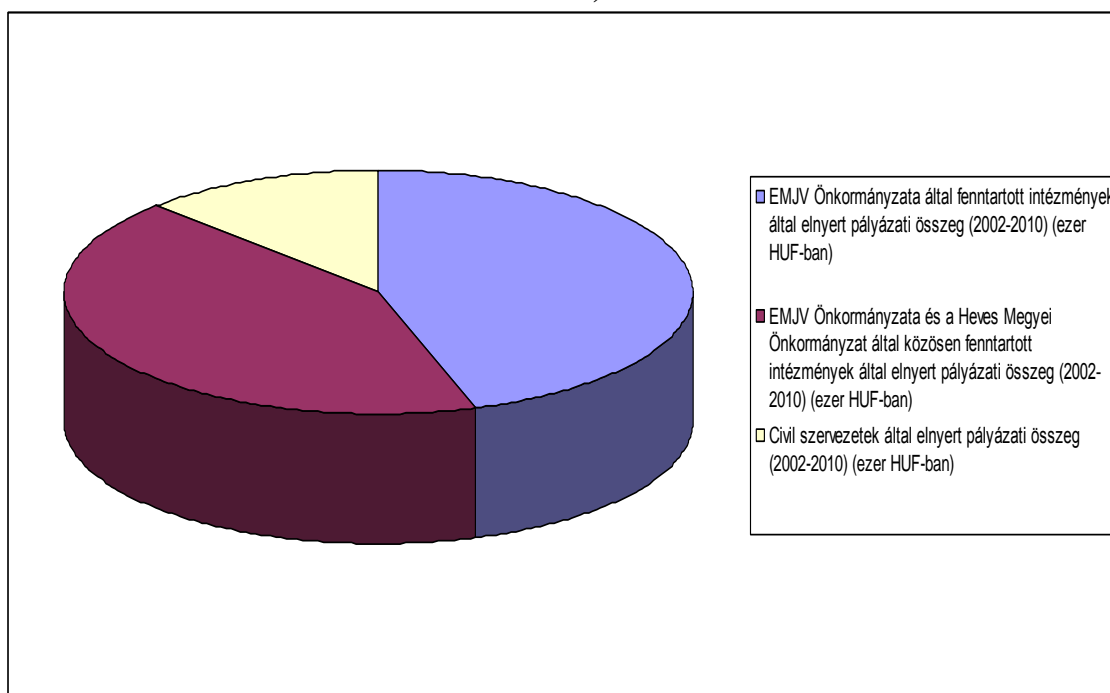
Közművelődési intézmény megnevezése	Elnyert pályázati összeg (2002-2010) (ezer HUF-ban)	Elnyert pályázati összeg (%-ban)
Forrás Gyermekek- és Ifjúsági Központ	12430	8,89
Bartakovics Béla Közösségi Ház	19040	13,61
Egri Kulturális és Művészeti Központ	13940	9,97
Művészetek Háza Eger Nonprofit Kiemelkedően Közhasznú Kft.	17550	12,55
EMJV Önkormányzata által fenntartott intézmények összesen:	62960	45,01
Heves Megyei Művelődési Központ	40997	29,31
Heves Megyei Önkormányzat Pedagógiai Szakmai és Közművelődési Szolgáltató Intézménye	18478	13,21
EMJV Önkormányzata és a Heves Megyei Önkormányzat által közösen fenntartott intézmények összesen:	59475	42,52
Civil szervezetek összesen:	17440	12,47
Összesen:	139875	100,00

Az első két csoportba tartozó közművelődési intézmények összesen 122 millió 435 ezer forintra pályáztak sikeresen, nagyságrendileg azonos elosztásban. A fennmaradó 17 millió 440 ezer forint az Egerhez kötődő, de nem városi fenntartású civil szervezetek osztoztak a 2002 és 2010 közötti időszakban.

A kizárólag városi fenntartású intézmények által elnyert pályázati összeg (62 millió 960 ezer forint) a teljes elnyert támogatás 45,01%-a. Az EMJV Önkormányzata által fenntartott intézmények adataival kapcsolatban mindenképp ki kell emelnünk, hogy a Forrás Gyermekek- és Ifjúsági Központ, illetve a Bartakovics Béla Közösségi Ház által elnyert pályázati pénzek a 2002-től 2007-ig terjedő időszakra vonatkoznak, mivel 2008. január 1-jével az Egri Kulturális és Művészeti Központ vette át a pályázói szerepet.⁷⁹

⁷⁹ Művészetek Háza Eger Nonprofit Kiemelkedően Közhasznú KFT. 2008 után is nyújtott be pályázatot az NKA kiírásaira, középiskolai vetélkedő, illetve a Kepes Központ rendezvényének tárgyában.

3. diagram: Egerhez kapcsolódó közművelődési intézetek által elnyert támogatások (2002-2010)

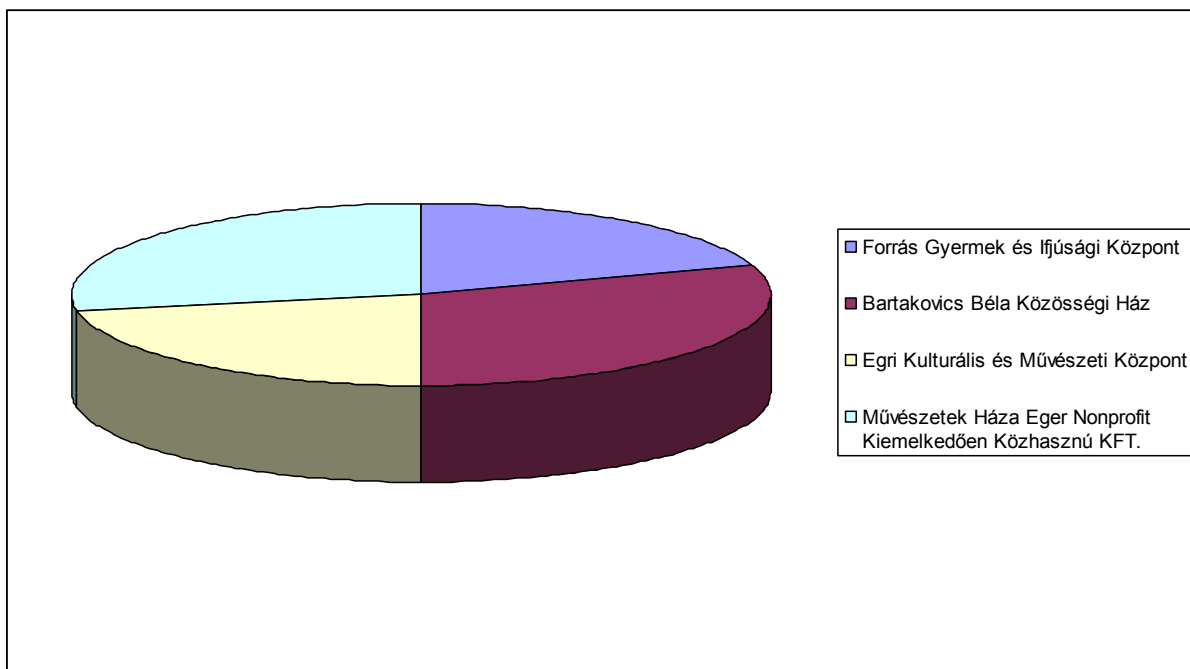

Az intézetek által benyújtott pályázatok tárgyköre meglehetősen széles⁸⁰, a különféle szakmai közösségektől a gyermektáboroztatásig, a különböző közművelődési programok tájoltatásától a konkrét művészeti, művelődési rendezvények lebonyolításának támogatásáig rendkívül tág kört fedtek le.

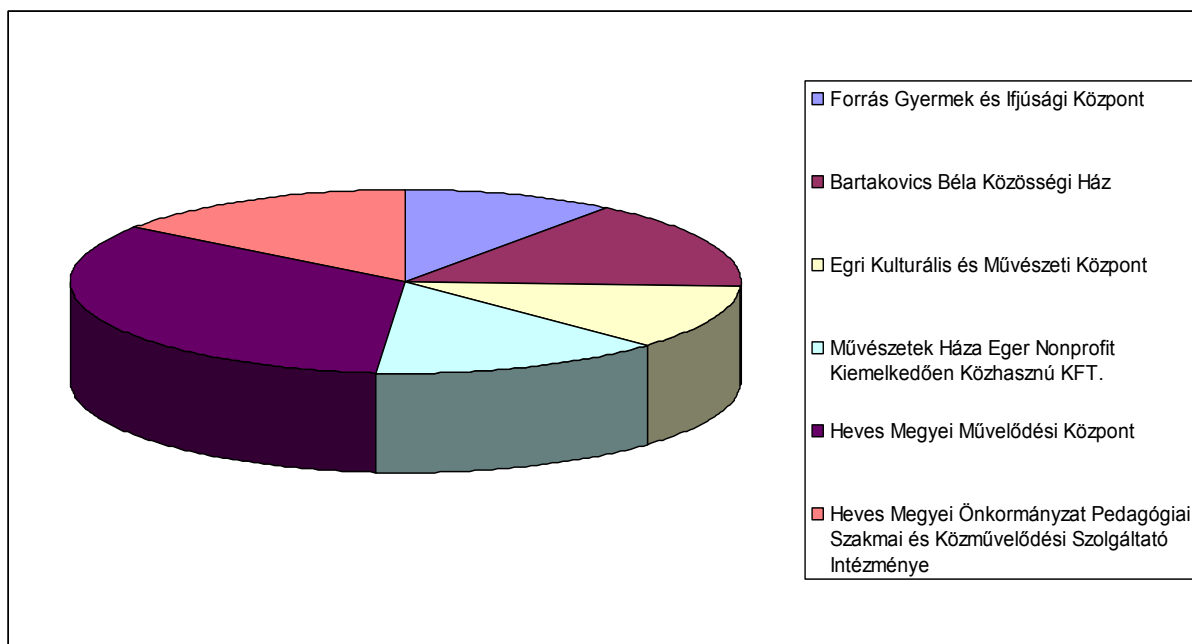
Hasonlóan széles témakörben nyújtott be az NKA-hoz pályázatokat Eger Megyei Jogú Város Önkormányzata és a Heves Megyei Önkormányzat által közösen fenntartott intézmények közül a Bartakovics Béla Művelődési Központ jogelődje, illetve jogutódja, a Heves Megyei Művelődési Központ, majd 2008-tól a Heves Megyei Önkormányzat Pedagógiai Szakmai és Közművelődési Szolgáltató Intézménye. A közművelődési intézetek összesen 59 millió 475 ezer forint pályázati forrás nyertek el, amelyből a nyári táboroztatástól a közművelődési programok tájoltatásán át a helyi művészeti közösségek szakmai támogatásáig terjedt a pályázatok tárgya.

⁸⁰ A sikeres pályázatokról éves bontásban lásd az I. számú mellékletet

4. diagram: Eger Megyei Jogú Város Önkormányzata által fenntartott intézmények által elnyert pályázati összegek aránya

5. diagram: Eger Megyei Jogú Város Önkormányzata és a Heves Megyei Önkormányzat által közösen fenntartott intézmények által elnyert pályázati összegek aránya

Az egri civil szervezetek által elnyert pályázati összeg (a teljes összeg 12,47%-a) döntő része két civil szervezeté, a Cantus Agriensis Kulturális Egyesületé, illetve a Magyar Speciális Művészeti Műhely Egyesületé lett. Előbbi 8 millió 530 ezer forintra pályázott sikeresen 2002 és 2010 között,

míg utóbbi 6 millió 350 ezer forintra. A Cantus Egyesület elsődlegesen hazai és nemzetközi kórushangversenyek támogatására kért és kapott támogatást a Nemzeti Kulturális Alaptól, míg a Magyar Speciális Művészeti Műhely Egyesület értelmi fogyatékkal élő emberek helyi, regionális, országos és nemzetközi kulturális rendezvényeire.⁸¹ A fennmaradó, nagyságrendileg 2,5 millió forintnyi pályázati pénzen a 2002 és 2007 közötti időszakban 13 civil egyesület⁸² osztozott 30-400 ezer forint közötti összegben.

A fenti adatokból egyértelműen látszik, hogy az egeri kistérség és azon belül Eger Megyei Jogú Város kiemelkedően aktívan vett részt a vizsgált időszakban a Nemzeti Kulturális Alap különféle pályázatain. Benyújtott anyagaikban igyekeztek lefedni a kultúraközvetítés minden spektrumát, s ezen törekvésük – a város kulturális koncepciójának tükrében – minden bizonnyal nem fog változni a közeljövőben sem.

Eger hagyományaira támaszkodva nem csak szűken a kistérség vonatkozásában kívánja meghatározni karakteres kulturális arculatát, hanem megyei, regionális, országos és nemzetközi szinten is. Ezt hivatott előmozdítani a városi intézmények által benyújtott pályázatokkal a város mindenkori vezetése. Eger szinte minden pályázatot elnyert a kultúra területén, amit el lehetett nyerni. A kulturális életben elért eredményessége példaértékű Magyarország más települései számára, főleg hogy a város a szakmai szervezetekkel, a szakemberekkel és a város, illetve a kistérség civil szervezeteinek együttműködésével tudta elérni sikereit. Eger kulturális fejlesztéseire fordított energiája mintaként szolgálhat mind a hazai, mind a nemzetközi integráció vonatkozásában, mivel a város „jó úton jár” az eredetileg meghatározott célok, s főként az életminőség javításának és a területi hátrányokból adódó esélyegyenlőtlenség feloldásának megvalósításában.

⁸¹ Az egyesületről lásd bővebben a MSMME weblapját (<http://www.msmme.fw.hu/>)

⁸² Agria Vegyeskar Eger Kóruskulturájáért Alapítvány, Atellana Mozcsművészeti Alapítvány, Eger Junior Parnasszus Műhely Egyesület, Eger Szimfonikus Zenekar Kulturális Egyesület, Eger Vitézlkő Oskola Hagyományörző és Sport Egyesület, EVENTUS Üzleti Tudományok Szakképző Iskoláért Alapítvány, Gajdos Népzenei és Néptánc Kulturális Egyesület, Heves Megyei Életreform Népfoiskola, Jurta 2001 alapítvány, Lajtha László Alapítvány, Nyugdíjasok Heves Megyei Szövetsége, Petrás Incze János Kulturális Egyesület, Szederinda Alapítvány

ÖSSZEGZÉS

Eger – az elmúlt évtizedben e téren nyújtott teljesítménye alapján – a magyar kultúra városa. Ez irányú koncepcionális elkötelezettségének eredményeként a város intézményei országos megmérettetéseken a legjobbaknak járó elismeréseket szerezték meg. A Bródy Sándor Könyvtár 2008-ban az „Év könyvtára” lett. A Gárdonyi Géza Színház elnyerte a legjobb nagyszínpadi előadásnak járó Dottore–díjat, s művészei is számos szakmai díjjal büszkélkedhetnek. Eger 2010-ben elnyerte a Magyar Dal Fővárosa címet az Egri Kulturális és Művészeti Központnak a város intézményeivel közösen megvalósított projektjéért.

A közművelődés területén Eger Megyei Jogú Város Önkormányzata a legmagasabb összegű támogatásban részesül az Agóra programban. 2010-ben a megyei jogú városok kategóriájában elnyerte „A Kultúra Magyar Városa” címet, azonban ez nem csak egy cím a sok közül, sokkal több annál. A város önkormányzata olyan kulturális politikát folytat, amely lehetővé teszi, hogy az egymással versengő kezdeményezések is teret kapjanak, nem feledve természetesen a város, de egyben az ország társadalmának aktuális hosszú távú feladatait, az életminőség javításának és az esélyegyenlőség feltételeinek megteremtését.

Az uniós tagságtól és a tagsággal járó előnyöktől remélhető, hogy a középrétegek életszínvonala és kulturális felemelkedésének esélyei rövid, illetve középtávon javulni fognak. Ha Európa kulturális identitását keressük, azt leginkább filozófiai, zenei, irodalmi, képzőművészeti, építészeti hagyományaiban találjuk meg. Ez a közös kulturális kincs jelenti azt az alapot, amely Egerben is nap mint nap tetten érhető, és amely lehetővé teszi, hogy Eger – akár közép-, akár hosszú távon – az európai kultúra városa is legyen.

Felhasznált irodalom:

A Bartakovics Béla Községi Ház története

<http://ekmk.eu/BBMK%20t%C3%B6rt%C3%A9nete>

Letöltés ideje: 2011. január 29.

A Nemzeti Kulturális Alapról röviden

<http://www2.nka.hu/OPPportal/portal/cn/DefaultContainerPage/Kezdolap;jsessionid=BE70D0E4F2AEDDAC517D0CE3CFB47A0B0>

Letöltés ideje: 2011. január 3.

A Nemzeti Kulturális Alap Közművelődési Szakmai Kollégiumának stratégiája (2010. november 15.)

<http://www2.nka.hu/pages/kozlemenyek/strategiak/kozmuvelodesi.pdf>

Letöltés ideje: 2011. január 3.

Az Egri Főegyházmegye története

<http://www.eger.egyhazmegye.hu/index.php/egyhazmegyenk-tortenete>

Letöltés ideje: 2011. január 3.

Az egri kistérség területfejlesztési koncepciója és programja (felújított változat) Eger, 2005.

http://www.eger-regio.hu/images/stories/aktualis/alapprogramok/teruletf/teruletfajl_koncepcio_1_2.doc

Letöltés ideje: 2011. január 29.

Az Észak-magyarországi régió bemutatása

<http://www.norda.hu/a-regio-bemutatas/>

Letöltés ideje: 2011. február 27.

Eger beadta pályázatát az Európa Kulturális Fővárosa címre

<http://www.eger2010.hu/050106.php>

Letöltés ideje: 2011. február 27.

Eger Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája

<http://www.eger.hu/Fooldal/IntegraltVarosfejlesztésiStrategia/tabid/2138/Default.aspx>

Letöltés ideje: 2011. február 27.

Eger MJV gazdasági programja, 2007-2013

www.eger.hu

Letöltés ideje: 2011. január 29.

Eger MJV kulturális koncepció, 2008-2011

<http://www.eger.hu/Onkormanyzat/Koncepcioek/tabid/1894/Default.aspx>

Letöltés ideje: 2011. január 29.

Eger MJV településfejlesztési koncepciója, Eger, 2003.

<http://www.eger.hu/Onkormanyzat/Koncepcioek/tabid/1894/Default.aspx>

Letöltés ideje: 2011. január 29.

Eger története

<http://www.agria.hu/eger/tortenet.html>

Letöltés ideje: 2011. január 3.

Eger Megyei Jogú Város Közgyűlése, kulturális bizottság elnökétől javaslat a kulturális ágazatot érintő változások ütemezésére (2007. június 20.)

www.eger.hu

Letöltés ideje: 2011. február 27.

Eger Megyei Jogú Város Önkormányzata 47/2000. (IX.15.) sz. rendelete Eger Város kötelező közművelődési és kulturális feladatairól (módosította: 3/2003. (I.24.) sz. rendelet)

<http://www.eger.hu/portals/0/k%C3%B6zgyulesek/rendeletek/47-2000.pdf>

Letöltés ideje: 2011. február 27.

Forrás Gyermekek- és Ifjúsági Ház

<http://ekmk.eu/forras>

Letöltés ideje: 2011. január 29.

Heves megye bemutatása

<http://www.norda.hu/heves-megye-bemutatas/>

Letöltés ideje: 2011. február 27.

Hiller István, Dr. 2006: A kulturális modernizáció irányai

http://www.okm.gov.hu/letolt/kultura/kulturalis_modernizacio_iranyai_061213.pdf

Letöltés ideje: 2010. december 21.

Közművelődési intézmények az egri kistérségben

<http://www.egerkozkins.eoldal.hu/cikkek/kozmuvelodesi-intezmenyek-az-egri-kistersegben.html>

Letöltés ideje: 2011. január 29.

Megyei jogú városok

<http://www.terport.hu/main.php?folderID=2762&articleID=7272&ctag=articlelist&iid=1>

Letöltés ideje: 2011. február 28.

Nagy József: Eger története. Gondolat, Budapest, 1978.

Nemzeti Kulturális Alap, Archív közművelődési pályázatok

<http://www2.nka.hu/OPPPortal/portal/cn/DefaultContainerPage/Kezdolap;jsessionid=70623BB54F36D80B32DC5F171BF5E583>

Letöltés ideje: 2011. január 29.

Regionális, megyei, kistérségi és települési helyzetképek (REMEK) I. Észak Magyarország regionális riportja

https://teir.vati.hu/rqdist/main?rq_app=um&rq_proc=eredfr&xterkod=5&xmutkod=&xtabkell=I&xtertip=R

Letöltés ideje: 2011. február 27.

Regionális, megyei, kistérségi és települési helyzetképek (REMEK) II. Heves megye megyei riportja

https://teir.vati.hu/rqdist/main?rq_app=um&rq_proc=eredfr&xterkod=10&xmutkod=&xtabkell=I&xtertip=M

Letöltés ideje: 2011. február 27.

Regionális, megyei, kistérségi és települési helyzetképek (REMEK) III. Egri kistérség kistérségi riportja

https://teir.vati.hu/rqdist/main?rq_app=um&rq_proc=eredfr2&xterkod=4001&xmutkod=&xtabkell=I&xtertip=K

Letöltés ideje: 2011. február 27.

Tájékoztató az Agria Agora programról

<http://www.eger.hu/Főoldal/Fejlesztésiprojektek/Agora/tabid/2115/Default.aspx>

Letöltés ideje: 2010. december 21.

Templom Galéria

<http://ekmk.eu/node/20>

Letöltés ideje: 2011. január 29.

TIOP 1.2.1 - AGÓRA - multifunkcionális közösségi központok és területi közművelődési tanácsadó szolgálat infrastrukturális feltételeinek kialakítása – „égi központok és területi közművelődési tanácsadó szolgálat infrastrukturális feltételeinek kialakítása (A PÁLYÁZAT LEZÁRULT!)”

<http://www.nfu.hu/doc/886>

Letöltés ideje: 2010. december 21.

Wellner István: Eger (Panoráma magyar városok) Panoráma, 1987

<http://www.egercity.hu/regenesma.eger?main=egertortenet>

Letöltés ideje: 2011. január 3.

Zsinagóga Galéria

http://www.mheger.hu/zsinagoga_galeria.php

Letöltés ideje: 2011. január 29.

Táblázatok, diagramok jegyzéke

Táblázatok

- 1. táblázat:** Az egri kistérség települései által 2002-2010 között az NKA-tól elnyert pályázati összegek **149**
- 2. táblázat:** Egerhez kapcsolódó közművelődési intézmények által az NKA-tól 2002-2010 között elnyert pályázati összegek **152**

Diagramok

- 1. diagram** Az egri kistérség nyertes pályázatainak aránya (2002-2010) **150**
- 2. diagram:** Az egri kistérség nyertes pályázatainak aránya Eger nélkül (2002-2010) ... **150**
- 3. diagram:** Egerhez kapcsolódó közművelődési intézetek által elnyert támogatások (2002-2010) **153**
- 4. diagram:** Eger MJV Önkormányzata által fenntartott intézmények által elnyert pályázati összegek aránya..... **154**
- 5. diagram:** Eger MJV Önkormányzata és a Heves Megyei Önkormányzat által közösen fenntartott intézmények által elnyert pályázati összegek aránya **154**

Kapitány Ágnes – Kapitány Gábor: Néhány gondolat a kultúraközvetítésről (és támogatásáról) a huszonegyedik század első évtizedében⁸³

Az összkép azt mutatja, hogy a kultúra működtetésének két modellje: az állami és a piaci szemléletű modell közötti verseny és különbség *nem elsősorban a szponzorálás síkján* ragadható meg. (Az anyagi finanszírozás tekintetében persze számolnunk kell egy harmadik modellel, az alulról szerveződő, önfinszírozó kulturális aktivitással is⁸⁴, ám ennek tökelehetőségei köztudottan igen szerények⁸⁵. Az is régóta nyilvánvaló, hogy a kulturális aktivitás teljes spektrumához képest a magán-szponzorálás sem jelent megoldást; bár igen jelentős kulturális rendezvényeket támogat a magántőke, a világon sehol sem képes – s nem is hajlandó, s nem is várható tőle --, hogy minden felmerülő kulturális szükséglethez anyagi háttérrel biztosítson. Így az állami és kommunális háttér elosztó jellegű és ezért paternalista vonásokat mindig tartalmazó modellje a kultúrafinanszírozást belátható időn belül mindenképpen – továbbra is—jellemezni fogja). *A modellek versenye igazán a kultúra megszervezésében, menedzselésében érdekes.* Vizsgálatunk szűrőpróba-szerű esettanulmányai ugyan csak hipotézisek megfogalmazására elegendők, de – miközben a hagyományos kulturális intézményhálózat egyszerre mutat fel igen pozitív eredményeket és hiányosságokat (ezekről később még lesz szó) – *a legfigyelemreméltóbb sikerek egy menedzser-vállalkozáshoz fűződnek*, amely ugyan csak egy szűkebb régió kulturális rendezvényeit jegyzi, de a szemlélőben felmerül a kérdés, hogy milyen lehetne az országos helyzet, ha hasonló dinamikus vállalkozások az ország egész területét lefednék? A kulturális menedzselés Magyarországon ma még mindig gyerekcipőben jár; bár kulturális menedzserképzés már jónéhány éve folyik, olyan menedzservállalkozásokkal, amelyek egyrészt egyes művészek permanens képviselőit, másrészt – mint az említett példában – egy terület kulturális életének szervezését felvállalnák, sokkal ritkábban találkozni, mint lehetne. (Jól tudjuk, hogy azokban a “nyugati” országokban is, ahol az ilyen típusú menedzselésnek évszázados hagyományai, jól

⁸³ A közművelődési NKA-pályázatokról szóló vizsgálat eredményeinek másodelemzése alapján.

⁸⁴ Az egyesületek, civil szervezetek szerepe – az általuk mozgósított szociális kapcsolatrendszer és öntevékenység -- egyrészt alapvető hajtóereje az egész kulturális életnek. Másrészt ezek szerepének növekedése nem indokolhatja az állam kivonulását a kulturális szférából (sőt, a leghatékonyabb támogatási forma éppen az, ha az állam jelentős mértékben a valóban aktív kulturális egyesületek, civil kezdeményezések, az “alulról szerveződő” kulturális aktivitás támogatásán keresztül segíti elő a kultúraközvetítés folyamatát).

⁸⁵ Gyakran hangsúlyozott tény ezzel kapcsolatban, hogy a kelet-európai vállalkozók többségének mentalitása ma még igen távol áll attól, ahogy a kultúra támogatása Nyugaton beépült a tőke szokásrendszerébe, s fontos eleme a tőke és a társadalom viszonyának; egy olyan országban azonban, amely gazdaságának legnagyobb része a multinacionális tőke hatókörébe esik, a kultúratámogatást elsősorban (persze nem kizárólagosan) ezektől lehetne elvárni, esetleg olyan törvények meghozásával is, amelyek (az ilyen kulturális elköteleződés szórványosan ma is tapasztalható példáin messze túlmenően) e tőkét ebbe az irányba terelik. A magánalapítványok száma szaporodott az elmúlt években, de még igen messze van attól, hogy kellő támaszt nyújtson a kultúrának; nyilván az lenne a kívánatos, hogy a gazdaság szereplői tőkearányosan vegyenek részt a kultúratámogatásban.

bejártatott csatornái vannak, igen sok művész kínlódik mindenféle menedzselés nélkül, és igen sok terület marad “kulturálisan lefedetlen”, de a mi régióinkban, ahol az államszocializmus számos irracionális hatása mellett a kulturális misszió fokozott jelentőségének tudatát is örökségül hagyta, e tekintetben akár még előbbre is lehetne járni a “gazdag nyugatiaknál”). A vizsgálat tanulsága ebben a kérdésben tehát az, hogy 1) *érdemes minél több már létező és leendő menedzservállalkozásnak alaposabban megismerkedni a debreceni példával* (hogyan működik részleteiben, mitől sikeres, melyek a helyi sajátosságokból adódó s melyek az átvehető elemei, illetve miképpen lehet általánosítani – másutt szükségképpen máshogyan felépítve—a helyi sajátosságok kihasználásának technikáit). 2) *Érdemes országosan támogatni az ilyen típusú vállalkozások minél szélesebb körű meggyökerezését.*

Ami a hagyományos, intézményalapú művelődésszervezői tevékenységet és annak támogatottságát illeti, a vizsgálat egyik legfőbb tanulsága a régi igazság: “*Mert akinek van, annak adatik, és akinek nincs, attól az is elvétetik, amije van*”. (Márk, 4, 25; Máté, 13, 12; Lukács, 8, 18). A jól működő intézmények általában elég jó támogatást kapnak rendezvényeikhez (persze nincs olyan sok, aminél több ne lehetne), a kisebb intézmények szükségképpen kisebb igényű támogatási kérelmei pedig sok esetben eredményességükben is elmaradnak a “nagyoktól”; minthogy az anyagi eszközöket nagy arányban az állagfenntartásra kell fordítaniok, (s azok még ehhez sem elegendőek), kulturális programokra kevesebb marad, s azok színvonalát is nagy mértékben rontja a leromló (“kulturálatlan” hatású) környezet. (Az egyre mélyebbre süllyedő spirál circulus vitiosusának vége sok esetben az intézmény bezárása, s ezzel a kultúra egyik bázisának kiesése).

Persze, nem a kicsi/nagy ellentét a legfőbb meghatározó. Mint látni fogjuk, más tényezőknek jóval nagyobb a szerepe az intézmények közti különbségek kialakulásában. Az egyik ilyen tényező éppen az *épületek állapota*. A vizsgálat megerősítette azt a sok évtizedes tapasztalatot, hogy a jónéhány reprezentatív, jó állapotú, új intézményépület mellett nagyon nagy arányban vannak olyan kulturális intézmények, amelyeknek Achilles-sarka az épület romló állaga. (Az épületek elhanyagoltsága gyakran együttjár az *eszközpark* elavultságával, rossz állapotával is, de az is épp elég, ha egy intézmény e két materiális feltételrendszer egyikének tekintében kerül “csak” katasztrofális helyzetbe). Olyan gazdasági körülmények között, amikor semmire sincs pénz, és a fő kérdés, hogy honnan lehet még elvenni, ezzel a helyzettel nemigen lehet mit kezdeni, kedvezőbb pillanatban azonban mindenképpen érdemes lenne országos programként átgondolni az épülethálózat ügyét, figyelembe véve, hogy a kulturált környezet önmagában persze nem elégséges, de alapvető feltétele a kultúra működésének; hogy új, korszerű és kulturált állapotú intézmények létrehozása nem feltétlenül jelent reprezentatív nagyberuházásokat; hogy a kultúra iránti igény a kulturált környezet iránti igénnyel összekapcsolódván az emberek sokhelyütt

öntevékenyen is képesek ilyen környezetek létrehozására. (Az intézmények működtetői egyébként gyakran heroikus erőfeszítésekkel próbálják pótolni a hiányzó materiális feltételeket, de erre hosszú távon nem lehet építeni, az egyre rosszabb feltételek az esetek nagy részében a kilátástalan küzdelmek feladásához, gyakran pályaelhagyáshoz vezetnek). Ugyanakkor az “akinek van, annak adatik” törvénye a pozitív oldalon azt is mutatja, hogy az eleven kulturális aktivitás és a kulturált környezet kölcsönösen képes egymás létrehozására-megerősítésére.

A centrumok és perifériák hierarchikus viszonyának és az erők koncentrálódásának következtében az is elég triviális tény, hogy a *városokhoz általában jobb kulturális mutatók kapcsolhatók, mint környékükhöz*. Ez fokozottan megnöveli a városok felelősségét vonzaskörzetük kulturális segítésében, (s ilyen tevékenységre: sikeres programok tájoltatására, a vonzaskörzet fejlesztésére vannak is pozitív példák), de a kulturális lehetőségekbeli különbség *önmagában* nem biztos, hogy rossz: *minthogy a kulturális tevékenységeknek lényegéhez tartozik a bennük résztvevők “megemelése”, azt is természetesnek (s még pozitív hatásúnak is) tarthatjuk, hogy a kulturális eseményekhez “be”, vagy “fel” kell utazni;* (ez ősidők óta mindig is így volt minden kultikus központ esetében); az más kérdés, hogy az egyenlőtlenségek is csökkentendők, a periférián élők többletköltségeinek esetleges kompenzálásától odáig, hogy ha ritkábban is, de a perifériáknak is legyenek, lehessenek olyan helyi rendezvényei, amelyekhez viszont a központokból kell és érdemes “ki” vagy “le” utazni. (S az ilyen alkalmak létrehozása is legyen/maradjon preferált szempont). Ez utóbbi már csak azért is igen fontos (s érvényes Budapest és a “vidék” viszonyában is), mert ahhoz, hogy egy ország kultúrája össztársadalmi méretekben eleven és működőképes legyen, elengedhetetlen annak *mindennapi* átélése; ehhez pedig annak átélése is, hogy ahol a mi mindennapi életterünk van, az is (legalábbis bizonyos szempontokból) a létezés fontos *központja*.

A vizsgálat egy következő érdekes (bár nem meglepő) tanulsága, hogy a kulturális élet elevenességében-sikerességében talán még a méreteknél és az anyagi lehetőségeknél is nagyobb szerepe van *a történelmi hagyományoknak*. (Ez is összefügg az előbb említett törvénnyel, a központ-érzés szükségességével: a történelmi hagyományok, a településhez fűződő történelmi események emlékének ápolása felruházhatja az adott település lakóit azzal az öntudattal, hogy valamilyen szempontból “fontos helyen élnek”⁸⁶). Általánosnak tekinthető, hogy a történelmi

⁸⁶ E hatás tudatosítása következtében néhány helyen találkozhatunk *fiktív* hagyományteremtéssel is: ez ambivalens hatású. Egyrészt a fiktív hősök, fiktív történelmi események is alkalmasak arra, hogy az adott települést a fontosság öntudatával ruházzák fel, másrészt azonban amikor kiderül, hogy az így kiemelt esemény nem is úgy és nem is ott zajlott, az így kiemelt történelmi személy nem is járt az adott helyen vagy – szélső esetben – ilyen személy nem is létezett, ez nem igazán szerencsés az említett öntudat szempontjából. Megint más eset, amikor a település – mintegy posztmodern gesztussal -- tudatosan és nyíltan felvállalja, hogy imázsa egy fikcióhoz kötődik; szerencsés esetben erre ugyanolyan hagyomány építhető, mint valóságos múltbeli eseményekre. A sikeres finn példa (“a Mikulás lakhelye”)

hagyományok köré (amelyeket sokhelyütt a rendszerváltás óta “fedeztek fel” újra) kulturális programok egész láncolatát építik; (úgy is, hogy falunapok, városi napok keretében a hajdani történelmi esemény ünnepét kötik össze egyéb rendezvényekkel; úgy is, hogy a történelmi esemény a helyi imázs részévé válik, attribútumai az adott településhez kötődő asszociációikkal a települést gazdagító kulturális árukká válnak). Egyértelműen megállapítható, hogy a történelmi hagyományok jelenléte pozitív hatással van az adott település *mai* kulturális életére is. (Erre is érvényes, hogy valamely többlet-előny megléte más tekintetben is előnyökhöz vezethet, a hagyományokban átörökített kulturális tartalom a helyi kultúra egészét is vitálisabbá teheti). Hasonló szerepe van a *keresztény emlékek, hagyományok* természetesen méginkább a rendszerváltás óta eltelt időkhöz köthető reneszánszának. Az a tapasztalat, (s ez ebből a vizsgálatból is egyértelműen látszik), hogy ahol az ilyen típusú ünnepek revitalizálódtak, ennek pozitív transzferhatása volt a kulturális élet általános alakulására is. Ebben egyrészt az egyházak (képviselőinek) aktív részvétele is szerepet játszik, de megint figyelembe kell venni azt az általános hatást is, amit az adott ünnepen-hagyományon keresztül a *helyi öntudat* (és a kulturális tartalmak és kulturális aktivitás iránti általános igény) megerősítése jelent⁸⁷.

Érdekes tapasztalat az is, hogy azokon a szegényebb településeken, ahol ilyen hagyományok nincsenek, jellegzetesen két kitörési út mutatkozik: ezeken a településeken a kulturális rendezvények jelentős része *gyerekrendezvény*, a történelmi vagy vallási hagyomány-sajátosságok hiányát pedig *néprajzi* programokkal próbálják helyettesíteni. (Néprajzi emlékei – régi tárgyak illetve a korábbi helyi élet egyes mozzanatainak megörökítései – minden településnek vannak, lehetnek⁸⁸). A gyerekekre koncentrált kulturális élet egyrészt vészjelzés, mert arra utal, hogy a társadalom-szervező erejű (azaz értelemszerűen “felnőtt”) kultúra az adott közegben (már?) nem nagyon működik, másrészt (múlt és jelen híján) a jövőbe-kapaszkodás, a jövő mozgósítása. (Kedvező esetekben a gyerekekben ily módon elültetett “kulturális csírák” később kivirágozhatnak, de ehhez valóban kedvező feltételek egybeesése szükséges; az esetek nagy részében, ha az adott településen nincs aktív -- “felnőtt”--kulturális élet, akkor felnövekedvén a gyerekek is elhagyják a kulturális aktivitásokat, illetve ha megtartják ilyen igényeiket, azokat

nyomán ezt az utat választotta például Nagykarácsony (hogy hosszú távon mennyire sikeresen, majd elválnak); de vannak hasonló kezdeményezések (s nem csak település-méretben, mint például a szombathelyi “Leopold Bloom ház”, James Joyce *regényhőse*nek “kinevezett” szülőháza).

⁸⁷ A települések eltérő lehetőségei még számos további tényezőtől is adódhatnak. Jelentős kulturális különbségeknek is oka lehet két azonos méretű település között a *természeti* körülmények különbsége (képes-e arra mondjuk egy kisközség, hogy turisztikai célpont, üdülőfaluvá váljon belőle). Hasonlóképp jelentős különbségképző lehet, hogy milyenek az adott településen – illetve elérhető közelségében -- a *munkafeltételek*.

⁸⁸ *Önmagában* az ilyen emlékekre való támaszkodás nem mindig sikeres: sokak számára a paraszti múlt emlékei például a *szegénység* képzetét keltik; ahhoz, hogy az ilyen hagyományörzés kulturálisan pozitív hatást gyakoroljon a településre, előbb azt az öntudatot kell megalapozni, amely a paraszti hagyományt (az adott családok hagyományát) büszkeségforrásként tudja tekinteni.

másutt próbálják kielégíteni. Mindazonáltal ilyen településeken még mindig a gyerekekbe való “befektetés” lehet a remény forrása: a fenti gondolatmenet csak arra vonatkozik, hogy e törekvések sikerességéhez mindent meg kell tenni a felnőttek aktivizálására is).

A *faluünnep*ek, mint ezt egy korábbi elemzésünkben (Kapitány—Kapitány, 2009) már kiemeltük, különösen jelentős és sikeres élesztői a helyi kulturális életnek. Az ilyen típusú ünnepek terjedése, felélése fontos lépés a tág értelemben vett kultúra hajdani egységének helyreállítása felé. Az, hogy a szűkebb értelemben vett kulturális események ilyenkor gasztronómiai rendezvényekkel, vásárokkal együtt jelennek meg, egyfelől csökkenti a szűkebb értelemben vett kultúrának a mindennapi élettől való elszakítottágát (ha még nem jelentik is azt az állapotot, amikor a szűkebb értelemben vett kultúra elválaszthatatlan volt a mindennapi élet egészétől, -- a mindennapi *munka*-tevékenységeket is beleértve! -- abból nőtt ki, annak kérdéseire válaszolt)⁸⁹; másfelől mindaz, ami ezeken a rendezvényeken kapcsolatba kerül a szűkebb értelemben vett kultúrával, általa “megemelkedik”; tehát számolhatunk egy olyan transzferhatással is, ami a gasztronómiai kultúra, a kereskedelmi kultúra és a mindennapi érintkezés kultúrájának emelkedéséhez is *vezethet*. (Már csak ezért is fontos, hogy ahol ilyen komplex jellegű rendezvények vannak, lehetőség szerint megsűrjék azokat a gasztronómiai élvezetnek vagy a vásári kínálatnak a kultúra értékeivel ellentétes formáitól).

A *munka szerepe* az általánosan feltételezettnél minden tekintetben meghatározóbb a települések kulturális életében. Ezért is oly tragikus – a kultúra szempontjából is – ha egy településen magas a munkanélküliség aránya. A munka sokszorosan meghatározza a szűkebb értelemben vett kultúrához való viszonyt: meghatározó a szerepe a társadalmi integráltságban, s az abból való kiesés a többek között integrációs funkciójú kulturális aktivitásból való kiesést is jelenti; a munkaaktivitás (és ellentétéként a kényszerű passzivitás) nagyon jelentős tényező a (kulturális) motiváltság szempontjából is, és akkor még nem esett szó a munkahelyhez kapcsolódó mégoly szerény szociális rendszer, a munkahelyen keresztül ható információs rendszer, a munkahelyhez kapcsolódó szolgáltatások, esetleges továbbképzések és kulturális rendezvények szerepéről: a munkából való kiesés mindezek lehetőségének elvesztését, beszűkülését is jelenti. (Itt említhetjük

⁸⁹ Találkozhatni olyan kísérletekkel, amelyek megpróbálják visszaadni a szűk értelemben vett kultúrának azt az eredeti funkcióját, hogy közvetlenül reagáljon az emberek mindennapi életproblémáira. Az egyik budapesti színház például olyan improvizatív előadás-sorozatokat tartott egy héten át egy kistelepülésen, amely előadások szűzségének alakításába egyes felvezető jelenetek után (ezek tipikus élethelyzeteket dolgoztak fel) mindinkább (s mind aktívabb szerepben) bevonták a település lakóit, s végül eljutottak a településen élők speciális problémáinak megjelenítéséig. Bár a kísérletet csak félig értékelhetjük sikeresnek, mert a színház távozásával a valóságos közeg és az esztétikai áttétel egymásba kapcsoltsága megszűnik, s így időleges egymásravezetőségük mesterségesnek tekinthető, mégis jelentős (vissza) közelítés a színház eredeti funkciójához; nem tartjuk lehetetlennek, hogy hasonló kísérleteken keresztül a színjátszás, az egész művészet és az egész szűk értelemben vett kultúra visszanyeri szerves összeforrottságát, kölcsönös meghatározottságát az élet egészével, a tág értelemben vett kultúrával.

a romakérdés által érintett települések kulturális hátrányos helyzetét is. A rendkívül összetett romakérdés tárgyalásába itt semmilyen szempontból nem bocsátkozhatunk bele, az viszont nyilvánvaló, hogy a halmozott hátrányos helyzetek az esetek túlnyomó többségében halmozottan hátrányos helyzetet jelentenek a kulturális élet tekintetében is).

Visszatérve az ünnepek szerepéhez: az élet egészébe szervesen beágyazott, évről-évre ismétlődő ünnepek, szokássá váló rendezvények⁹⁰, a “jeles napok” különösen fontos részei az egyes települések kultúrájának. Az utóbbi években a különböző helyi *fesztiválok* szaporodása volt megfigyelhető⁹¹, s ezt nagyon pozitív tendenciának kell tekinteni, hiszen az ilyen alkalmak azon említett hozadékán túl, hogy segítenek a településen élők fontosság-tudatának megerősítésében, szinte egész évre való kulturális aktivitást biztosíthatnak (az ünnepre való készülődéssel), s ha bevételeiknek sikerül meghaladni a ráfordításokat, akkor még azt a szemléletet is megtámogathatják, hogy a kultúra, a kulturális élet gazdaságilag is kifizetődő lehet. Kistelepüléseken (de olykor még nagyobb városokban is) jellemző, hogy egy-egy ilyen fesztiválszerű rendezvény (ami lehet “falunap” is) *az egész települést* megmozgatja. (De vannak pozitív példák arra is, amikor például egy *faluház* vagy *tájház* létrehozása vált ki ilyen aktivitást, ha az adott település lakói – többnyire a helyi értelmiség szervezése-irányítása következtében – úgy érzik, hogy az így létrehozott intézményen keresztül az ő életük, identitásmeghatározó hagyományuk reprezentatív módon kapcsolódhat be a tágabb társadalmi közeg összkultúrájába.

A település-hagyományokban, amelyekre az egyes települések építenek, “*survival*” és “*revival*” jelenségekkel egyaránt találkozunk. Az aratási ünnepek, szüreti multságok, a most ünnepi alkalmként előtérbe helyezett disznóölés, lekvárfőzés, kolbásztöltés, stb. szokásrendszere részben nyíltan, részben látenszen továbbélt azokban az években is, amikor ezek a tevékenységek nem jelentek meg ünnepi alkalmakként (vagy egyáltalán nem volt mód a gyakorlásukra). Vannak ugyanakkor helyi szokások, amelyeket a helyi értelmiségiek, helytörténeti aktivisták kutatnak fel, s építenek be újra a település életébe. De a hagyományok életben maradásához az is szükséges, hogy új hagyományok is szülessenek, és ennek is vannak példái. Kutatásunk anyagából példaképpen említhetjük a rezi “holdfénytúrát”, amelynek során a település érdekesebb pontjaira éjszakai sétát szerveznek; ez az éjszaka izgalmával társítva érdekes (ünnepi) alkalom a település fiataljai számára is. Az ötlet kreatív párja a városokban is terjedő (s érzelmi többletei miatt mindenképpen

⁹⁰ Az ilyen típusú programok támogatása is értelemszerűen periodikusan ismétlődik. De a támogatási rendszerben hasonló ismétlődés más jellegű programokkal kapcsolatban is megfigyelhető. Az ilyen rendszeres, *ismétlődő támogatás* megerősítően hat a támogatott szakmai közösségekre, és a nyugodt kulturális építkezés szempontjából (is) szükséges biztonságérzetet is megadja.

⁹¹ Az elfogadott NKA-pályázatoknak a kutatás rendelkezésére állt 2004 és 2006 közötti adatai szerint 15-25%-a volt fesztivál jellegű (vagy legalábbis összművészeti) rendezvény.

sikeres) múzeumok éjszakájának (illetve a színházak éjszakájának, a tudományok éjszakájának, stb.). Az ünnepek még egy típusát regisztrálhatjuk a sikeres példák között: a szaporodó *családi* ünnepeket. Korábban ezeket sem tartották számon a kulturális rendezvények sorában, pedig mint számos, elevennek tekinthető kulturális életű település példája mutatja: ezek is a sikeres kulturális élet részei. A családi ünnep egyrészt az egyén öntudatának emelője (presztízsfokozó, ha valakinek telik arra – pénzből, kapcsolati tőkéből, stb. – hogy egy ilyen rendezvényt a közintézményben köz-eseményé tegyen; s önerősítő, ha önmagát olyan fontosságúnak láthatja, akit ünnepelnek); másrészt közösségerősítő (hiszen a hagyományos közösségek életének is mindig fontos részei – és összekovácsoló alkalmai— voltak az egyes egyének sorsünnepei, “átmeneti rítusai”); s minthogy az ilyen ünnepek kulturális rendezvényként jelennek meg a település életében (és gyakran a szűkebb értelemben vett kulturális aktivitások: -- zene, vetítés, irodalmi elemek – is kapcsolódnak hozzájuk), megint csak részt vesznek a “kulturális emelkedés”, a mindennapok “átkulturálódásának” megélésében is.

Nem győzzük hangsúlyozni annak fontosságát, hogy a kultúra mindenképpen az élet egészébe (a szűkebb értelemben vett kultúra a tágabb értelemben vett kultúra egészébe) ágyazódva jelenjen meg. A kulturális intézmények esetében is az a legszerencsésebb, (s a kultúrátámogatás rendszerében is preferálandó), amikor egy ilyen intézmény *agorafunkciókat* tud magához társítani. A települések életképességének egyik legfőbb mutatója, hogy vannak-e “agorái”; s egyáltalán nem mindegy, hogy mely intézmény (mely intézmények) tudnak ilyen funkcióval (is) működni. (A templomtól a vendéglőn, kávéházon, kocsmán, a vegyesbolton, fodrászüzleten keresztül a művelődési központig vagy könyvtárig a legkülönbözőbb intézményekhez társulhatnak ilyen agorafunkciók). Az egyes intézmények *multifunkcionális* működése már csak azért is támogatandó, mert ilyen esetben nagyobb valószínűséggel alakul ki agorafunkció is. (Az olyan könyvtárak például, amelyekben a könyvkölcsönzés mellett kávézó-hírlap olvasó, DVD-kölcsönzés, Internet-lehetőség, előadások, koncertek, kiállítások, gyermek-, és családi programok is vannak, gyakrabban válnak a helyi közösségi élet színtereivé). A vizsgálatba bekerült Eger városában például külön agoraprogram keretében alakítanak ki többfunkciós közösségi tereket, (egyúttal a nem-formális tanulás színtereiként is)⁹².

Régi tapasztalat, hogy a kultúra szerveződésében *óriási szerepe van az egyes személyeknek*. Minél kisebb egy település, annál inkább így van ez. Egy-egy lelkes és tehetséges, karizmatikus szervező

⁹² Az informális oktatás, illetve az át-, és továbbképzések általános jelentőségén túl különösen fontos lenne, hogy az ilyen képzések összekapcsolódjanak a helyi közélet fórumaival; a nagyarányú munkanélküliség, a munkaerő rugalmatlansága rendkívül szükségessé teszi, hogy a képzési lehetőségek is közvetlenül válaszoljanak a helyi közvéleményt foglalkoztató problémákra, s olyan utakat kínáljanak fel, amelyek az adott körülmények között valóban segítséget nyújthatnak a létkérdéssé váló mindennapi nehézségek megoldásában.

egyéniség kiesésének sokszor a helyi rendezvények hanyatlása a következménye. Jobb eset, amikor sikerül valaki másnak a helyébe lépni, vagy többekre szétosztani az általa betöltött szerepeket. Az aktív értelmiség dinamizáló szerepe ebből a szempontból (is) túlbecsülhetetlen. Ennek mértéke jelentős arányban attól függ, hogy az adott személyeknek milyen fokú a településsel való identifikálódása, amihez nem elég a helyben lakás, ha nem társul erős hivatástudattal és a település közéletébe való szerves beágyazódással; (ebben pedig jelentős tényező, hogy a település vezetése milyen mértékben tanúsít támogató magatartást a kultúrákövetőkkel szemben). Az önkéntességnek az erős és alulról szerveződött érdekképviseleti szervekkel rendelkező nyugati demokráciákban nagy hagyományai vannak; de a paternalista beidegződésekkel jobban áthatott Magyarországon is megnövekedett az érdeklődés az ilyen (rendszerint egy-két erős elhivatottság tudattal rendelkező szervező személyiség által mozgatott) kezdeményezések iránt, s ezeket komoly tényezőként kell figyelembe venni és – mint korábban hangsúlyoztuk – a kultúrátámogatás rendszerében is preferálni.

A következő tapasztalat, ami ebből a vizsgálatból is kirajzolódik, az *ország kulturális-, értékrendi-, politikai megosztottsága*. A politikai megosztottság olykor kulturális megosztottságban is megjelenik⁹³. Az egymás világát kizáró, leminősítő kulturális megosztottság természetesen ellentétes a kultúra legalapvetőbb funkciójával: a kultúra a társadalom összefogója, és akkor tud jól működni, ha benne a társadalmat egyébként megosztó hatások integrálódnak, az ellentétes kulturális impulzusok egymásra is megtermékenyítően hatnak, és a kulturális integrálódás visszahat az ellentétek feloldására. Ebből a szempontból – a káros ellentétek és intolerancia sajnálatos továbbélése mellett -- az utóbbi években vannak kedvező jelek is. Míg korábban két, egyértelműen szembenálló hagyományként elemezhetjük a (szerves fejlődésre építő) reformkor, és a (nyugatos) kiegyezés-kor modelljét, a mai kulturális életben (egyfajta “polgári” kulturális szemlélet jegyében) ezek egyre több helyütt *közösen vállalt* hagyományként jelennek meg (tehát a polgárosuló kisnemesi-honorációs életmodellek és értékrendek megannyi asszociációjával körülvett reformkor és az urbánus, elsősorban Budapest és a nagyobb városok fejlődésével jellemezhető Gründerzeit együtt jelenik meg és egyaránt pozitív értékmezőben, mint “polgári hagyomány”). Hasonló összekapcsolódás megfigyelhető (viszonylag széles csoportok körében) a hagyományos “nemzeti” hangsúlyú hagyományápolás és az EU-konformitás képviselésében is; mindezek tekintetében már semmiképpen sem állítható, hogy feltétlenül “másutt”, más közegben, más csoportok körében kell megjelenie egyik vagy másik értékcsoporthoz.

⁹³ Másutt rendeznek Wass Albert estét, másutt Spiró vagy Esterházy-rendezvényt; másutt Trianon-megemlékezést és megint másutt mondjuk multikulturális fesztivált.

Mindazonáltal vannak jelei az értékrendszeri megosztottságnak olyan területeken is, ahol nem feltétlenül szükséges az integrálódás. Míg a vizsgálatba került programok egy része hangsúlyozottan nemzeti hagyományok őrzésére orientálódik, egy csoportjuknál ennek ellentétéként nem a magyar urbánus hagyományon, nem is az EU-n, mint az európai nemzetek összefogóján van a hangsúly, hanem egyfajta mechanikus angolszász mintakövetésen, angolszász minták, kulturális divatok, (olykor nyelvi elemek) minden közvetítettség nélküli egyszerű átvételén. Bár a magyar kultúra hagyományosan mindig nyitott volt a legkülönbélebb kultúrák iránt, s bátran építkezett azok elemeiből (akár nyelvi elemeiből is), amely elemeket aztán magához igazította és szintetizálta; az említett esetekben nem ilyen beépítésről van szó, inkább egyfajta kulturális nagyhatalmi befolyásnak való (olykor túlteljesítésre is hajlamos) engedelmességéről. Mint minden ilyen esetben, az idő dönti el, hogy a ma eléggé jellemzőnek mutakozó ilyen típusú mintaátvétel hatásai beintegrálódnak-e a kulturális építménybe, vagy feszültségképző elemei maradnak. Ezt a jelenséget mindenesetre nem sorolhatjuk a jelen kulturális kínálat egyértelműen konstruktív elemei közé⁹⁴.

Az ország politikai megosztottságának (és e megosztottság romboló következményeinek) egyenes folyománya a *politikától való tömeges elfordulás*. Ez azonban nem jelenthetné a *társadalmi* kérdésektől, a közélettől való elfordulást, hiszen az az említett agorafunkciók, helyi identitáserősítések, a társadalmi aktivitás lehetőségei nélkül a kultúra egésze hanyatlásnak indulhat. Tudjuk, hogy az erre vonatkozó kutatások szerint (lásd például Füstös—Guba—Szalma, 2010) a különböző társadalmi intézményekbe vetett bizalom rangsorában a politika az utolsó helyen áll: s ha a “közélet” a politikával azonosítódik, ez a társadalmi kérdésekhez való hozzáállást passzivizálva magában hordja az említett általános hanyatlás veszélyét. Ezt a veszélyt csökkentheti viszont, ha a (szűkebb értelemben vett) kultúra veszi magára a társadalmi kérdésekre való reflektálás feladatát.

Ennek segítőjeként az utóbbi években megnövekedett a helyi lapok, a *helyi média* szerepe. Az országos médiumok fókuszába természetesen nem férnek be a kistelepülések ügyei: a helyi lapok, az online hírlevelek, a facebook közösségi csoportok, a kis helyi tévék stb, jelentősége viszont igen nagy lehet abban, hogy a helyi ügyekre reflektálva minél inkább összekösse azokkal a kulturális aktivitás különböző formáit.

A kultúra *integratív* szerepe nagyon sokoldalú. Ennek jelentősége meg is növekedett az utóbbi évtizedekben, amelyek az idősek, a gyerekeket egyedül nevelők, az elváltak, az özvegyek, a

⁹⁴ Egy konkrét, bár nem túl lényeges példát említve, talán ebbe a típusba sorolható az utóbbi években divatos lett “mazzorett”-csoportok elterjedése. Ennek a műfajnak nincs sok köze a magyar kultúra hagyományaihoz, de természetesen nem zárható ki, hogy azok szerves részévé válik... (Mindenesetre az arány arra utal, hogy divatként elharapózott “önkifejezési” formáról van szó).

magányosan élők, a munkából kiesettek vagy a társadalom által más módon magukra hagyottak arányának drámai növekedését hozták. Minden tapasztalat azt mutatja, hogy a (szűkebb értelemben vett) kultúrának óriási szocializáló, reszocializáló és társadalomintegráló szerepe van (s az említett csoportok mellett nagyon fontos a gyerekek és kamaszok megcélzása is); a kultúraterjesztés stratégiáinak kialakításában ezt a funkciót gyakran érdemes elsődleges célnak tekinteni, (vagyis nem csupán azzal az attitűddel közelíteni az egyes célcsoportokhoz, hogy “kultúrát nyújtsunk” nekik, hanem a társadalomba-integrálás, a reszocializáció céljával (s ehhez igazítva a kultúraterjesztés eszközeit). Itt jellemző példaként hivatkoznánk arra, hogy a (fizikai és szellemi) “fogyatékosággal” járó hátrányok elleni küzdelem szinte „divat” lett; (2004 és 2006 között a támogatott kulturális rendezvények 3 és fél, 2006-ban már 6,6%-a volt kifejezetten fogyatékosokkal kapcsolatos⁹⁵), miközben a fogyatékosokhoz való viszonyban az utóbbi évtizedben jelentős szemléletváltozás is bekövetkezett: az örvendetesen terjedő szemlélet lényege, hogy minél teljesebben integrálják a különböző fogyatékosokat a társadalomba, a minél teljesebb élet lehetőségének, az önállóság minél nagyobb fokának biztosításával. Ezt a “divathullámot” felhasználva érdemes ezt a szemléletet a társadalom valamennyi integrálásra váró csoportjára (illetve egyénére) vonatkozóan érvényesíteni.

Megnövekedett igény mutatható ki (a pályázatokban is, a kultúraközvetítő intézmények működésében is) a *pragmatikus ismeretek, az életvezetési ismeretek, az egészséges életmód-minták* iránt. Az ilyen tevékenységek mindenképpen támogatandók, s érdemes arra is kiépíteni stratégiákat, hogy az ilyen típusú ismeretek terjesztése miképpen épülhet össze a klasszikus értelemben vett kultúra terjesztésével (hiszen nemcsak a néphagyományok, de a “magaskultúra” is tele van *ilyen módon is használható, szemléletformáló* hatásokkal. Nem véletlen, hogy a konfuciánus kínai társadalomirányítási rendszerben a mandarinok képzésének kulcseleme volt a képzőművészeti, zenei, irodalmi képzés).

A kultúra *személyiségfejlesztő* jelentősége szintén túlbecsülhetetlen, s az utóbbi évtizedek erős individualizálódási folyamatai egyrészt megnövelték az egyén fontosságát, másrészt a túlfutó individualizáció súlyos problémáit is. A kultúraközvetítésben mindkét tendencia figyelembe veendő: fokozott mértékben szükséges a “közönség” személyre szóló megszólítása is, s az is, hogy az egyének a kultúrán keresztül kapjanak fogódzókat az elmagányosodás ellen.

Ebből a szempontból is említhető a *vallás*, a megnövekedett *spirituális érdeklődés* szerepe a kultúra alakulásában. Szó esett már a vallási hagyományok, és az egyházak aktivitásának szerepéről egy-egy település kulturális életében. (Bár nehéz szétválasztani az egyházi ünnepek

⁹⁵ Az egri anyagban az összes közművelődési pályázat 10 %-a sorolható a fogyatékosok és a halmozottan hátrányos helyzetűek támogatásának körébe.

vallási-spirituális mozzanatait a szokásszerűtől: a karácsony, a húsvét, a pünkösdi rítusaiban ezek együtt vannak jelen; de amikor a kultúraterjesztés támogatásáról van szó, akkor érdemes kifejezetten a spirituális igények kielégítésében is gondolkodni). Az egyházak egyébként eléggé sokféle módon vesznek részt a kultúraterjesztésben: gyerektáborok szervezésétől a gyülekezeti teremben folyó népzeneoktatáson keresztül az olyan, az utóbbi időben az értelmiség egyes csoportjainak körében népszerűvé vált bibliakörökig, amelyek vitái, közös gondolkodásai gyakran jelentős *kulturális események* a bennük résztvevők számára.

A kultúra *szociális* szerepét már részben érintettük. Ez nem csak a hátrányos helyzetű csoportoknak a kultúrán keresztüli reszocializációját jelenti, bár a kultúraközvetítésben ez mindig fontos cél kell maradjon. Az életminőség-javítás, a területi hátrányokból adódó különbségek csökkentése mint a kulturális szférára (is) háruló feladat azonban nem csak a legszegényebbek, lelegelesebbek bevonásának szükségességére figyelmeztet. A kultúra “emelő” szerepe minden társadalmi csoportot érint (a leggazdagabbakat is). 2006 után különösen szembeűnővé vált a *középrétegek* sérülékeny helyzete, s ezekben a csoportokban a kultúra igen erős stabilizáló, a középhelyzetet fenntartó szerepet játszhat, s ezt céljának is kell tekinteni.

A különböző *generációk* szempontjából is érdemes foglalkozni a kultúra szerepével. Az “ageing” problematika egyik, legtöbbeket érintő eleme az aktív nyugdíjaskor növekedése. A fejlett nyugati társadalmakban nagymértékben építenek erre a bázisra; nem ritka az időskorúak beiratkozása egyetemekre, részvételük különböző kulturális továbbképzési formákban, Magyarországon ez még kevésbé jellemző. A kulturális aktivitás azonban ebben a korcsoportban a hazai viszonyok között is magas: az asszonykórusok, különböző népművészeti csoportok és alkotóműhelyek nagy százalékban verbuválódnak ebből a korosztályból, de ugyanígy jellemző a nyugdíjas korúak részvétele utazási programokon, turista csoportokban, és a különböző előadóestek, koncertek, kiállítások közönségének is jelentős százalékát alkotják. Bár az NKA támogatta programoknak (a rendelkezésünkre bocsátott 2004-2006-os adatok szerint) csak mintegy 1.7%-át szervezték eleve nyugdíjasok, időskorúak számára, ez a feltűnően alacsony arányszám éppen azért nem mérvadó, mert ez a korosztály köztudottan jelen van a “korhatár nélküli” rendezvényeken is. Ugyanakkor azonban mégis fontos lenne e korosztály a jelenleginél fokozottabb célzatos megszólítása is; nem annyira életkorán keresztül, mint inkább személyes megkereséssel. Ha döntően közönségként, (a közönségszervezői zsargon szerint “vattaként”, helykitöltőként) számítanak rájuk, ez egyrészt csak az amúgyis aktivitásra hajlamosakat mozgósítja, másrészt a mozgósítottaknak sem használja ki kulturális potenciáit. Az idős korosztály tagjainak elmagányosodása, nagy százalékuk bezárkózása és kulturális aktivitásának kihasználatlansága káros az ő szempontjukból, de az egész társadalom szempontjából is. Ennek a korosztálynak ugyanis a legnagyobb kulturális haszna: tapasztalata, és

éppen ezt kéne beépíteni a kultúra áramába; ahogy régen az öregek meséi, az általuk irányított rítusok az adott közösség kultúrájának legfontosabb momentumai között voltak, ezekre a tapasztalatokra ma is ugyanolyan szükség lenne. A tudás azonosítása a technikai fejlődés legújabb vívmányainak ismeretével szükségképpen leértékeli az idősek tapasztalatait és kulturális szerepét, (műveltséganyagát, életvezetési tapasztalatait, erkölcsi irányítót, gyakorlati tudásait) ez pedig a társadalom kohéziós mechanizmusainak felborulását, az erkölcsi rendszerek szétbomlását, és az egész kultúra egyoldalúvá válását, elszegényedését vonhatja maga után.

A digitális forradalom, az egymást felgyorsultan váltó generációs divatok egyébként elég általánossá teszik a *generációs "gap"* jelenségét. Az egyes fiatalabb generációk nemcsak az idősektől szakadnak el, hanem hasadások keletkeznek az egyes fiatalabb generációk közt is; mindinkább idegenné válnak egymás számára, elvesztik nem csak a kölcsönös megértés, de olykor eleve a kommunikáció fonalait is. A szubkultúrákra, nemzedéki kultúrákra szakadó társadalomban a kultúra összekötő szerepe egyre fontosabb: a kultúra integratív működéséhez szükséges a különböző nemzedéki csoportokat, szubkultúrákat összekapcsoló értékek jelenléte, működése, az olyan kulturális aktivitás, amelyben megvan a szerepe minden nemzedéknek, és a nemzedékek egymáshoz kapcsolódásának is. Feltűnő, hogy a különböző korosztályok közül a *kamaszkorúak* is kevésbé kerülnek a kultúráközvetítés fókuszába. Bár elég sok ifjúsági-, és diákprogram van, e korosztály többsége köztudottan inkább az Interneten szörföl. Ez egyáltalán nem baj, és azt is figyelembe kell venni, hogy ez a korcsoport mindig is ódzkodik a hivatalos szervezésű programoktól, de önkifejezési igényük magas, s a hivatalos kultúraterjesztés ha próbál is építeni erre az igényre, ezt inkább a hagyományos amatőr művészeti csoportok-műhelyek formájában teszi, s kevésbé használja/támogatja az e korosztály által preferált elsősorban képi és zenei műfajok (és elsősorban "e-műfajok") lehetőségeit. E korosztály megszólítása sosem könnyű, de már csak azért is igen fontos, mert a hivatalos kultúraterjesztés által el nem ért csoportjaik nagy mértékben kerülnek a tömegkulturális "bóvli" hatása alá, s ez nem sok jót ígér a társadalom jövőjének kulturális színvonalát illetően. A feltételrendszer átalakulását a dinamikusabb kultúráközvetítők már ma is rugalmasan követik. A *számítógépes "forradalom"* következményeit tudomásul véve mind többen építenek az új médiumokra. Ma már a kulturális tájékozódásban is egyre nagyobb szerepe van a honlapoknak, a közösségi oldalaknak, és átalakulnak a kulturális termékek "fogyasztásának" korábbi formái is: a könyvek mellett megjelennek az e-bookok, egyre szélesebb kört érnek el az "e-mozik" a régi filmek digitalizált változatával, egyre többen jutnak hozzá a világművészet (és persze a popkultúra) különböző műfajú alkotásaihoz a virtuális galériákon, a You Tube-on, és más csatornákon.

De nem csak a médiumok változtak. E változások magukkal hozták az emberek szokásrendszerének, kapcsolatrendszerének és az intézmények működésformáinak megváltozását is. A kultúraközvetítésnek ehhez is alkalmazkodni kell. Hasznosak azok a kezdeményezések, amikor a *“kultúra” kilép a (kultúraközvetítő) intézmények keretei közül*. A pályázatokban is egyre gyakrabban találkozunk ilyen kezdeményezésekkel: szabad terekre kivitt – vagy kultúrával korábban nem “fertőzött” helyszíneken: járműveken, elhagyott épületekben, stb. tartott kulturális -- rendezvényekkel, állandóan cserélődő állományú, “házhoz szállító” könyvkölcsönzéssel, a közművelődési programok tájoltatásával, s ide sorolhatjuk az ember és természet viszonyát újragondoló programokat is: a tanösvények létesítésétől a résztvevőket aktivizáló természetrajzi kirándulásokon át az emberi életnek a természeti környezethez való harmonikus hozzáépítését szorgalmazó csoportok megszerveződéséig. (Feltűnő például az olyan programok szaporodása, amelyek az ökoszemléletnek a gyerekekben való elültetését célozzák).

Korábban említettük a komplex intézmények előnyeit. A komplexitás (a hagyományos intézményes határok áthágásával) más vonatkozásban is érvényesül és hasznos: a művészeti ágak hagyományos bürokratikus különválasztása helyett az *összművészeti* programok, komplex művészeti táborok (a résztvevők közötti kapcsolathálókat ugyancsak gyümölcsöző kiépítése mellett) segítenek abban, hogy helyreálljon a kultúra természetes rendszeregysége is. Nagyon hasznos kezdeményezés a *családi kézműves táborok* szervezése is: ez nem csak azzal az előnnyel jár a család tagjait külön mozgó programokkal szemben, hogy könnyebb megszervezni; de a generációk együttes megszólításával, bekapcsolásával (megint csak) *a kultúra egységének* helyreállítása irányában hat, s közvetve még a családok megerősödését is hozhatja, hiszen, mint erről már volt szó, a közös (kulturális) aktivitás a közösség kohéziójára is pozitív hatással lehet. (A kulturális aktivitás közvetítése más vonatkozásban is nagyrészt a családokon keresztül történhet. Közismert például az alapfokú művészeti oktatás húzóereje: ha a gyerekek bemutatói a családtagok bevonásával zajlanak, ez pozitív hatással lehet a felnőttek kulturális aktivitására is).

A feltételrendszer átalakulása a *nemzetek közti* határokat is érintette. A határon túli magyarok egyre több programban szerepelnek; és egyre több az olyan, a kultúrnemzet kulturális egységére építő rendezvény is, amely átível az államnemzetek határain⁹⁶. A határok virtualizálódása nagyon fontos előrelépés; s ez nem csak a kulturális aktivitás szélesebb tereket összekötő mozgásait jelenti, de az is észlelhető, hogy mind jobban bekerül a köztudatba (habár még mindig nem a kellő mértékben) a határon túli magyar kultúra, mint a magyar kultúra egészének szerves része. Ennek másik oldala, hogy megnövekedett a hazai *nemzetiségek* kulturális támogatása (és a nemzetiségi

⁹⁶ Az elnyert pályázati támogatások között az ilyen típusú (és jelentős mértékben határon túli) rendezvények aránya érzékelhetően megugrott 2006-ban.

hagyományok ápolása) is⁹⁷. A méltányos többségi magatartás felmutatandó példája mellett ebben szerepet játszik az is, hogy az utóbbi években jelentősen fokozódott a különböző *mikroidentitások* szerepe a társadalomban, s egyre elfogadottabb a *többszörös* identitás vállalása is. Általában is jellemzőnek mondható, hogy a rendszerváltás óta bekövetkezett decentralizálódás kedvezett annak, hogy minél több olyan közösség keletkezzék, amelyek belül vannak az *emberléptékűség* határain⁹⁸. A kulturális aktivitás is ilyen léptékű közösségekben tud a legoptimálisabban kibontakozni, másfelől a kulturális kínálatnak jelentős szerepe lehet ilyen méretű közösségek (az e kínálatokhoz kapcsolódó mikroidentitások alapján való) megszerveződésében. A kulturális támogatási rendszer (például az NKA évente átlagosan 600 támogatott közművelődési pályázatával) ma még nem tudja lefedni a társadalom ilyen kis közösségekre bontott hálózatait. (Ennek áthidalására gyakran találkozni több partner közös pályázatával: ennek előnyei is vannak, hiszen a közös pályázat együttműködést építhet különböző közösségek/intézmények/szervezetek között; hátránya viszont, hogy sok esetben az együttműködés kényszerű, és egyik fél igényei sem kapnak megnyugtató kielégítést.)

A pályázatok különböző műfajú programokra vonatkoznak, s érdemes röviden áttekinteni, hogy mi derül ki a vizsgálat adataiból az egyes műfajoknak, *művészeti területeknek* a kulturális aktivitás egészében betöltött szerepéről.

Nagy tradíciója van Magyarországon a *zenei* kultúrának. Az ének-zene oktatásnak a nagy tradíciók ellenére a Kodály iskola hatásának visszaszorulásával csökkentek a pozíciói, és ennek következtében a zenei jellegű művészeti ágak utánpótlása is problematikusá válhat. Jelenleg még mindenesetre igen erős az igény a legkülönbélebb zenei (és a zenéhez kapcsolódó mozgásművészeti) műfajok iránt. Három év pályázati anyagainak átlagában a zenei műfajok⁹⁹ mintegy 17%-kal¹⁰⁰, (a tánc/mozgásművészet műfajokkal együtt 27,3 %-kal vannak jelen), s tekintve, hogy nem csak művészeti pályázatok vannak, ez igen magas arány. Jellemző továbbá egyes zenei határműfajok kialakulása, amelyek átvezetésül is szolgálhatnak különböző ízléstípusok között. (A Muzsikás együttes például a komolyzene és a népzene találkoztatásával kísérletezik, a

⁹⁷ A roma nemzetiségi programokkal pályázók és támogatásuk aránya messze az országos népesség-arányok alatt van, de ez talán azzal is magyarázható, hogy a roma tematikájú programok támogatásának más jelentős forrásai is vannak.

⁹⁸ Ami a humán etológusok szerint maximum 150 fős közösségeket jelent...

⁹⁹ A komolyzenei műfajok arányáról nem tudunk pontos adatot nyújtani: igen nagy arányban jelölik meg ugyanis a pályázati anyagok a támogatandó tevékenységet "fűvőszeneként", s nem lehet elkülöníteni, hogy ez milyen arányban takar komolyzenét, s milyen arányban például indulókat, könnyűzenei számokat: a fűvőszenebe ez is, az is belefér. (A komolyzene jelenléte a városokban erősebb: a vizsgálatban kiemelten szereplő Eger városában például csak a kórusműfaj az összes pályázatok 12 %-t képviseli).

¹⁰⁰ A zenei könnyű műfajok támogatottsága alacsony, de ez – az NKA-hoz benyújtott pályázatokról van szó – nem meglepő.

Csík együttes a folklór és a popzene találkozását valósítja meg, de vannak kísérletek a jazz és a komolyzene, vagy a komoly-és popzene találkoztatására is).

A zenén kívül is, általában a *nonverbális* műfajok térhódítása a jellemző¹⁰¹. A pályázatokban ugyan a képző-, ipar-, és népművészeti kép-, és tárgyalakotás mindösszesen 8,7%-kal szerepel¹⁰², de nagyon sok olyan program van, amelyben a látványnak kiemelt a szerepe. (Mindazonáltal keveselhetjük az olyan jellegű programokat, amely a Magyarországon elég alacsony szintű képzőművészeti műveltség emelését és általában a *vizuális kultúra és tudatosság* fejlesztését szolgálják). Említésre érdemes még a *népművészeti* műfajok támogatása: a hároméves összesítésben az összes támogatott pályázatoknak kb. 20 % (a 2005-ös évben 32%!) sorolható ebbe a kategóriába¹⁰³; ez viszonylag magasnak mondható; ugyanakkor itt a méricskélésnek nincs sok értelme. A népművészeti műfajok magasművészeti megfelelőjük *alapjának* is tekinthetők (nem véletlenül alapozta Kodály az egész zeneoktatást a népdal-tanításra), s a népművészeti műfajokkal foglalkozóknak is eleve nagyobb az aránya, mint a magasművészetek művelőinek, (a popműfajok viszont, amelyeknek hasonlóképp tömeges a bázisa, a *kulturális értékek* támogatására épülő NKA közegében, mint említettük, alig vannak jelen).

Az ismertetett adatokat némileg torzítja, hogy a pályázatok kb 1/5-e általános közművelődési célokat jelöl meg, és ezek esetében nem derül ki, hogy pontosan milyen programról is van szó, így egyes tevékenységtípusok, műfajok lehet, hogy a fent meghatározottaknál kisebb vagy nagyobb arányban vannak jelen. (Hasonlóképpen a szintén jelentős hányadot képviselő “összművészeti” rendezvények esetében sem derül ki, hogy végülis mely műfajok jelentek meg a támogatott programokban). A pályázatokban megjelölt rendezvények nagyobb része hangsúlyozottan *helyi és/vagy országos* vagy *nemzetközi* rendezvény. Az országos és nemzetközi rendezvények viszonylag nagy aránya örvendetes, mert arra utal, amiről korábban volt szó, hogy a helyi szervezők legalább egy-egy alkalomra valamiben országos (sőt, nemzetközi) fontosságot tudnak adni a településüknek, s az is mindenképpen üdvözlendő, hogy ezeken a rendezvényeken rengeteg kapcsolódás jöhet létre a különböző helyekről érkezett résztvevők (és azok tudásai) között. A

¹⁰¹ Az irodalmi műfajok (színház, báb, irodalmi alkotó-, és előadóművészet) összességében mintegy 12 %-át teszik ki a támogatott pályázatoknak; ez úgy véljük, a “helyén van”. Viszonylag szerényebb – és talán keveselhető is -- a történelmi hagyományok ápolásának (3,5%) illetve a honismereti tevékenységnek és természetjárásnak a szerepe (2,4%). A továbbképzések, konferenciák 4-5%-a megfelelő arányúnak tűnik: ezek elsősorban és közvetlenül nem a népesség kulturális aktivizálásának fórumai, hanem a kultúráközvetítői szakma saját rendezvényei, ilyen arányban azonban feltétlenül szükség van a közvetítők és a közvetítés “karbantartására”, “újratermelésére”, továbbfejlesztésére is.

¹⁰² Az egeri mintában ez mindössze 6%.

¹⁰³ Ehhez képest az egeri mintában jóval alacsonyabb az arány (az összes népművészeti műfajok együtt 11%-t tesznek ki), s míg az országos mintában például a néptánc az egyéb mozgásművészeti műfajok többszörösét képviseli, Egerben fordított a helyzet.

megyék szerepének csökkenésével a *megyei* rendezvények aránya is jelentősen csökkent, viszonylag magas viszont a *regionális* és *kistérségi* programok aránya.¹⁰⁴

A kultúráközvetítők mindeme tendenciák által alakított mozgástérben dolgoznak, ehhez próbálják hozzáadni a maguk erőfeszítésének eredményeit. A vizsgálat alapján ezen erőfeszítések értéktartalmairól is tehetünk néhány megállapítást. A vizsgálat során informatívnak bizonyult az a hagyományos kérdés, amely az általuk legfontosabbnak tartott öt érték megnevezésére kérte a válaszolókat (a kultúráközvetítés szereplőit). Az alacsony elemszám nem ad lehetőséget messzemenő következtetések levonására, az azonban feltűnő, hogy az általánosan is legfontosabbnak tartott értékek: a *család*, *béke*, *biztonság* és *egészség* mellett az általánosnál hangsúlyosabban szerepelnek a *tisztesség és becsület*, *megbízhatóság és hitelesség* értékei, (és az ideológiai elkötelezettség olyan értékei, mint a *haza* vagy a *hit*), és egyértelműen hangsúlyosabban olyan értékek, amelyek közvetlenül kapcsolódnak a kultúraterjesztéshez: a *hagyományápolás*, a *kultúra*, a *közösségépítés*, a *minőség*, a *sokszínűség*, a *hivatástudat*, az *intézmények közötti jó kooperáció*, az *emberek életének harmonikusabbá tétele*. (Ezen értékek hangsúlyozásában néhol érezhető a közvetett kritika is a jelen állapotok felett, a hiányok jelzése; ez feltehetőleg még inkább így van olyan értékek említésekor, mint a *kiszámíthatóság*, a *nyugodt munkavégzés* lehetősége, a *megbecsültség*). Ezt az is alátámasztja, hogy amikor a kérdés arra irányul, hogy mit lehetne javítani a kultúratámogatás rendszerén, a felvetések túlnyomó része az adminisztratív elemek illetve a bürokratikus ellenőrzés *túlbonnyolítottságát*, a *lassú ügyintézés* és a *kiszámíthatóság*, *áttekinthetőség hiányát* emeli ki. A túlbürokratizáltság a kultúraterjesztésben (is) ellene dolgozik a nyugodt munkavégzésnek (és csökkenti a megbecsültség-érzést), a kiszámíthatóságot, áttekinthetőséget pedig számos mozzanat nehezítheti: a válaszolók ezek között említik a pályázatok előre láthatóságának hiányát (többen is igényelnék a pályázati naptár időben kézhez kapását), a preferenciák nem-egyértelműségét, azt, hogy nem lehet világosan tudni, mi számít önerőnek, stb. (Említik még, hogy az utófinanszírozás rendszere az amúgyis forráshiányokkal küszködő intézményeket sokszor lehetetlen helyzetek elé állítja. E probléma súlyosságát növeli, hogy a pályázati pénzek sokszor az alaplüködések fenntartására fordítatnak, amely működések az elvonások miatt másképpen nem lennének biztosíthatók. Az intézmények igénye a kiszámíthatóbb gazdálkodásra teljesen jogos, de ehhez nyilvánvalóan arra lenne szükség, hogy a kultúrafinanszírozás végre ne maradványelvű legyen, hanem a kultúra alapvető gazdasági stratégiai ágazatként kapja – az oktatással és egészségüggyel együtt -- a közpénzekből jelenleg

¹⁰⁴ Itt megint nem közölhetők egyértelmű adatok, mert néhány esetben, amikor a pályázat "regionális" programokról beszél, nem a több megyényi régiókat átfogó programokról, hanem valójában kistérségi rendezvényről van szó, (más esetekben viszont a "régió" valóban a nagyrégiókat értik).

számára jutó hányad többszörösét). A kultúrafinanszírozás rendszerében nagyon komolyan kellene venni azt is, hogy az áttekinthetőségre vonatkozó, a kultúraközvetítők által ma hangoztatott egyik legfőbb igény a *folyamatosság*: ne változzanak állandóan a szempontok (és a kapcsolattartó személyek), lehessen hosszabb távra is tervezni, építkezni. Néhányan még lényegibb ponton ragadják meg ugyanezt a kérdést, amikor a *jövőképek* hiányát panaszolják fel. Bár a vizsgált anyagból sok következtetés levonható a jelen kulturális állapotaira vonatkozóan, a kulturális támogatáskérések és támogatások összességét semmiképpen sem tekinthetjük azonosnak a jelenlegi magyar kultúra összképével. Egyrészt a kultúra meghatározó területei más forrásokra is támaszkodnak, (az évi átlagosan 600 támogatott közművelődési pályázat is kevesebb mint 10%-a csupán az NKA-támogatásoknak, amelyek – csökkenő tendenciát mutatva – évi kb. 7000 pályázat támogatását jelentik); s így nem is jelenhetnek meg a vizsgálatban, másrészt, s ez talán még fontosabb, a kulturális aktivitásnak igen sok, s ma egyre több olyan formája van, ami ilyen források nélkül tud működni. Ha a kultúra támogatásáról gondolkodunk, ezeket is figyelembe kell azonban vennünk, mert az ilyen kulturális aktivitások bizonyos mértékű támogatása úgy vezethet az egész kultúra emelkedéséhez, hogy közben forrásigényesebb formákat válthat ki.

Példának említhetjük a kultúraterjesztésnek azon (más vonatkozásban szóba kerül) “alulról építkező” formáit, amelyek az Interneten az utóbbi években tömegessé váltak. A You Tube-ra feltett, honlapokhoz társított, kör-emaileken terjesztett, stb. anyagokban rengeteg a kreatív ötlet, s nagyon sok a kulturális tartalom: a magas művészet megannyi alkotása sokakhoz ezen a módon jut el először. (Természetesen számos silány, félreorientáló, kulturálisan értéktelen anyaggal együtt). A hivatásos kultúraterjesztés szűkös forrásait tekintve igen nagy segítségnek kell tekinteni az önkéntes kultúraterjesztésnek ezeket az ingyenes lehetőségeit: a hivatalos kultúraterjesztésnek nem versenyeznie kell ezekkel a csatornákkal, hanem *építeni rájuk*; kapcsolódni és a közönséget kapcsolni hozzájuk, valamint olyan orientáló tevékenységgel kiegészíteni őket, amelyek segítenek az e-kultúra fogyasztóinak a szelekcióban; kulturálisan értékes és értéktelen szétválasztásában. És mindenképpen támogatva ezeket az aktivitási formákat is. (NKA által is támogatandó program lehetne például olyan pályázatok kiírása, amelyeken keresztül az ezeken a csatornákon terjesztett anyagok versenyeit, azok kulturálisan legértékesebb tartalmait lehetne díjazni). Végezetül azt is meg kell jegyezni, hogy bár a vizsgálat a kultúratámogatás egy sajátos csatornájára irányult, a támogatott kulturális programok *sikeressége* nagymértékben azon múlik, hogy kapcsolódik-e hozzá jó *marketingmunka* is. Már csak ezért is fontos, hogy az egyes programokról legyenek *visszacsatolások*, még hozzá szisztematikusan, minél több helyütt: az Internet lehetővé teszi, hogy a programok célközönsége is minél több ilyen visszajelzést juttasson el a kultúraközvetítőkhöz, de az is fontos, hogy hasonló visszajelzések a támogatókhoz is befussanak.

Felhasznált szakirodalom:

Antalóczy Tímea, Füstös László, Hankiss Elemér /szerk./: '(Vész) jelzések a kultúráról (Jelentés a magyar kultúra állapotáról, No. 1.) }', MTA PTI, Budapest, 2009

Antalóczy Tímea, Füstös László, Hankiss Elemér /szerk./: 'Mire jó a kultúra? (Jelentés a magyar kultúra állapotáról, No. 2.) }', MTA PTI, Budapest, 2010

Bodó Julianna /szerk./: Antropológiai Műhely Évkönyv, Csíkszeredai Sapientia Egyetem Társadalomtudományi Intézete, Csíkszereda, 2009

Csányi Vilmos: Az emberi természet, Vince, Bp. 1999.

Füstös, László, Guba, László, Szalma, Ivett /eds./: Values, Norms and Attitudes in Europe, European Social Register, Institute of Political Science of the HAS, Institute of Sociology of the HAS, Budapest, 2010

Kapitány Ágnes, Kapitány Gábor: Intézménymimika, VITA, Bp. 1989

Kapitány Ágnes, Kapitány Gábor: Látható és láthatatlan világok az ezredfordulón, Új Mandátum, Bp. 2000.

Kapitány Ágnes, Kapitány Gábor: Intézménymimika 2. Új Mandátum, Bp. 2006

Kapitány Ágnes, Kapitány Gábor: A kultúra változása – változások kultúrája {In. Antalóczy Tímea—Füstös László—Hankiss Elemér /szerk./: '(Vész) jelzések a kultúráról (Jelentés a magyar kultúra állapotáról, No. 1.) }', MTA PTI, Budapest, 2009, pp. (17—84).

Losonczi Ágnes: Az életmód az időben, a tárgyokban és az értékekben, Gondolat, Bp. 1977